

NAŠA UNIVERZITA

OKTÓBER 2015

2

Aula UK
v premenách času

550. výročie založenia
Académie Istropolitany

Otvorenie o problémoch
výskumu na Slovensku

Absolvent UK Michal Meško:
Nikdy som nebol klasický „knihomol“

Komplexná akreditácia na UK

Otvorili sme 97. akademický rok

Editoriál	2
Univerzita Komenského medzi 800 najlepšimi univerzitami sveta	3
Literárny fond ocenil vedcov Univerzity Komenského	3
Vyberáme z programu rektora UK	4
Naša univerzita – najstarší univerzitný časopis na Slovensku	4
Univerzita Komenského ocenila špičkové vedecké tímy	5
Otvorenie akademického roka 2015/2016	6
FTVŠ UK si pripomenula 55. výročie vzniku	8
Vedci UK objasnili mechanizmus vzniku srdcových nežiaducich účinkov pri liečbe rakoviny	9
V obnovennej Aule UK sme privítali nový akademický rok	10
Na Univerzite Komenského sa ročne zrealizuje 650 000 knižných výpožičiek	12
Oddelenie kanadských štúdií takmer dve desaťročia významnou súčasťou UK	12
Aj matika je cool	12
Ako učiť psychológiu? Predsa interaktívne!	13
Noc výskumníkov 2015	14
Otvorenie o problémoch výskumu na Slovensku	16
Pocta záchrancovi matiek na Lekárskej fakulte UK	18
Ig Nobelova cena pre vedcov UK	18
Komplexná akreditácia na Univerzite Komenského	19
Farmaceutická fakulta UK: Skúsenosti s akreditáciou	20
FIF UK: Na margo komplexnej akreditácie – niekoľko faktov a voľných úvah	21
Predstavujeme Centrum ďalšieho vzdelávania UK	22
Konferencia „ATLAS Hadronic Calibration Workshop“	22
Keď sa zima opýta, čo sme robili v lete	23
Filozofia, logika, metodológia: výzvy 21. storočia	24
Pracujú na zelenej chémii	25
Academia Istropolitana – 550. výročie	26
Lodenica FTVŠ UK Liptov po generálnej oprave	30
Tenisový turnaj o pohár rektora	30
Na ceste Pobaltím	31
Univerzitný vedecký park UK vo fotografii	32
Prezradili ste nám o sebe	33
Nikdy som nebol klasický „knihomol“	34
Nové špecializačné štúdium na LF UK – Zdravotnícky manažment a financovanie	36
Absolventi FaF UK z bývalej NDR sa vrátili po 50 rokoch	36
Zriadenie divízie „Respirológia“ v BioMede Martin	37
Úspešní absolventi Právnickej fakulty UK	38
Szczęść Boże	40
Po zhladnutí videa o freestyle futbale som s tým jednoducho nevedela prestať	41
Medzinárodná konferencia ECER 2015	42
Univerzitný profesor MUDr. Karol Holomáň, CSc.	42
K životnému jubileu folkloristky doc. PhDr. Anny Hložkovej, CSc.	43
Univerzitný profesor Anton Pončuch sa narodil pred sto rokmi	44
Právna poradňa	45
Jazykové okienko	45
Krížovka	46
Listujeme v starých číslach	46
Čo nájdete v novembrovej Našej univerzite	46
English Summary	47

Poznámka k titulnej strane: Dňa 21. septembra 2015 Univerzita Komenského v Bratislave slávnostne otvorila v poradí 97. akademický rok.

EDITORIÁL

Zvyčajne v prvej polovici októbra slovenská vláda schvaľuje návrh štátneho rozpočtu na nasledujúci rok, ktorý potom predkladá do parlamentu. Udialo sa tak aj teraz, pričom je zjavné, že návrhu sú vlastné charakteristiky volebného roka. Napriek tomu sa však podľa dostupných informácií nepočíta v oblasti tvorby rozpočtu pre vysoké školy s nejakými významnými zmenami. To znamená, že aj tentokrát sa použije známa, trochu azda modifikovaná prekomplikovaná metodika výpočtu delenia štátnej dotácie. (Iste, veď zopár tisíc vysokoškolských učiteľov tvorí vskutku iba marginálnu skupinu slovenského elektorátu.)

Zároveň však počúvame, ako treba zlepšiť kvalitu našich vysokých škôl, ako sa bude pokračovať (!) v „upratovaní“ vysokoškolského prostredia. A tak sa za vreskotu predvolebných fanfár niekomu odoberie zopár akreditačných oprávnení, dokonca sa možno aj zruší nejaká bezvýznamná vysoká škola, no v podstate sa nezmení nič. Skutočná kvalita, preukázaná napr. existenciou nadpolovičného počtu identifikovaných slovenských vysokoškolských špičkových vedeckých tímov (s. 5), výsledkami komplexnej akreditácie (s. 19 – 21) či umiestneniami v rešpektovaných medzinárodných rankingoch, bude opäť raz potlačená kánonom priemernosti: veď do pripravovanej metodiky delenia štátnej dotácie pre vysoké školy sa údajne ešte nemajú premietnuť ani len výsledky ostatnej akreditácie. No a viete si azda predstaviť situáciu, že kvôli navýšeným rozpočtom UK či STU by si neprišli na svoje napríklad školy, na ktorých v rozpore s elementárnymi princípmi dobrých mravov pôsobia vo vysokých akademických funkciách exponenti vládnucej strany?

Vážení čitatelia, v septembrovom editoriali som Vám želal, aby sa všetky dobré prania zo začiatku nového akademického roka postupne naplňali reálnym obsahom. Želám to, samozrejme, i naďalej, aj keď moja tamže spomínaná „skepsa z poznaneho“ v priebehu posledných týždňov opätovne narastla. Napriek tomu Vám prajem obohacujúce jesenné čítanie.

**doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD., prorektor UK pre rozvoj,
predseda Redakčnej rady Našej univerzity**

NAŠA UNIVERZITA časopis Univerzity Komenského v Bratislave • ročník 62 • mesačník vychádza 10-krát ročne • Časopis je zaregistrovaný na Ministerstve kultúry SR pod číslom EV 2933/09 • ISSN 1338-4163 • Vydáva Univerzita Komenského v Bratislave • IČO: 00 397 865 • Adresa: Šafárikovo nám. 6, P. O. Box 440, 814 99 Bratislava 1 • e-mail: nasa.univerzita@uniba.sk • Tel.: 02/592 44 346 • http://www.uniba.sk/nu • Predseda redakčnej rady: doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD., prorektor UK. Členovia: RNDr. Martin Belluš, FMFI UK; ThDr. Dávid Benka, PhD., EBF UK; PhDr. Helena Bernadičová, LF UK; doc. RNDr. Branislav Bleha, PhD., PriF UK; prof. MUDr. Andrea Čalkovská, PhD., JLF UK; Mgr. Eva Faithová, PhD., PdF UK; JUDr. Marián Giba, PhD., PraF UK; JUDr. PhDr. Katarína Gubiniová, PhD., FM UK; Ing. Ľubomír Lauko, VI Družba UK; Petra Paráková, VM L. Štúra – Mlyny UK; Mgr. František Seman, PhD., FTVŠ UK; Mgr. Ľudmila Staňová, PhD., FSEV UK; ThDr. Ivan Šulík, PhD., RKCMBF UK; Mgr. Jaroslav Tóth, PhD., FaF UK; Mgr. Jakub Trangoš, ČDV UK; doc. PhDr. Miloslav Vojtech, PhD., FIF UK • Vedúca redaktorka: Mgr. Jana Blusková • Redakcia: PhDr. Andrea Földváryová, Mgr. Michal Jurina, Mgr. Eduard Csudai • Fotograf: Vladimír Kuric • Grafická úprava: HLBINY s.r.o. • Tlač: KO&KA, spol. s r. o., Bratislava • Uzavierka: posledný pracovný deň v mesiaci • Náklad 3 200 ks • Za obsah príspevkov zodpovedajú autori. Za obsah inzercie zodpovedá zadávateľ.

Univerzita Komenského medzi 800 najlepšimi univerzitami sveta

Univerzita Komenského v Bratislave (UK) opakovane potvrdila svoje stále miesto medzi najlepšimi univerzitami sveta. V špičkovom hodnotiacom systéme Times Higher Education World University Rankings 2015 – 2016 (THE WUR) sa umiestnila na 601. – 800. mieste. Do rebríčka sa tento rok dostali dve slovenské vysoké školy (UK a STU).

Rankingový systém THE WUR (realizovaný renomovaným časopisom TIMES) patrí medzi päťicu najprestížnejších hodnotiacich systémov univerzít sveta. V parametri *výučba* sa Univerzita Komenského, ktorá sa do tohto rankingu prebojovala prvýkrát, umiestnila na 536. mieste, vo *výskume* na 724. mieste, v *citačnom ohlase* na 680. mieste, v *prijme z priemyslu* na 771. mieste a v *medzinárodnom pohľade* na 384. mieste. Najlepšie skóre dosiahla UK v parametri *medzinárodné spoluautorstvo* vo vedeckých publikáciách s hodnotou 78,2 (maximálna hodnota je 100).

Časopis Times hodnotí univerzity sveta podľa kvalitatívnych a kvantitatívnych indikátorov. Prvýkrát od roku 2004 (kedy bol systém uvedený na scénu a hodnotil poradie 400 najlepších univerzít sveta) sa vyhodnotilo poradie 800 najlepších univerzít zo 70 krajín (z celkového počtu 1 128 univerzít sveta vybraných do hodnotenia).

Medzi hodnotené parametre patria:

Citačný ohlas (dopad výskumu, váha indexu 30 %): citačný impakt indexovaný podľa databázy Elsevier Scopus za obdobie rokov 2010 – 2015.

Výučba (vplyv prostredia na výučbu; váha indexu 30 %): počet študentov na učiteľa; reputačný prieskum k výučbe; počet promovovaných doktorandov na učiteľa; podiel počtu promovovaných doktorandov k promoványm bakalárom a finančný rozpočet inštitúcie na výučbu.

Výskum (rozsah, rozpočet, reputácia; váha indexu 30 %): výskumná produktivita - počet vedeckých publikácií akademických a výskumných pracovníkov v databáze indexovaných peer review časopisov databázovaných v Elsevier Scopus; normalizovaný rozpočet na výskum a reputačný prieskum k výskumu.

Medzinárodný pohľad (učitelia, študenti, výskum; váha indexu 7,5 %): podiel počtu medzinárodných študentov k domácim študentom;

podiel počtu medzinárodných učiteľov k domácim učiteľom; podiel medzinárodných spoluautorstiev vedeckých publikácií.

Prijem z priemyslu (finančný podiel priemyslu na výskume a inováciách a transfere vedomostí; váha indexu 2,5 %): finančný príjem z priemyslu na výskum a inovácie.

Ranking Times Higher Education World University Rankings sa zaraďuje medzi päť najprestížnejších hodnotiacich systémov univerzít sveta (ARWU - The Academic Ranking of World Universities, tzv. Šanghajský rebríček; The Leiden Ranking - Leidenský rebríček z University of Leiden; QS Quacquarelli Symonds - QS World University Rankings; US News University Rankings, hodnotenie realizuje renomovaný časopis US News and World Report).

prof. MUDr. Dušan Meško, PhD.

Literárny fond ocenil vedcov Univerzity Komenského

Vo štvrtok 24. septembra 2015 sa v bratislavskom Zichyho paláci uskutočnilo slávnostné odovzdávanie cien za vedeckú a odbornú literatúru 2014, ktorú udeľuje Literárny fond. Cena za vedeckú a odbornú literatúru je prejavom verejného uznania za vytvorenie vynikajúceho pôvodného knižného vedeckého alebo odborného diela a udeľuje ju na návrh poroty výbor Sekcie pre vedeckú a odbornú literatúru a počítačové programy Literárneho fondu.

Oceneními boli aj odborníci z Univerzity Komenského v Bratislave:

V kategórii biologické a lekárske vedy:

prof. RNDr. Ľudevít Kádaši, DrSc., RNDr. Ján Radvánszky, PhD., a kolektív z Prírodovedeckej fakulty UK za dielo Časté monogénne dedičné ochorenia na Slovensku

V kategórii prírodné a technické vedy:

prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., doc. Mgr. Jozef Kristek, PhD., a Mgr. Martin Gális, PhD., z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK za dielo The Finite-Difference Modelling of Earthquake Motions: Waves and Ruptures

Premie za vedeckú odbornú literatúru za rok 2014 získali:

prof. PhDr. Pavol Žigo, CSc., z Filozofickej

fakulty UK s doc. PhDr. Miroslavou Sokolovou, CSc., za dielo Verbálne kategórie aspekt a tempus v slovenčine

V kategórii slovníková a encyklopedická literatúra: doc. PhDr. Zvonko Taneski, PhD., a kolektív z Filozofickej fakulty UK za dielo Slovensko-macedónsky slovník

V kategórii biologické a lekárske vedy:

MUDr. František Horn, PhD., a kolektív z Lekárskej fakulty UK za dielo Detská chirurgia doc. MUDr. Miloš Jeseňák, PhD., MBA, Ric., prof. MUDr. Peter Bánovčin, CSc., a kolektív z Jesseniovej lekárskej fakulty UK za dielo Vrodené poruchy imunity

Premiu za trojičný vedecký ohlas za rok 2015 v kategórii prírodné a lekárske vedy:

1. miesto: doc. Mgr. Michal Pitoňák, PhD., z Prírodovedeckej fakulty UK

3. miesto: Mgr. Norbert Kučerka, PhD., z Farmaceutickej fakulty UK

V kategórii prírodné a lekárske vedy:

1. miesto: prof. RNDr. Peter Markoš, DrSc., z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK za dielo Determination of effective permittivity and permeability of metamaterials from reflection and transmission

V kategórii technické vedy a geovedy:

2. miesto: prof. RNDr. Miroslav Urban, DrSc., a kolektív z Prírodovedeckej fakulty UK za dielo Software news and update MOLCAS 7: The next generation.

redakcia, foto: Peter Procházka

2. 9. – Rektor UK prof. Karol Mičieta, PhD., na stretnutí s Prim. Univ. Prof. DDR. Helmutom Kernom z Ústavu fyzikálnej medicíny vo Viedni a dekanom FTVŠ UK doc. Mgr. Mariánom Vanderkom, PhD., rokovali o projekte vybudovania Centra aktívneho starnutia.

4. 9. – Zúčastnil sa na slávnostnom udeľovaní medzinárodnej ceny SAV prof. Anthonyu J. Wilkinsonovi v Zrkadlovej sieni Prírodovedného paláca.

9. 9. – Zúčastnil sa na zasadnutí Vedeckej rady SAV.

– Zúčastnil sa na výročnej konferencii Agentúry na podporu výskumu a vývoja 2015 na FMFI UK.

17. 9. – Zúčastnil sa na 72. zasadnutí Slovenskej rektorskej konferencie vo Zvolene.

20. 9. – Prijal pozvanie na XI. ročník Medzinárodného ekumenického koncertu 2015 v Slovenskej filharmónii.

21. 9. – V Aule UK slávnostne otvoril akademický rok 2015/2016. Viac na str 6.

– Viedol zasadnutie Kolégia rektora UK.

22. 9. – Prijal pozvanie dekana JLF UK prof. MUDr. Jána Danka, PhD., na slávnostné otvorenie nového akademického roka v Martine.

– V Rektorskej sieni UK slávnostne ocenil zástupcov 19 špičkových vedeckých tímov pôsobiach na univerzite a odovzdal im Striebornú medailu UK. Viac na str 5.

23. 9. – Zúčastnil sa na inaugurácii nového rektora Prešovskej univerzity v Prešove prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD.

25. 9. – Prihovoril sa účastníkom XVII. ročníka Slovensko-českého hematologického a transfuziologického zjazdu.

– Zúčastnil sa na slávnostnom otvorení festivalu vedy - Európska Noc výskumníkov 2015 v bratislavskej Starej tržnici. Viac na str 14 – 15.

28. 9. – Zúčastnil sa na konferencii Jednotný digitálny trh - Príležitosti pre SR v hoteli Bôrik.

– Na stretnutí u ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR Juraja Draxlera, MA, rokoval o príprave metodiky delenia štátnej dotácie na rok 2016.

– Na stretnutí s predsedom SAV prof. RNDr. Pavlom Šajgalíkom, DrSc., rokovali o programe SASPRO.

29. 9. – Zúčastnil sa na 3. zasadnutí Monitorovacieho výboru pre operačný program Výskum a inovácie.

30. 9. – Zúčastnil sa na zasadnutí Rady predsedov odborových organizácií pri UK.

Mgr. Daniela Magalová, Kancelária rektora UK

Naša univerzita – najstarší univerzitný časopis na Slovensku

Naša univerzita zavŕšila 60 rokov svojho vydávania. Je najdlhšie a nepretržite vychádzajúcim univerzitným časopisom na Slovensku. Časopis Univerzity Komenského v Bratislave prvýkrát vyšiel dňa 23. septembra 1955. Počas svojej histórie zažil rôzne politické a spoločenské pomery, ktoré sa odrážali na obsahu, čím bol vždy obrazom svojej doby. Za 60 rokov vyšlo 625 vydaní Našej univerzity vrátane mimoriadnych čísel.

Naša univerzita, v súčasnej dobe mesačník, vychádza 10-krát do roka s výnimkou júla a augusta. Orientuje sa predovšetkým na dianie na Univerzite Komenského.

Vo svojich začiatkoch mala Naša univerzita ráz študentského časopisu. Začiatkom šesťdesiatych rokov sa časopis venuje viac spravodajstvu z univerzity a z iných vysokých škôl a súčas-

Univerzita Komenského ocenila špičkové vedecké tímy

Rektor Univerzity Komenského v Bratislave (UK) prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., dňa 22. septembra 2015 za účasti ministra školstva Juraja Draxlera, MA, slávnostne ocenil zástupcov 19 špičkových vedeckých tímov pôsobiach na univerzite, ktorým odovzdal Striebornú medailu UK. Tieto tímy identifikovala Akreditačná komisia, poradný orgán vlády SR, ktorá v polovici júna zverejnila ich zoznam. Z 37 špičkových tímov pôsobiach na slovenských vysokých školách je až 19 z Univerzity Komenského.

Na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK pôsobi 6 tímov, 5 tímov je z Prírodovedeckej fakulty UK, 4 tímy z Filozofickej fakulty UK, 2 tímy z Jesseniovej lekárskej fakulty UK, 1 tím z Lekárskej fakulty UK a 1 spojený tím z Prírodovedeckej fakulty UK a Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK.

Slávnostné podujatie otvoril prorektor UK prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., slovami: „V uplynulých piatich storočiach nemalo nič väčší vplyv na vývoj ľudského ducha ako vývoj vedy. Stačí spomenúť objavy Kopernika, Galileja, Hubla, Darwina, Mendela a ďalších.“ Prorektor UK citoval aj Stevena Weinberga, jedného z najvýznamnejších fyzikov 20. storočia: „Bez výskumných univerzít by sa Spojené štáty americké museli živiť pestovaním sóje a sprevádzaním nemec-kých a japonských turistov Veľkým kaňo-nom.“ Slávnostné stretnutie na pôde UK je podľa prof. Mocza jasným deklarováním zásadnej dôležitosti špičkového výskumu na univerzitách.

„Pred dvoma rokmi Univerzita Komenského v Bratislave prostredníctvom Akademicko-kej rankingovej a ratingovej agentúry (ARRA) identifikovala ako prvá vysoká škola v Slo-

venskej republike svoje špičkové vedecké tímy. Výsledky štúdie potvrdili, že vedci UK sa radia k európskej a svetovej elite. ARRA identifikovala 14 špičkových výskumných tímov pôsobiach na univerzite, z ktorých 4 patria medzi 0,1 %, ďalšie medzi 1 % najlepších vedeckých kolektívov vo svete. Ďalších 13 tímov spĺňa podľa štúdie kritériá nadpriemerných svetových vedeckých tímov,“ uviedol v príhovore rektor UK prof. Mičieta. Ako ďalej dodal: „Sme veľmi radi, že v trende identifikácie špičkových vedeckých kolektívov pokračuje Akreditačná komisia vytvorením porovnávacieho projektu v rámci slovenských vysokých škôl. To, že z 37 identifikovaných špičkových tímov až 19 pôsobi na Univerzite Komenského v Bratislave, hovorí o kvalite vedy vo vzdelávacom priestore a o našej konkurencieschopnosti.“

„Je to vynikajúci výsledok, ktorý ukazuje, že Univerzita Komenského má v sústave vysokých škôl na Slovensku popredné miesto. Dovoľte, aby som vám úprimne zablahoželal. Zároveň by som rád povedal, že urobím do budúcnosti všetko pre to, aby sme špičkové tímy podporili aj finančným spôsobom,“ povedal minister Draxler.

Na slová ministra školstva nadviazal aj predseda Akreditačnej komisie prof. Ing. Ľubor Fišera, DrSc.: „Našou úlohou bolo a je presvedčiť Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ako aj vládu SR, že špičkové pracoviská a osobnosti si zaslúžia nielen vysokú morálnu, spoločenskú, ale v tejto súvislosti aj finančnú podporu.“

Medzi ocenených špičkových vedcov UK, ktorí si prebrali Striebornú medailu UK, patria napríklad prof. MUDr. Dušan Dobrota, CSc., z Jesseniovej lekárskej fakulty UK (výskum v oblasti neurologických a nádorových ochorení), doc. PhDr. Mariana Szapuová, PhD., z Filozofickej fakulty UK (filozofia, logika, metodológia: výzvy 21. storočia), prof. RNDr. Vladimír Kováč, CSc., z Prírodovedeckej fakulty UK (invázna biológia a ekomorfológia rýb), prof. MUDr. Juraj Šteho, DrSc., z Lekárskej fakulty UK (diagnostika a chirurgická liečba nádorových a funkčných ochorení mozgu) a i.

Kompletný zoznam špičkových vedeckých tímov UK sme priniesli v septembrovom čísle Našej univerzity.

Andrea Földváryová

ne propaguje prácu ako jednu z hlavných hodnôt, a to najmä manuálnu. V roku 1964 sa časopis opäť vracia ku koreňom. Venuje sa len problematike univerzity, mapuje vedu a výskum, informuje o zahraničných univerzitách. Od roku 1967 sa transformoval na úradný vestník, ktorý vydáva najmä materiály zo zasadnutí vedenia UK, Vedeckej rady UK, fakúlt, katedier či ústavov. O desaťročie neskôr prináša Naša univerzita aj krátke správy o menej oficiálnych udalostiach. Po novembri 1989 sa spravodaj UK odpútal od politiky. Zanikli politické rubriky a tematika Našej univerzity sa znova začala podobáť na časopis pre potreby študentov a zamestnancov školy.

„Časopis Naša univerzita má okrem informačnej hodnoty nesporne i hodnotu historickú,“ hovorí rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD. Ako ďalej dodáva: „Naša univerzita bola tiež jedným z prvých médií, kde začínali publikovať špičkoví žurnalisti ako František Višváder, Boris Droppa, Rudolf

Olšinský, Juraj Vereš či Martin Hric.“ Tvorivý priestor tu našli ešte ako študenti žurnalistiky na UK.

Podľa formálneho číslovania dnes síce vychádza už 62. ročník časopisu, ale tento posun spôsobil omyl redakcie na prelome rokov 1965 a 1966, keď v januári začali vydávať nový ročník. Štandardne sa ročníky univerzitných časopisov číslujú od septembra do júna.

Lenka Miller

Otvorenie akademického roka 2015/2016

Pred spoločnosťou stoja výzvy, na ktoré vedia najšť odpoveď práve univerzity

Dňa 21. septembra 2015 Univerzita Komenského v Bratislave slávnostne otvorila v poradí 97. akademický rok. Na podujatí sa okrem predstaviteľov univerzity, fakúlt a súčastí UK zúčastnil aj minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Juraj Draxler, MA. Výučba v zimnom semestri potrvá do 18. decembra. Následne do 12. februára 2016 bude prebiehať skúškové obdobie. Letný semester sa začne 15. februára, výučba potrvá do 20. mája 2016. Príhovor rektora UK prof. RNDr. Karola Mičietu, PhD., ktorý odznel na otvorení akademického roka, vám prinášame v plnom znení.

redakcia

Vážený pán minister, Honorabiles, Spectabiles, Excelencie, vážení členovia Správnej rady UK a akademickej obce, vzácní hostia, ctené kolegyne a ctení kolegovia, milé študentky a milí študenti,

rád vás vítam na otvorení 97. akademického roka v kompletne obnovej historickej Aule. Pri predchádzajúcich otvorení akademického roka som sa prihovárал slovami o kvalite, internacionalizácii a pevnom zakotvení Univerzity Komenského v medzinárodnom priestore. Ani dnes kvalitu výskumu, vedy a vzdelávania či medzinárodné pôsobenie našej univerzity neobídeme. Úvodom sa však prihováram témou rezonujúcou v rozhovoroch občanov, v médiách, doma aj vo svete.

Žijeme dynamické a nepokojné časy nastrofujúce nové otázky a vyžadujúce si nové riešenia. Sme svedkami premien nášho kontinentu. Aj v tejto slávnostnej chvíli môžeme povedať, že Európa už nikdy nebude taká, aká bola. Je na nás všetkých, aby sme sa

so zmenami, ktoré nám život a svetové diaľanie prináša, vysporiadali kultúrne s reálnymi východiskami. A v tom má významnú úlohu práve náš akademický priestor.

Potreba kultivácie spoločenskej diskusie o problematike migrantov

Ján Amos Komenský povedal: „**Všetci sme občania jedného sveta, všetci sme jedna krv**“. Aj v duchu tohto výroku pôsobí Univerzita Komenského v programe pomoci študentom pochádzajúcim z krízových oblastí. Chceme prispieť ku kultivácii spoločenskej diskusie o problematike migrantov v slovenskej spoločnosti, k hľadaniu efektívneho riešenia a jeho kultúrnosti. Slovensko v prevažnej miere nie je ich cieľovou krajinou. Avšak v prípade záujmu okrem spomínanej možnosti štúdia, potrebnej znalosti jazyka a dodržania úrovne univerzitných nárokov aj legislatívnych kritérií, ponúkame tiež ďalšie možnosti ich integrácie do sloven-

skej spoločnosti. Napr. prostredníctvom využitia multikulturálnych skúseností a ľudsko-právnych aktivít našich katedrií UNESCO. Ale tiež oboznamovaním sa so slovenskou históriou, kultúrou a slovenskými reáliami. A, samozrejme, vieme ponúknuť tiež našich skúsených jazykových lektorov na výučbu slovenského jazyka.

K súčasným problémom okrem masovej migrácie a ozbrojených konfliktov však patria aj ochrana životného prostredia, klimatické zmeny a globálne otepľovanie, potravinová bezpečnosť, povodne a, paradoxne, nedostatok pitnej vody a mnohé ďalšie.

Pred spoločnosťou tak stoja výzvy a úlohy, na ktoré hľadajú a vedia najšť odpoveď práve univerzity. Ak chce spoločnosť najšť východiská, potrebuje bádateľov a mysliteľov, ktorí sú schopní veci dotiahnuť do konca. Sú to práve akademici a vedci, ktorí disponujú množstvom informácií, rozmyšľajú nad nimi, analyzujú ich a prichádzajú s efektívnymi riešeniami.

Príspevok UK do národnej pokladnice poznania

Naša univerzita dala Slovensku nielen prezidenta, premiérov či ministrov - aktuálne je tretina poslancov NR SR absolventmi UK - ale aj mnohých špičkových vedcov, športovcov a ďalšie osobnosti spoločenského života. Pripravujeme novú generáciu pre vedomostnú spoločnosť. Vychovávame nielen národnú elitu, ale naši absolventi obsadzujú množstvo kariérnych a spoločenských pozícií v rôznych oblastiach a na rôznych úrovniach. UK prispieva do národnej pokladnice poznania, ale je aj významným spoločenským nositeľom odkazu humanizmu, hlbokých morálnych a etických hodnôt. Riešenie naliehavých spoločenských tém a problémov je len ťažko predstaviteľné bez účasti UK.

O niekoľko dní bude na našej akademickej pôde slávnostné podujatie k 550. výročiu založenia univerzity na Dunaji, známej ako Academia Istropolitana. Verím, že aj tu bude priestor pre zhodnotenie významu klasických univerzít a univerzít humboldtovského typu - ku ktorým sa aj my hlásime - pre súčasný svet a pre jeho budúcnosť.

Antoine de Saint-Exupéry hovorí v Zemi ľudí: **„Naplno žijeme, ak nás s našimi bratmi spája spoločný cieľ a skúsenosť nám ukazuje, že milovať znamená hľadať spolu tým istým smerom.“** Dovoľte mi, aby som podľa tohto príkladu našu národnú univerzitu nazval **„Univerzitou ľudí“**: študentov, vedcov, výskumníkov, pedagógov, senátorov a zamestnancov. Za mimoriadne dôležité považujem vytváranie akademickej atmosféry, reflektovanie názorov akademickej obce a vytváranie prostredia pre spoluprácu, diskusiu s minimalizovaním napätia, ktoré existuje vo vonkajšom aj vo vnútornom prostredí práve kvôli problémom s nedostatočným financovaním. Nepôjde to však bez zodpovednosti každého člena akademickej obce, bez osobnej zodpovednosti nás všetkých.

Hudobná stupnica Univerzity Komenského disponuje 13 celými - fakultnými - tónmi a poltónmi v podobe univerzitných súčastí. Verím, že spoločne vylúdime har-

monický univerzitný akord, že v našom univerzitnom komponovaní nebudú zaznievať falošné tóny a disharmónia a náš hlas v spoločnosti zaznie forte a unisono.

Chcem sa poďakovať všetkým vám, ktorí ste sa pričínili o to, že aktuálne výsledky komplexnej akreditácie potvrdili, že Univerzita Komenského v Bratislave patrí medzi najlepšie vysoké školy na Slovensku. Aj vďaka vášmu zaniu sme naplnili naše hlavné poslanie v rámci komplexnej akreditácie - obhájenie zaradenia UK medzi univerzitné vysoké školy.

Internacionalizácia štúdia - nevyhnutnosť univerzitnej budúcnosti

Aj keď v súčasnosti ešte prebiehajú zápisy, evidujeme približne 26 000 zapísaných študentov, z toho asi 22 000 v schéme dennej formy štúdia, medzi nimi takmer 8000 prvákov. Teda podobný počet ako pred rokom. Aktuálne ponúkame 780 študijných programov, viaceré z nich v cudzích jazykoch.

V akademickom roku je „vitáním jari“ jeseň senné víťanie prvákov. Verím, že aj vy - naši milí prváci - prispějete k šíreniu dobrého mena a prestíže svojej alma mater. Som presvedčený, že v štúdiu budete úspešní, aby sme mohli o štyri roky spoločne osláviť univerzitnú storočnicu.

Tešíme sa z vysokého počtu zahraničných záujemcov o štúdium predovšetkým na našich lekárske fakultách. Každý štvrtý zahraničný študent na Slovensku študuje na našej univerzite a zahraniční študenti na UK tvoria 10 % študentov. Internacionalizáciu štúdia a vzdelávania so zvyšovaním počtu študijných programov v anglickom jazyku považujeme za kľúčový prvok našej univerzitnej budúcnosti.

Môžeme byť právom hrdí aj na počet bilaterálnych partnerstiev a stúpajúce počty mobilít v rámci programu Erasmus. Za 16 rokov vyslala UK do zahraničia takmer 6000 študentov, pričom celkový objem mobility v rámci tohto programu je 8760. V uplynulom roku sme v rámci programu Erasmus+ vyslali približne 620 študentov a prijali 420 zahraničných študentov, čo je výrazný nárast.

Veda na UK - umiestnenia v celosvetových rankingoch i špičkové vedecké tímy

K medializovaným nástrojom hodnotenia kvality vzdelávania a výskumu univerzít patria medzinárodné rebríčky. Mám radosť z toho, že v uplynulom roku sme zaznamenali posun o 21 miest na 474. pozíciu v celosvetovom rebríčku University Ranking by Academic Performance (URAP) a 440. pozíciu v hodnotení Round University Ranking. Sme jedinou slovenskou vysokou školou v prvej päťstovke svetových univerzít a spolu s Karlovou univerzitou sme jedinými reprezentantmi z bývalého Československa. Vážime si to aj preto, že ide o hodnotenie na základe objektívnych akademických a scientometrických ukazovateľov. A v čerstvom - len minulý týždeň zverejnenom rebríčku - QS World University Rankings sa delíme o 651. až 700. pozíciu ako jediná slovenská univerzita medzi 800 najlepšími svetovými univerzitami.

Akreditačná komisia zverejnila v júni zoznam špičkových vedeckých tímov slovenských vysokých škôl, pričom z 37 identifikovaných špičkových kolektívov 19, teda viac ako polovica, pôsobí na našej univerzite. Teším sa na najbližšie stretnutie Vedenia UK s členmi našich úspešných vedeckých kolektívov aj za účasti pána ministra.

V čase nedostatočnej výšky štátnej dotácie v roku 2014 sme hospodárili s pozitívnym finančným výsledkom. Výška štátnej dotácie na tento rok je približne 130 miliónov eur, čo je takmer osemkrát menej oproti porovnateľnej veľkej Viedenskej univerzite. Pritom sme aj s ňou porovnávaní v už spomínaných hodnotiacich medzinárodných rebríčkoch. Najvýraznejšie v tomto roku pociťujeme rizikové financovanie doktorandského stupňa vzdelávania. Aj v tejto súvislosti by som chcel upozorniť na fakt, že výdavky SR na výskum a vývoj tvoria 0,6 - 0,8 % HDP, čím sa radíme na chvost krajín EÚ, kde sa priemer pohybuje okolo 2 %. Napríklad Fínsko vyčleňuje na túto oblasť 3 %, ktoré v čase krízy ešte ďalej navýši na 4 %.

Univerzita Komenského produkuje približne štvrtinu celkového vedeckého výkonu na Slovensku a pripravuje viac ako pätinu všetkých slovenských doktorandov, pričom podiel na celkovom počte absolventov doktorandského štúdia zo všetkých vysokých škôl v SR tvorí viac ako štvrtinu. Publikáčna činnosť UK predstavuje viac ako 40%-ný podiel na celkovom počte vedeckých publikácií v zahraničných indexovaných časopisoch všetkých slovenských VŠ.

Unikátne vedecké centrum – najväčšia investícia UK

Sme radi, že do nášho univerzitného komplexu v Mlynskej doline pribudla moderná architektonicky zaujímavá budova nového Univerzitného vedeckého parku UK. Je platformou na vytváranie inovatívnych riešení reflektujúcich potreby trhu a budúce smerovanie EÚ. Som presvedčený, že bez neho by UK nebola plnoprávnou modernou univerzitou s adekvátnym medzinárodným dosahom. Chcel by som však aj na tomto mieste pripomenúť, že je predovšetkým na nás ako sa chopíme tejto jedinečnej príležitosti, ako využijeme jeho potenciál, ako do neho integrujeme naše špičkové vedecké tímy a excelentných výskumníkov. A teda ako zabezpečíme jeho udržateľnosť a ďalší rozvoj.

Tak, ako je nový Univerzitný vedecký park UK v bratislavskej Mlynskej doline príspevom UK k vzniku slovenského „Silicon Valley“ – „Bratislava - mesto vedy“, tak je aj nové Martinské centrum pre biomedicínu Jesseniovej lekárskej fakulty UK na Malej hore príspevom pre „Martin - mesto medicínskych vied“. Mohli by sme teda povedať, že sa nám darí vedecky pokryť doliny aj hory Slovenska.

Disponujeme 15 Centrami excelentnosti a naše investície do vedy a výskumu dosahujú výšku 120 miliónov eur.

UK – konkurencieschopná vo vede, výskume a vzdelávaní

Som veľmi rád, že tu môžem avizovať novembrovú prednášku dvojnásobného nositeľa Pulitzerovej ceny pôsobiaceho na Princeton University na atraktívnu tému „Pravda v časoch globálneho utajovania“. James Steele nadviaže na minuloročnú úspešnú návštevu investigatívneho novinára Walta Bogdanicha. Ide už o piateho nositeľa Pulitzerovej ceny prednášajúceho na našej akademickej pôde.

Keď hovoríme o žurnalistike, je na mieste spomenúť, že najstarší univerzitný časopis na Slovensku „Naša univerzita“ sa práve v týchto dňoch dožíva šesťdesiatky. Je najdlhšie nepretržite vychádzajúcim univerzitným časopisom na Slovensku. Do dôchodku sa však v žiadnom prípade nechystá. Všetci by sme boli určite radi, keby sme sa v ňom mohli pravidelne dozvedať o úspechoch „Našej univerzity“ a jej fakúlt.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia, milé študentky, milí študenti, je pred nami dosť parametrov, úloh, v ktorých sa musíme zlepšiť. Napríklad chceme získať viac zahraničných študentov a pedagógov, radi by sme mali menej študentov na jedného učiteľa, musíme publikovať viac článkov s častejšou citovanosťou v medzinárodnej vedeckej komunite. Nesmieme totiž zabúdať, že pôsobíme vo vyspeľom a dynamickom konkurenčnom prostredí, v ktorom sa chcú zlepšiť všetci. Univerzita Komenského chce patriť a má predpoklady patriť ku konkurencieschopným lídrom výskumu, vedy a vzdelávania doma aj vo svete.

Prajem nám, aby sme do nového akademického roka spoločne vykročili šťastnou nohou.

Týmto považujem akademický rok 2015/2016 na Univerzite Komenského v Bratislave za otvorený.

Vivat, crescat, floreat, alma mater Universitas Comeniana Bratislavensis!

SPRAVODAJSTVO

FTVŠ UK si pripomenula 55. výročie vzniku

Fakulta telesnej výchovy a športu UK (FTVŠ UK) si dňa 24. septembra 2015 pripomenula 55 rokov svojej existencie. Práve v tento dátum v roku 1960 vznikla nová súčasť Univerzity Komenského v Bratislave – Inštitút telesnej výchovy a športu UK ako priamy predchodca FTVŠ UK.

Prvým dekanom novozriadeného inštitútu, ktorého súčasťou boli aj tri nové katedry – Katedra teórie, dejín a metodiky telesnej výchovy, Katedra biologicko-lekárskeho vied a Katedra teórie a metodiky gymnastiky, sa stal prof. Karol Stráňai. Počas svojej vyše polstoročnej existencie vychovala FTVŠ UK nielen telovýchovných pedagógov (trénerov a učiteľov telesnej výchovy), ale aj špičkových vrcholových športovcov, ktorí sa pravidelne zúčastňovali na olympijských

hrách, majstrovstvách sveta alebo majstrovstvách Európy. Za zmienku stoja napríklad Marianna Némethová-Krajčírová (športová gymnastika), Mária Mračnová-Faithová (atletika), Anton Tkáč (dráhová cyklistika), Ivan Báthory a Martin Bajčičák (obaja bežecké lyžovanie), Pavolt Hurajt (biatlon), Michal Riszdorfer, Erik Vlček (obaja rýchlostná kanoistika), Jozef Gönci (športová strelba) a ďalší. Úplne prvým medailistom olympijských hrách bol Bohuš Golian ako člen vo-

Vedci UK objasnili mechanizmus vzniku srdcových nežiaducich účinkov pri liečbe rakoviny

Vedci Univerzity Komenského v Bratislave (UK) objavili mechanizmus vzniku srdcových nežiaducich účinkov pri liečbe rakoviny. Výskum odborníkov Farmaceutickej fakulty UK (FaF UK) bol zameraný na lieky používané v liečbe onkologických ochorení, konkrétne na lieky zo skupiny antracyklínov. Cieľom bolo zistiť, prečo tieto lieky spôsobujú u niektorých pacientov problémy so srdcom.

Antracyklíny sú veľmi účinné lieky používané pri liečbe rôznych typov onkologických ochorení. Ide o antibiotiká, ktoré boli pre onkológiu objavené už v 60. rokoch minulého storočia. Fakt, že sa úspešne používajú dodnes, len potvrdzuje ich dôležité postavenie v liečbe rakoviny. Od ich objavenia je ale dobre známe aj riziko ich škodlivého pôsobenia na srdce. Pôvodne sa za príčinu tohto pôsobenia považoval oxidačný stres (čiže tvorba voľných radikálov) v srdcovom tkanive. „Táto teória sa však časom ukázala ako nepravdepodobná, keďže antioxidanty nedokážu v praxi zabrániť tomuto nežiaducemu účinku,“ vysvetľuje vedúci výskumného tímu FaF UK a prodekan fakulty doc. PharmDr. Ján Klimas, PhD., MPH.

Vedci z Katedry farmakológie a toxikológie FaF UK prišli spolu s kolegami z Inštitútu farmakológie a toxikológie Lekárskej fakulty Vestfálskej Wilhelmovej univerzity v nemeckom Münsteri s teóriou, že príčinou toxického pôsobenia antracyklínov môže byť ich účinok na cyklus vápnika vnútri srdcových buniek. Pokusmi na potkanoch zistili, že antracyklíny až dvojnásobne zvyšujú množstvo ryanodínového receptora – kľúčového mechanizmu fungovania srdca ako pumpy, ktorý poskytuje vápnik pre kontrakciu srdcovej bunky. Ostatné proteíny, ktoré ryanodínový receptor prísne kontrolujú, sa však nezvyšujú, čím dochádza k nerovnováhe. Bunka srdca má teda sústavne k dispozícii

príliš veľké množstvo vápnika, čo môže byť nakoniec pre ňu škodlivé a prejavíť sa poškodením srdca. „Samotná podstata onkologických liekov je založená na usmrcovaní buniek, nedá sa, žiaľ, vyhnúť tomu, že okrem zničenia tých rakovinových môže liek poškodiť aj zdravé bunky. Preto je dôležité poznať presné mechanizmy tohto procesu, aby sme vedeli navrhovať spôsoby protekcie a zvyšovať šance na bezpečnejšiu, a teda aj úspešnejšiu liečbu onkologických pacientov,“ vysvetľuje zámer výskumu doc. Klimas.

„Je dôležité podotknúť, že výskum prebiehal v rámci spolupráce s nemeckým partnerským pracoviskom z Vestfálskej Wilhelmovej univerzity. Bývalý dlhoročný riaditeľ tohto inštitútu prof. Wilhelm Schmitz sa stal v roku 2012 čestným doktorom našej univerzity. Aj toto dokumentuje dlhodobú, ale stále intenzívnu, úspešnú medzinárodnú spoluprácu medzi našimi univerzitami,“ hovorí rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

Výskum farmaceutov UK vyzdvihuje aj dekan Farmaceutickej fakulty UK prof. PharmDr. Pavel Mučaji, PhD.: „Výskum v oblasti rakoviny nepredstavuje iba hľadanie nových účinných látok, ale aj zvyšovanie bezpečnosti tých existujúcich. Ak budeme vedieť efektívne eliminovať ich vedľajšie účinky, budeme môcť ešte lepšie využiť terapeutický potenciál týchto

liekov. Verím, že najnovší výskum na našej fakulte otvorí dvere hľadaniu nových kardioprotektívnych látok, ktoré nájdu uplatnenie v onkológii.“

Problematikou kardiotoxicity antracyklínov sa výskumníci FaF UK pod vedením doc. Jána Klimasa zaoberajú od roku 2007, kedy získali pre svoj výskum grantovú podporu od Slovenskej kardiologickej spoločnosti. V posledných rokoch bol ich výskum významne podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja SR. Výsledky výskumu boli najnovšie publikované v americkom vedeckom časopise *American Journal of Translational Research* (<http://www.ajtr.org/files/ajtr0010909.pdf>).

Andrea Földváryová
Foto: ilustračná fotografia

lejbaloového tímu vtedajšej Československej socialistickej republiky.

FTVŠ UK pripravovala spočiatku v päťročnom štúdiu učiteľov telesnej výchovy, neskôr v štvorročnom štúdiu aj trénerov. Po čase pribudla príprava učiteľov brannej výchovy, ktorá zanikla po novembri 1989. Pôvodné trendy, kedy sa pripravovalo v štúdiu viac učiteľov telesnej výchovy ako trénerov, sú v súčasnosti opačné – o trénerské štúdium je väčší záujem. FTVŠ UK pripravuje aj odborníkov v spolupráci s inými fakultami UK. Cieľom FTVŠ UK zostáva aj naďalej príprava odborníkov pre telesnú výchovu a šport a výskum v oblasti vied o športe (športová edukológia, športová humanistika a športová kinantropológia).

Vedeli ste, že?

✓ Na FTVŠ UK si môžete vybrať z 32 študijných programov dennej a externej formy štúdia (14 bakalárskych, 12 magisterských a 6 doktorandských).

✓ Absolventi FTVŠ UK získali na olympijských hrách dokopy až 14 medailí.

✓ Prvou olympijskou medailou, ktorú získal študent FTVŠ UK Bohuš Golian, bola strieborná vo volejbale na Hrách XVIII. olympiády 1964 v Tokiu.

✓ Prvý Slovák, ktorý štartoval na hrách letnej olympiády i na zimných olympijských hrách, je absolvent fakulty, súčasný dekan FTVŠ UK doc. Marián Vanderka. Štartoval na Hrách XXVII. olympiády 2000 v Sydney v atletike a na XIX. zimných olympijských hrách 2002 v Salt Lake City v bobe.

✓ Tanečný súbor GYMNİK pôsobí na FTVŠ UK nepretržite 51 rokov, počas kto-

rých sa v ňom vystriedalo viac než 700 členov.

✓ FTVŠ UK poskytuje viacero športových aktivít aj pre verejnosť. Pre záujemcov sú k dispozícii posilňovňa a pohybové štúdio FITGYM či Golfové akademické centrum.

Eduard Csudai

V obnovennej Aule UK

sme privítali nový akademický rok

Ján Kalinčiak: „Kriváň aula Jovis, Kriváň erit alter Olympus, saecula post aliquot vinea Kriváň eri“.

Rektor UK prof. Karol Mičieta pri slávnostnom otvorení nového akademického roka 21. septembra 2015 privítal študentov, pedagógov, senátorov, členov Správnej rady a akademickej obce, zamestnancov aj hostí v obnovennej Aule UK. Z dôvodu zatekania cez presklenú časť zdvojeného prekrytia presvetlenej strechy nad Aulou bola od konca marca do konca júla 2015 realizovaná jej rekonštrukcia. Jej cieľom bolo zvýšenie funkčných a estetických kvalít pôvodného interiéru spojenú s výmenou podláh/kobercov, obnovou povrchu drevených prvkov, poškodených častí pultov, konštrukcií a povrchov čalúnených kresiel, obkladov stien, výplní otvorov, dverí a častí stropov. Poďakovanie patrí Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR za pridelenie dotačných prostriedkov zo štátneho rozpočtu ako kapitálového výdavku pokrývajúcich rekonštrukciu Auly.

Tak ako je v Kalinčiakovom verši Kriváň meniaci sa na Olymp básnickým obrazom dvorany Jupitera, tak je dvoranou slovenského univerzitného Olympu Poznania Aula Univerzity Komenského v Bratislave. A podobne sa zmenila z pôvodnej haly určenej zhromaždeniam obilnej burzy na sálu slávnostných akademických zhromaždení. Jej jedinečné genius loci tvorili a tvoria generácie študentov, profesorov, domácich i medzinárodne uznávaných osobností. Stala sa svedkom historických udalostí a období. Tak ako je UK neodmysliteľne prepojená s históriou Slovenska, je aj jej Aula spojená s určujúcimi historickými aktérmi a významnými udalosťami. Je akademickou arénou slávnostných zasadaní Vedeckej rady UK a vedeckých rád fakúlt, profesorských prednášok, prezentácií nositeľov Nobelovej i Pulitzerovej ceny, akademických ceremoniálov a obradov, imatrikulácií, promócií, inaugurácií, udeľovania čestných doktorátov, konferencií a podujatí medzinárodného významu, slávnostných programov pri príležitosti univerzitných a iných významných výročí, vianočných a iných slávnostných koncertov. Kde inde môže tak vyznieť pompézny zvuk slávnost-

ných akademických fanfár venovaných UK, ktoré skomponoval Eugen Suchoň k pocte prezidenta Československej republiky na pamiatku prvej slávnostnej promócie v Aule UK pri príležitosti udelenia čestného doktorátu JUDr. Eduardovi Benešovi (21. 4. 1937), či tóny štátnej hymny SR a študentského hymnu Gaudeamus igitur? Tu sa odohrala aj slávnostná voľba a sľub prezidenta Slovenského štátu Jozefa Tisa (6. 10. 1939). O niekoľko rokov neskôr - v apríli 1945 - podpálili ustupujúce nemecké vojská budovu UK na Šafárikovom nám. Jej oprava trvala takmer dva roky. Mohli by sme povedať, že v Aule UK bola nejakým spôsobom prítomná, alebo aspoň symbolicky zastúpená, takmer každá slovenská rodina. Či už prostredníctvom niektorého z približne 200 000 absolventov UK, jeho rodinného príslušníka, priateľa či známeho, alebo sa s pôsobivou atmosférou Auly oboznámili pri promočných albumoch a fotografiách. Mimoriadne významný a prestížny je maratón udeľovania čestných doktorátov UK osobnostiam medzinárodného významu a svetového formátu. Práve október je aj mesiacom jeho zatiaľ posledných etáp odohrávajúcich sa v Aule UK udelením 118.

a 119. titulu Doctor honoris causa UK.

Auly UK sídlili na troch miestach: v Malej aule na Kapitulskej ul. (1919 - 1925), teda v priestoroch dnešného pôsobiska Rímsko-katolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty UK. Budovu dal postaviť v roku 1630 ostrihomský arcibiskup Peter Pázmány. Ďalšia sa nachádzala v prvej novopostavenej aule Auditorium maximum na Kapitulskej ul. (1925 - 1936). Aula J. A. Komenského na Šafárikovom nám. (1937 - doteraz) je súčasťou pamiatkovo chránenej historickej budovy UK a veľkolepého architektonického projektu akad. arch. Františka Krupku.

Hlavná budova UK na Šafárikovom námestí je postavená na mieste zbúraných obytných domov, potravinárskeho daňového úradu a hostinca. Situovaním objektu oproti bývalej vládnej budove (dnešné sídlo Filozofickej fakulty UK na Gondovej ul.) mala Bratislava získať reprezentatívne stredisko špičkových atribútov hospodárskeho života. Mestský notársky úrad vydal v marci 1930 povolenie na stavbu „Štátneho obchodného domu v Bratislave“. V súfazi sa zúčastnili viacerí významní architekti: A. Balán s J. Grossmanom, A. Černý a ďalší. Zvíťazil návrh českého archi-

tekta Františka Krupku, ktorý vynikal ušľachtilou krásou a monumentálnosťou, pričom autor zúročil aj svoje viedenské skúsenosti s reprezentatívnou architektúrou (počas pôsobenia v ateliéri F. Ohmanna sa podieľal na dostavbe cisárskeho Hofburgu a pracoval aj v ateliéri svetoznámeho secesného architekta J. M. Olbrachta). Po 1. svetovej vojne pôsobil na Pamiatkovom úrade v Bratislave u Dušana Jurkoviča, s ktorým spolupracoval aj na projekte mohyly M. R. Štefánika. Napriek lichobežníkovému tvaru stavebnej parcely autor navrhol symetrický objekt s dôstojným monumentálnym vstupom na zaoblenom nároží. Moderný klasicizmus s monumentalitou a kvalitne spracovanými detailmi tvorí prechod k nastupujúcej moderne.

V dôsledku zavedenia obilného monopolu sa zmenil účel budovy. V roku 1934 vláda rozhodla o jej adaptácii pre účely Univerzity Komenského, ktorá ju slávnostne otvorila 11. 3. 1937. F. Krupka prepracoval pôvodný projekt obilnej burzy podľa potrieb univerzity. Ďalšie úpravy nasledovali až v roku 1974, keď sa podľa projektu V. Karfíka realizovala prístavba zadnej časti. Nové rozdelenie funkcií Auly so vznikom reprezentatívnej rektorskej siene a horného amfiteátra/posluchárne sa uskutočnili v prvej polovici 90-tych rokov (autori: J. Bahna, F. Starý a I. Palčo).

Ťažiskové prvky historickej budovy tvoria polkruhová vstupná dvorana položená na mohutných pilieroch a v centrálnej časti budovy situovaná priestraná reprezentačná aula prekrytá polkruhovou sklenenou klenbou, srdce UK. Vedie k nej slávnostné trojramenné schodisko s kombináciou prírodných materiálov ušľachtileho kovu, mozaiky a štýlovej iluminácie ako skvost vstupného halového priestoru. V monumentálnej vstupnej dvorane upúta pozornosť aj súsošie „Lúčenie J. A. Komenského s vlasťou“ výrazného predstaviteľa českej drevorezby Františka Bílka.

Samotná Aula UK má 396 sedadiel a ďalšie miesta na balkónoch. Dojem vznešenosti, ľahkosti a vzdušnosti priestoru s rozmermi

15 x 30 m vyvoláva práve presklená klenba. Jej svetlá výška vo vrchole je 12 m a siahajú nad úroveň stropu tretieho poschodia. V interiéri sú hlavnými výrazovými prostriedkami drevo, prírodný kameň a koža. Prím farebného ladenia hrajú univerzitné tóny zlatej a tmavočervenej farby, pričom slávnostnú ilumináciu sály vytvárajú tri dvojice visiacych sviečkových lustrov z krištáľového skla. Výplňové konštrukcie stien po celom obvode sály sú riešené ako presklenené, členené na drobné tabuľky, čo umocňuje dojem ľahkosti a vzdušnosti celého priestoru. Dub v matnej a orech vo vysokoleštenej povrchovej úprave vytvára kazetovú plochu čelnej steny s centrálne umiestnenou bustou J. A. Komenského a štátnym znakom SR, ako i vyhovený pódiový mobiliár.

„Aula UK je unikátnym akademickým priestorom aký nemá na Slovensku obdobu svojím historickým a kultúrnym významom, architektonickým a kultúrnym významom i úlohou, ktorá mu v národnom kontexte prináleží. Mám veľkú radosť, že po takmer 80 rokoch jej nenahradiť služby študentom, pedagógom, vedcom a akademikom, vzácnym hosťom, ale aj celému Slovensku, sa nám podarila jej obnova. Rekonštrukčné práce presklennej strechy zabránili zatekaniu a ďalšiemu znehodnocovaniu cenného interiéru a zreštaurovanie historického mobiliáru napomohlo ešte pôsobivejšiemu vyzneniu tohto jedinečného historického miesta“, komentuje obnovu Auly rektor UK prof. Karol Mičieta.

Ako vystihnúť pocity a dojmy, ktoré sa zmocnia jej návštevníkov, často nešetriacich superlatívami na jej adresu? Pre ilustráciu priložím postrehy niektorých z nich za obdobie posledných rokov:

- Ako „veľkolepé“ označila otvorenie nového akademického roka v Aule UK v rozhovore pre TV Markíza Barbara zo Žiliny, začínajúca študentka estetiky so záujmom o dejiny umenia.
- Prof. Ján Vilček sa po udelení čestného

doktorátu vyjadril, že „slávnostný obrad v Aule UK 28. 1. 2014 prekonal všetky očakávania moje aj mojej manželky“.

- Pred rokom (20. 10. 2014) nemecká kancelárka Angela Merkelová neskryvala emócie a svoje dojatie pri udelení čestného doktorátu v Aule UK.
- Veľvyslankyňa Českej republiky v SR Lívia Klausová po udelení čestného doktorátu Dr. Angele Merkelovej zdôraznila, že sa zúčastnila na udelení desiatok čestných doktorátov, ale „ten v Aule UK radi k najpôsobivejším“.
- Sopranistka Adriana Kučerová hosťujúca na svetových operných scénach sa teší z príležitosti zaspievať si „v takej jedinečnej sále akou je Aula UK“.
- Členovia TV štábov portugalskej a nemeckej TV zaradili natáčanie príspevkov o prestížnych európskych univerzitách v Aule UK k práci „v najpôsobivejších európskych univerzitných priestoroch počas ich profesionálnej kariéry“.

Po prijatí čestného doktorátu prezident Beneš vo svojom slávnostnom príhovore vyzdvihol, že poslaním UK je „vytvárať nové veľké kultúrne stredisko v národe a v štáte, budovať na slovenských tradíciách, zvláštnostiach a slovenskej individualite“. Významnú úlohu pri tom zohráva Aula UK pripravená po svojej obnove dôstojne privítať účastníkov osláv prvej univerzitnej storočnice v júni 2019.

(V príspevku boli použité informácie z diel Jána Miroslava Bahnu *„Rekonštrukcia amfiteátra a interiérov v objekte Univerzity Komenského v Bratislave“*, Projekt : revue slovenskej architektúry, Matúša Dullu *„Architektúra od Jurkoviča po dnešok“*, Matúša Dullu a Henriety Moravčíkovej *„Architektúra Slovenska v 20. storočí“*, Dušana Meška *„Vivat Academia: 95 rokov Univerzity Komenského“*, Pavla Demeša a Dušana Meška *„Via Comeniana“*).

PhDr. Mgr. Branislav Slyško

Na Univerzite Komenského sa ročne zrealizuje 650 000 knižných výpožičiek

Akademická knižnica Univerzity Komenského v Bratislave (UK) poskytuje svoje služby prostredníctvom fakultných a katedrových knižníc pre viac ako 27 000 registrovaných čitateľov, ktorí ročne realizujú takmer 650 000 výpožičiek.

Knižnice najväčšej a najstaršej slovenskej univerzity – Univerzity Komenského v Bratislave – odštartovali nový akademický rok 2015/2016 v plnej pripravenosti. Študentov vo fondoch jednotlivých fakultných knižníc čaká takmer 1 400 000 kníh, z ktorých je 800 000 kníh automatizovane spracovaných, a teda

prístupných v online katalógu. Popri knihách ponúkajú knižnice širokú škálu elektronických dokumentov – 350 000 e-kníh, 94 000 online časopisov či 60 000 záverečných prác.

V knižniciach UK sa ročne zrealizuje takmer 650 000 knižných výpožičiek. „S našimi čitateľmi sa snažíme komunikovať rôznymi spôsobmi, napríklad na univerzitnú e-mailovú adresu automaticky zasielame upozornenie, že o 5 dní končí výpožičná lehota a knihy treba vrátiť, resp. predĺžiť,“ hovorí riaditeľka Akademickkej knižnice UK PhDr. Daniela Gondová. „Pravdepodobne i táto skutočnosť má za následok, že študenti univerzity sú pri dodržiavaní výpožičnej doby relatívne disciplinovaní, upomienky sa zasielajú len na necelých 17 percent výpožičiek,“ dodáva riaditeľka knižnice.

Od začiatku akademického roka 2015/2016 je pre všetkých používateľov knižničných slu-

žieb UK k dispozícii nové webové rozhranie k univerzitným databázam – súbornému online katalógu a publikačnej činnosti. Rýchlejší prístup k potrebným údajom zabezpečuje inovovaný vyhľadávač.

Čerstvou novinkou knižnice je nadviazanie spolupráce s ISACA – renomovanou profesijnou organizáciou, ktorá je lídrom v oblasti riadenia, bezpečnosti a kontroly informačných technológií. ISACA poskytne UK odbornú literatúru.

„Počet knižných výpožičiek za rok – 650 000 – je dôkazom toho, že naši študenti si berú k srdcu citát učiteľa národov, ktorého meno nesie vo svojom názve aj naša univerzita: „Bez kníh nebyva učený nikto ani v škole“,“ hovorí s úsmevom rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

Andrea Földváryová

Oddelenie kanadských štúdií takmer dve desaťročia významnou súčasťou UK

Oddelenie kanadských štúdií (OKŠ) je jedinou vzdelávacou inštitúciou svojho druhu na Slovensku, ktorá na Univerzite Komenského v Bratislave (UK) ponúka širokú škálu kanadských kurzov v anglickom jazyku pre všetkých študentov UK. Ako súčasť univerzity pôsobí nepretržite celých 17 rokov.

OKŠ vzniklo v roku 1998 z iniciatívy kanadskej vlády, ktorá prišla s ponukou otvoriť a podporovať kanadské štúdiá na Slovensku na najstaršej a najväčšej slovenskej univerzite. Hoci sa kanadské štúdiá realizujú aj na iných univerzitách na Slovensku (zväčša ako súčasť severoamerických štúdií), UK je jedinou slovenskou univerzitou, ktorá má samostatné pracovisko zabezpečujúce výučbu kanadských štúdií. Hneď od začiatku svojej činnosti sa OKŠ zapájalo do európskych aktivít v danej oblasti a bolo jedným zo zakladateľov Stredo-európskej asociácie kanadských štúdií (CEACS). Oddelenie tiež úzko spolupracuje s univerzitnými pracoviskami v Českej republike (Brno, Olomouc, Hradec Králové).

Kurzy o Kanade prebiehajú na Katedre anglistiky a amerikanistiky Filozofickej fakulty UK (FiF UK) – vedúcou OKŠ je PhDr. Mária Huttová, CSc., a výučbu okrem nej zabezpečujú Mgr. Marián Gazdík, PhD., a Mgr. Lucia Otrisalová, PhD., ktorá zároveň zastupuje Slovensko v Poradnom výbore Stredo-európskej asociácie kanadských štúdií. V súčasnosti sú v ponuke tieto kurzy: Úvod do dejín kanadskej literatúry, Moderný kanadský román, Kanadská dráma, Kanadská poviedka, Černošská literatúra a kultúra Kanady, Kanadský sever a Pohľady na súčasnú kanadskú spoločnosť. V zimnom semestri akademického roka 2015/2016 sa otvára nový kurz Kanadská história a spoločnosť, ktorý

vznikol v spolupráci s Masarykovou univerzitou v Brne. Na výučbe kurzu sa okrem Mgr. Lucie Otrisalovej, PhD., bude podieľať aj Dr. Don Sparling, významný stredo-európsky „kanadista“. Výučba prebieha v anglickom jazyku (v prípade záujmu aj v slovenčine) a každý rok si ponúkané kurzy zapíše v priemere 50 študentov. Oddelenie tiež disponuje vlastnou knižnicou obsahujúcou najvýznamnejšie diela kanadskej literatúry, ale aj publikácie o histórii, politike, geografii a kultúre Kanady.

Členstvo v CEACS umožňuje lepšiu vzájomnú spoluprácu a výmenu skúseností a poznatkov v širšom vedeckom a kultúrnom kontexte najmä strednej Európy. Pracovníci oddelenia sa zúčastnili na dvoch medzinárodných vedeckých projektoch, v rámci ktorých skúmali slovenskú diasporu v Kanade a recepciu kanadskej literatúry na Slovensku, a v priebehu nasledujúcich mesiacov sa zúčastnia na konferenciách v Marburgu a Záhrebe. Vo februári budúceho roku pripraví OKŠ 4. ročník študentskej medzinárodnej konferencie o Amerikách, na ktorom odznejú aj príspevky o Kanade.

Eduard Csudai

Aj matika je cool

Pre tých, čo si myslia, že matika je nuda a smartphony sú cool, sme pripravili niečo, čo ich vyvedie z omylu. Teda, čo sa týka toho prvého.

V rámci projektu AiM (Apps in Math, www.project-aim.eu) riešeného Fakultou mate-

matiky, fyziky a informatiky UK v Bratislave (FMFI UK) a Sør-Trøndelag University College v Trondheime, Nórsko, pripravujeme súbor aplikácií pre mobilné zariadenia (Android, iOS), ktoré majú výučbu matematiky atraktívnej a podporiť. V spolupráci našich a nórskech didaktikov matematiky a aplikovaných informatikov sme navrhli a implementovali súbor aplikácií pre osvojovanie a rozvíjanie si rôznych matematických vedomostí hravou formou. Aplikácie sú určené tak pre žiakov základných, ako aj stredných škôl. Vyvíjané aplikácie sú postupne evaluované jednak v prostredí slovenského, ako aj nórskeho

školsťva. Získaná spätná väzba slúži na ich následné doladenie do výslednej podoby, po ktorej bude nasledovať jazyková lokalizácia (angličtina, nórsčina, slovenčina). Okrem toho naši študenti, či už budúci pedagógovia alebo informatici, sa naučia spolupracovať nielen navzájom, ale aj so zahraničnými kolegami. V rámci projektu sa totiž zúčastnili a zúčastnia mobilít, počas ktorých budú nielen pracovať na spomínaných aplikáciách, ale zoznámia sa aj s prostredím zahraničnej univerzity a zahraničného školstva. Čo je iste skúsenosť pre každého mladého človeka nenahraditeľná. Rovnako nenahraditeľný je i pobyt na zahranič-

Ako učiť psychológiu? Predsa interaktívne!

Na pôde Pedagogickej fakulty UK (PdF UK) sa koncom minulého akademického roka stretli učiteľky a učelia psychológie a študentky a študenti učiteľstva psychológie na seminári *Psychológia interaktívne*, kde riešiteľky projektu KEGA 021UK-4/2013 s názvom *Vyučovanie psychológie a osobnostného a sociálneho rozvoja* – súbor metodických materiálov predstavili jeden z jeho výstupov – edukačný program *Psychológia interaktívne*.

Psychológiu neštudujú len budúci psychológovia, vyučuje sa v rôznych odboroch stredných škôl aj v študijných programoch vysokých škôl zameraných na prípravu pomáhajúcich profesií. Obsah a metódy výučby psychológie pre „nepychológov“ sú veľmi rôznorodé, aj preto je náročné pripraviť edukačné materiály či vzdelávanie pre učiteľky a učiteľov vhodné pre všetky zamerania výučby psychológie. Kolektív pracovníčok Katedry psychológie a patopsychológie PdF UK sa dlhodobo venuje metodike výučby psychológie pre „nepychológov“ a júnový seminár bol v poradí šiestym podujatím, kde mohli budúci aj skúsení učelia psychológie z rôznych typov škôl načerpať nové inšpirácie a nápady.

Účastníci seminára si skutočne interaktívne vyskúšali ako pracovať s novou pomôckou pre výučbu psychológie. Program *Psychológia interaktívne* je určený najmä pre stredoškolskú výučbu psychologických tém v predmete občianska náuka alebo samostatného predmetu psychológia. Tvorí ho súbor krátkych komiksových filmov s interaktívnymi ovládacími prvkami, filmy predstavujú rôzne okruhy psychologického poznania (históriu psychologickéj vedy, kognitívne procesy, osobnostné vlastnosti a pod.). Ku každému filmu majú učelia k dispozícii pracovné listy, námety na cvičenia a hry v triede, ďalšie textové pomôcky (tajničky, karty, plagáty) a metodické pokyny. Materiály sú zostavené tak, aby podporovali

aktívne učenie a rozvíjali kritické a psychologické myslenie študentov.

V priebehu realizácie projektu od roku 2013 prebehlo šesť seminárov, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 130 učiteľov. Aj toto podujatie nás opätovne presvedčilo, že sa oplatí investovať energiu do prípravy aktivít a materiálov, ktoré spájajú študentov učiteľstva psychológie, učiteľov psychológie zo stredných škôl aj z univerzít. Ďakujeme všetkým zúčastneným za pozitívne spätné väzby a tešíme sa na stretnutie na ďalšom seminári s názvom *Čím nás láka psychológia?*, ktorý sa bude konať 11. 11. 2015 v rámci Týždňa vedy a techniky.

Lenka Sokolová, Miroslava Lemešová,
PdF UK

nom pracovisku pre nórske či slovenské učiteľov, počas ktorého sa môžu zoznámiť s prácou zahraničných kolegov a systémom organizácie vzdelávania i prípravy budúcich učiteľov matematiky. Spoločný brainstorming Nórov a Slovákov či Nóriek a Sloveniek však už teraz prináša veľa podnetných nápadov, zvlášť v strete rôznych kultúrnych kontextov a tradičných schém zaužívaných pri vyučovaní matematiky. Ako sme už spomenuli, za veľmi dôležitú považujeme spätnú väzbu od žiakov, pre ktorých sú tieto aplikácie určené. Tej sa nám podarilo získať neúrekom na septembrovej minikonferencii pre deti a mládež s názvom

Virtuálna realita bez hraníc (www.vrbh.sk) konanej na FMFI UK a tiež na Noci výskumníkov v Bratislave, kde sme zopár nami vytvorených aplikácií predstavili širokej verejnosti. Zatiaľ sa nám potvrdilo, že minimálne žiaci majú o takúto formu vzdelávania záujem, uvidíme, čo ukáže prax. Na záver sa patrí pripomenúť, že tento projekt je spolufinancovaný z Grantov EHP a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky prostredníctvom Štipendijného programu EHP Slovensko.

Iveta Kohanová,
vedúca Oddelenia didaktiky matematika FMFI UK a koordinátorka projektu

Noc výskumníkov 2015

Dňa 25. septembra 2015 sa uskutočnil 9. ročník festivalu vedy - Noc výskumníkov 2015. Päť slovenských miest znova ponúklo najzaujímavejšie výsledky slovenskej vedy a predstavilo osobnosti, ktoré sa prostredníctvom výskumu dokázali presadiť aj za hranicami SR. Na Noci výskumníkov 2015 nechýbala ani Univerzita Komenského v Bratislave.

Ústrednou témou tohtoročného podujatia bolo motto VEDA JE BUDÚCNOSŤ SLOVENSKA. Organizátori podujatia tento rok vsadili na odborné diskusie. Slovenskí vedci diskutovali naživo pred verejnosťou na hlavnom pódii v Starej tržnici o tom, ako vidia budúcnosť dopravy v kontexte bezpečnosti, efektivity, komfortnosti, ale aj ekológie. Kam dospeje priemysel a ako jeho vývoj v budúcnosti ovplyvní pracovný trh. Ako bude vyzeráť naša komunikácia, v akej miere nás zasiahne internet vecí či umelá inteligencia. A ako rýchly vedecký vývoj ovplyvní medicínu, liečebné postupy, diagnostiku, ale aj samotnú prevenciu. Či budeme konzumovať bezpečné a zdravšie potraviny alebo nám hrozí nedostatok potravy. Okrem týchto

vedecky a odborne náročných tém na Noci výskumníkov mali deti, žiaci, študenti, vysokoškólači a dospelí možnosť byť súčasťou bohatého festivalového programu, ktorý bol plný vedeckých stánkov, interaktívnych exponátov a pokusov. V Starej tržnici bolo pripravených 70 vedeckých stánkov, ktoré odprezentovali rôzne oblasti slovenskej vedy. Verejnosť mala možnosť byť súčasťou napríklad nadrozmerného nafukovacieho modelu srdca a prejsť sa tajuplným svetom komôr a predsiení, boli jej odhalené tajomstvá genetiky, nazrela do sveta prírodných vied a mikróbov, dokonca sa mohla naučiť aj niečo nové o minulej i súčasnej slovenčine. Kultúrne oživenie prinieslo vystúpenie kapely Billy Barman, večerná laserová

show a 3Dmapping na fasáde Starej tržnice. Priestor Národného osvetového strediska na námestí SNP a V - klub patril maratónu vedecko-populárnych prednášok, mobilnému chemickému laboratóriu, ale napr. aj zábavnému učeniu a precvičovaniu anorganickej chémie prostredníctvom hry Chemplay. V Prírodovednom múzeu SNM sa verejnosť dozvedela viac o povolani astronóma, o nepôvodných rastlinách na Slovensku, horách a lesoch Aljašky, prírodných vedách a mohli si pozrieť aj vzácny úlomok vyše dvojkilogramového meteoritu Košice, ktorý dopadol západne od Košíc ešte v roku 2010.

prof. RNDr. Miroslav Bielik, DrSc., PriF UK
a redakcia

PriF UK: Tajomstvá genetiky, mineralógie i antropológie

Prírodovedci z PriF UK sa aj tento rok aktívne zúčastnili na Noci výskumníkov. Naše prezentácie sa konali pod heslom **Svet prírodných vied** v dvoch stánkoch na poschodí Starej tržnice. Opäť sme stavili na interaktívny prístup, pretože tento umožňuje nevťeravo deťom a mládeži testovať si svoje školské vedomosti zábavnou formou, jednoduchými experimentmi a hrou. Jeho cieľom bolo, aby si mladí ľudia uvedomili, že veda nás sprevádza na každom kroku nášho života. Naše prezentácie sa v tomto roku dotýkali genetiky a biochémie, analytickej chémie, antropológie, paleontológie, mineralógie a petrológie, inžinierskej geológie, hydrogeológie a geografie. Na záver s potešením môžeme opäť skonštatovať, že prezentácie všetkých spomenutých vedných disciplín priťahli k stánkom našej fakulty veľký počet záujemcov, ktorí častokrát preukázali svoje dobré znalosti z prírodných vied.

prof. RNDr. Miroslav Bielik, DrSc., PriF UK

FMFI UK: Matematika hrou

Poznanie prichádza v noci. Takto nejakoby sa dala, s istou dávkou fantázie, popísať Noc výskumníkov, pravidelne organizovaná už vo viacerých mestách Slovenska. I napriek tomu, že jej „nočná časť“ je vlastne len zlomkom celého podujatia. Na tej tohoročnej bratislavskej sa už od skorých ranných hodín hŕnuli do budovy Starej tržnice, kde boli umiestnené vedecké stánky, davy školákov. V dopoludňajších hodi-

nách v sprievode učiteľov, poobede s rodičmi či sami. Záujem bol obrovský. Rovnako ako ponuka. My sme do nej prispeli **mobilnými matematickými aplikáciami** zameranými na rozvíjanie matematického myslenia hravou formou, ktoré vyvíjame v rámci slovensko-nórského projektu AiM (Apps in Math).

A myslím si, že sme sa v konkurencii skutočne veľmi atraktívnych ponúk od kolegov

z rôznych akademických ale aj iných inštitúcií, nestratili. Naš stánok bol permanentne „okupovaný“ školákmi (od 5 do 22 rokov), ktorí sa chceli „len“ zahrať hru na smartfóne či tablete a ani si možno neuvedomili, že sú vlastne na hodine matematiky. Bola to pre nás najlepšia spätná väzba ako zistiť, či zvolený postup pri rozvíjaní a overovaní matematických schopností, je atraktívny a i účinný. Samozrejme, nenechali sme nevyužitú príležitosť a viacerí „hráči“ nám vyplnili dotazník, v ktorom sme sa okrem iného pýtali, komu by takéto aplikácie odporúčili a prečo. Bolo zaujímavé sledovať postrehy opýtaných, ktorí kriticky dokázali zhodnotiť, že takéto niečo by prospelo spolužiakom, ktorých matematika (a vôbec škola) nebaví, a aj všetkým tínedžerom, ktorí sú na mobiloch závislí a aspoň by robili niečo zmysluplné. A tak sme sa opäť utvrdili v tom, že matematika môže byť nielen potrebná, ale aj atraktívna pre každého, ak sa podá zaujímavo. A snáď sme presvedčili aj učiteľov „starej školy“, že dobré „technické“ pomôcky môžu skutočne pomôcť pri výučbe. Každopádne, odozvy od rodičov boli veľmi povzbudzujúce. Tak snáď o rok už apky na matike nebudú úplnou novinkou.

**PaedDr. Iveta Kohanová, PhD.,
FMFI UK**

FiF UK: Boj so stresom, stredoveké nápisy i dve pravdy

Prezentačný blok v legendárnom V-klube zahájilo vystúpenie **Čo prezrádzajú stredoveké nápisy?** (doc. J. Šedivý, k. archívnictva a PVH). Fenomén písma je pre informačnú spoločnosť kľúčový. Autor ilustroval jeho vývoj od našich najstarších nápisov až po rozvinutú kultúru neskorého stredoveku. Na príklade grafity poukázal na nelineárny vývoj alfabetyzácie (striedanie aliterality cez semiliterati- až po rozvinutú literati-kultúru). Prof. PhDr. Oľga Orgoňová, CSc., a doc. Mgr. Alena Bohunická, PhD., (k. slovenského jazyka) v provokatívnej prezentácii **Slovenčina ako potrava, slovenčina ako otrava** priblížili náš jazyk v dobe globalizácie a hypermoderny. Presvedčili auditórium, že slovenčina nie je napriek neobľúbeným pravidlám pravopisu ťažká. „Slová (slovenčiny) môžu aj liečiť, aj predávať, aj vyhrávať... Kto by nechcel byť víťaz?“, končili optimisticky obe. Prezentácia **Ako sa v Bratislave rozprávalo po nemecky** (doc. Mgr. Jozef Tancer, PhD., k. germanistiky a nederlandistiky) sproblemizovala naše kliše predstavy o „čistých jazykových formách“. Analýzou nahrávok nemecky hovoriacich Bratislavčanov ilustroval, ako fungovala v medzivojnovnej Bratislave viacjazyčná komunikácia.

Po vystúpeniach epigrafa a jazykovedcov sa večerné prednášky niesli vo filozofickom duchu: doc. PhDr. Mariana Szapuová, PhD., (k. filozofie a dejín filozofie) sa zamýšľala nad témou **Filozofia zo ženskej perspektívy, alebo ako môže byť filozofia feministická**. Priblížila genézu feministického filozofie

a jej problémové pole v súčasnosti. Prezentovala ju ako reakciu na androcentrismus a nerovnosť medzi ženami a mužmi ako jednu z podôb sociálnej nespravodlivosti. Osvetlila kategóriu rodu, ktorý je dôležitým pojmovým nástrojom. Záverom riešil doc. Mgr. Michal Chabada, PhD., (k. filozofie a dejín filozofie) otázku **Existujú dve pravdy? Diskusia v stredovekej filozofii**. Pre filozofa typickým spôsobom overil možnosť existencie dvoch či viacerých právd a zameral sa na otázku ich vzájomného vzťahu, ak paralelné pravdy môžu existovať. V stredovekej filozofii ilustroval problém na tzv. „teórii dvoch právd“, v ktorej sa do sporu dostávajú pravdy rozumu/filozofie a pravdy viery/teológie.

V Starej tržnici sa zatiaľ zástupca fakulty (PhDr. Martin Jakubek, PhD., katedra psychológie) zúčastnil panelovej diskusie na tému **Človek budúcnosti**. Okrem neho diskutovali aj minister školstva, predseda SAV a kolegovia z ústavov SAV a iných pracovísk. Dva vedecké stánky, ktoré boli celý deň obliehané záujemcami, pripravili kolegovia z katedry psychológie. Mgr. Jakub Remiar zaujal prvým s názvom **Fyzika virtuálnej reality**. Aj do našich domácností sa virtuálna realita dostáva prostredníctvom komerčne stále dostupnejších okuliarov. Vysvetľoval preto na akých princípoch nové médium funguje, ako ho správne používať a ako sa vyhnúť simulátorovej chorobe. Pre mnohých znel lákavo názov ďalšieho vedeckého stánku: **Zatoč so stresom**. Doc. PhDr. Igor Brezina, CSc., Mgr. Daniela Moskáľová,

PhD., Mgr. Petra Soláriková, PhD., Mgr. Jakub Rajčáni prezentovali komplikovanú jednotu nášho tela a mysle a ich interakcie. Záujemcovia si mohli vyskúšať, ako ovládať svoje telesné reakcie prostredníctvom vôle. Pri experimentoch si mohli vyskúšať, ako na stresové podnety reagujú zmenou teploty tela, vodivosti kože, frekvencie srdca alebo pohybmí očí.

Vystúpenia verejnosti sprostredkovali pocit jedinečnosti vedeckého objavu, ale napríklad i to, že vďaka terénym epigrafickým výskumom môže byť na pohľad kabinetná veda aj dobrodružná, vďaka nahrávkam jazykovedcov zasa vtipná, no najmä, že je v každom prípade zaujímavá.

**doc. PhDr. Juraj Šedivý, PhD.,
prodekan FiF UK**

Otvorene o problémoch výskumu na Slovensku

O problematike financovania vedy a výskumu na Slovensku sme sa porozprávali s prorektorom UK pre vedeckovýskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Petrom Moczom, DrSc. (Rozhovor vznikol na základe otázok MŠVVŠ SR v rámci dotazníka k Správe o stave výskumu a vývoja za rok 2014.)

Na konci roka 2013 schválila vláda Stratégiu výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (ďalej „RIS3 SK“) a pripravuje Akčný plán. Považujete opatrenia, ktoré sú súčasťou RIS3 SK, za dostatočné pre rozvoj vedy a techniky na Slovensku?

Nie. RIS3 nie je komplexným dokumentom charakteru formulovania vednej politiky štátu. Takýto dokument Slovensku zreteľne chýba. Absencia je dôsledkom aj rastúcej falošnej ilúzie vo vzťahu k slobodnému základnému výskumu a výskumu vyžadovanému praxou.

Je podľa vás odborná verejnosť dostatočne zapojená do tvorby politiky výskumu a vývoja?

Nie. Neexistuje systém, ktorý by rozumne a dostatočne angažoval tých najlepších.

Ktoré nástroje absentujú v politike výskumu a vývoja na Slovensku?

Chýba vedná politika štátu už na úrovni dokumentu a adekvátna realizácia správne formulovaného programového vyhlásenia vlády. Neskutočné podfinancovanie Agentúry na podporu výskumu a vývoja (APVV) spôsobuje, že APVV prestáva byť nástrojom podpory vedy a výskumu. Chýba rozumná väzba medzi kvalitou a financovaním univerzít a vysokých škôl. Chýba systémové opatrenie pre post-doktorandov. Je toho viac.

Ako hodnotíte súčasnú úroveň financovania výskumu a vývoja z verejných zdrojov na Slovensku?

Celková podpora nie je dostatočná. Poskytovaná podpora nie je rozumne štruktúrovaná a hierarchizovaná. Inými slovami, jednak nedostatočná, jednak prakticky plošná. Najbohatšie štáty (malé i veľké) sú najbohatšie aj preto, že dlhodobo venujú na výskum (základný i praxou vyžiadaný) viac prostriedkov ako iné štáty.

Aké sú podľa vás súčasné problémy financovania výskumu a vývoja na Slovensku?

Výskum na Slovensku je dlhodobo významne podfinancovaný – približne 0,5 % HDP je absolútne málo a aj relatívne málo vzhľadom k výdavkom v ostatných krajinách (priemer v 27 krajinách EÚ je 1,82 % HDP) a vzhľadom k 3 % doporučeným EÚ.

Prečo je to tak? Domnievam sa, že aj pre toto: Aj podnikatelia aj politici dobre chápu, na čo je dobrý výskum na základe priamej objednávky priemyslu, poľnohospodárstva a na základe potreby zabezpečiť chod štátu. Čo si asi (?) neuvedomujú je, že výsledky, dôsledky a aplikácie slobodného základného výskumu a bádania priniesli viac technického a spoločenského pokroku a finančného zisku ako výskum na základe priamej objednávky z priemyslu a poľnohospodárstva.

Rastie rozpor medzi mierou podielu výsledkov základného výskumu na každodennom živote jednotlivcov i celej spoločnosti na jednej strane a mierou toho, ako si verejnosť, podnikatelia a politici tento podiel uvedomujú. Dva príklady z tisícov podobných v prospech slobodného základného výskumu: Objav elektrónu nebol vyžiadaný priemyselnou výrobou ani hospodárskou praxou; dnes by sa bez využitia poznatkov o elektróne doslova zastavil život spoločnosti. Titán bol objavený náhodne – na základe akademickej slobodnej zvedavosti (titán sa nenachádza voľne v prírode); možno si predstaviť dnešné technológie, dopravu, zdravotníctvo bez titánu?

Je rozumné myslieť si, že veľké a bohaté štáty si môžu dovoliť okrem aplikovaného výskumu aj základný výskum a malé štáty ako Slovensko len aplikovaný výskum? Nie z dvoch základných dôvodov: Bez excelentného slobodného základného výskumu nemôže byť dobré vzdelávanie a kultúrny vývoj národa. Nápad, nový poznatok či objav sa vždy rodí v hlave konkrétneho človeka; nie je možné nadiktovať slobodnej tvorivej ľudskej mysli, čo jej môže a nemôže napadnúť podľa toho, či sa nachádza v bohatej veľkej krajine alebo nie.

Chýba dostatočne stabilné (predvídateľné) inštitucionálne financovanie. Chýba dostatočne stabilné grantové financovanie (prostriedky na prístroje, softvér, služby, mzdy pre doktorandov a post-doktorandov). Zbytočne budú vybudované nové infraštruktúry a vedecké parky zo štrukturálnych fondov, ak nebudú dostatočne grantové prostriedky na výskum v týchto zariadeniach a ak v nich nebudú pracovať špičkoví vedci napríklad preto, lebo odídu do zahraničia.

Na financovaní výskumu sa nedostatočne podieľa súkromný sektor. Podľa mne dostupných informácií nie je spolupráca verejného a súkromného sektora celkovo dobrá. Súkromný sektor sa primárne zaujíma o krátkodobé finančné aspekty viac ako o perspektívnu a zmysluplnú spoluprácu.

Výrazným a bolestivým problémom je verejné obstarávanie. Reálne znamená zvýšenie nákladov o 20 %, v prípade štrukturálnych projektov až o 50 – 100 %. Verejné obstarávanie je v súčasnej podobe

Chýba dôstojné mzdové hodnotenie, ktoré by adekvátne zohľadňovalo dôležitosť vedy, výskumu a vzdelávania pre život a rozvoj spoločnosti a ktoré by bolo podmienené kvalitou a významnosťou výsledkov tvorivého pracovníka. Doktorandi a mladí vedeckí pracovníci by nemali byť odkázaní na zárobok v zahraničí, ak si chcú nájsť bývanie a založiť rodinu; negatívny efekt úniku mozgov je v slovenskej vede zrejmy a jeho dôsledky bude čoraz viac pociťovať celá spoločnosť ekonomicky a vzdelanostne.

Ako by ste zlepšili spoluprácu vysokých škôl a verejných organizácií výskumu a vývoja s podnikateľskou sférou?

Treba začať formulovaním vednej politiky za účasti najlepších vedcov reprezentujúcich základný a aplikovaný výskum rešpektujúci slobodu bádania, výskum zameraný na priemysel, výskum zameraný na spoločenské výzvy, výskum zameraný na bezpečnosť a ochranu štátu, národne a regionálne orientovaný výskum. Podnikateľská sféra by sa mala orientovať nielen krátkodobu – finančne ale skutočne aj v prospech spoločnosti a dlhodobej perspektívy Slovenska. Na to je potrebné, aby úloha, významu a nutnosti všetkých druhov výskumov porozumela.

Ako sa pozeráte na súčasnú ponuku grantových schém APVV?

Z finančných dôvodov absentujú tematicky zamerané výzvy (programy).

Dávate prednosť podpore výskumu a vývoja zhora nadol alebo zdola nahor (zhora nadol „top down“ – centrálne určené priority výskumu a vývoja, zdola nahor „bottom up“ – voľne otvorené výzvy kde si žiadateľ sám určuje tému výskumu)?

Preferujem kombináciu oboch prístupov s vyššou váhou podpore „bottom-up“. V oboch prípadoch musí byť podmienkou kvalita či priam excelentnosť.

Aký nástroj /program na podporu výskumu a vývoja vám v súčasnej dobe v rámci APVV chýba?

Chýbajú viaceré programy. Zarážajúce je však to, že chýbajú programy na podporu realizácie RIS3. Určite však nie je správne, aby APVV podporovala len RIS3-smery.

Jana Blusková

kontraproduktívne aj z pohľadu časovej a administratívnej náročnosti. Mnohí sú presvedčení, že verejné obstarávanie kryje (maskuje) iné finančné procesy v štáte, aj keď predpokladajú, že to nebol zámer.

Keďže sa univerzity a VŠ výrazne podieľajú na výskume, financovanie univerzít a VŠ (štátne dotácie) by malo ďalej výraznejšie a lepšie zohľadňovať kvalitu univerzít a VŠ. Počet študentov nemôže byť dôležitým určujúcim faktorom.

„Finančné prežitie“ univerzity či VŠ by malo silne závisieť od úspešnosti v získavaní grantových zdrojov – za predpokladu dostatočných a objektívne rozdeľovaných zdrojov.

Osobnosti osobne

James B. Steele
PULITZER PRIZE WINNER
 Hlas pravdy v časoch globálneho utajovania
3. novembra 2015 o 16.00 h
 Aula Univerzity Komenského,
 Šafárikovo námestie, Bratislava
VSTUP VOĽNÝ

Otvorená prednáška držiteľa prestížnej Pulitzerovej ceny. Na prednášku sa treba zaregistrovať od 12. októbra 2015 na www.uniba.sk/steele
 Prednášku môžete sledovať aj online na www.nadaciatatrabanky.sk/steele

Nadácia Petit Academy

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

NADÁCIA
 TATRA BANKY

Pocťa záchrancovi matiek na Lekárskej fakulte UK

Dňa 23. septembra 2015 v priestoroch Lekárskej fakulty UK (LF UK) sa konalo slávnostné otvorenie putovnej celoeurópskej výstavy pri príležitosti 150. výročia úmrtia veľikána, ikony dr. Ignáca Semmelweisa.

Táto výstava bude putovať po mnohých európskych krajinách. Lekárska fakulta UK je jedinou inštitúciou v rámci Slovenska, kde sa táto výstava uskutočňuje a Slovensko je prvou krajinou v Európe, kde sa prezentuje. Výstava sa uskutočnila pod záštitou Veľvyslanectva Maďarskej republiky v spolupráci s našou Lekárskou fakultou. V rámci tejto spolupráce výstavu organizovala študijná prodekanka LF UK doc. MUDr. Eliška Kubíková, PhD., ktorá sa vo svojom príhovore poďakovala jednak Veľvyslanectvu Maďarskej republiky, ako aj študentom LF UK, ktorí sú v klube Hansa Selyeho a prispeli k tomu, aby sa výstava uskutočnila na pôde našej fakulty. Slávnostného otvorenia výstavy sa zúčastnila jej excelencia veľvyslankyňa Maďarskej republiky Éva Cimbalmosné Molnár, dekan Fakulty zubného lekárstva Semmelweisovej univerzity v Budapešti, prorektor UK doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD., ako aj dekan LF UK prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc. Výstava potrvá 2 týždne a potvrdzuje spoluprácu dvoch malých národov, ktorí nemusia hovoriť, že sú len susedia. Výstava nepochybne zanechá stopy vo vedomí aj v dušiach budúcich lekárov.

Prof. Ignác Semmelweis sa narodil 1. júla 1818 v Budíne, pracoval v pôrodníctve a zaoberal sa skúmaním príčin horúčky šestonedieliek. Vyslovil teóriu, že túto chorobu prenášajú sami lekári pri vyšetreniach a pri pôrodoch a ustanovil hygienické zásady, ako chorobu potlačiť, tým že zaviedol dezinfekciu rúk. Nazývali ho dodnes používaným slovným spojením „záchranca matiek“. Ženy po pôrode dostávali vysoké teploty, bolesti brucha a krátko na to nasledovala smrť. Všetky ženy si želali, aby boli prijaté na pôrodnické oddelenie, kde pracovali len pôrodné asistentky a kde nemali prístup študenti ani lekári. Aj medzi verejnosťou sa vedelo, že na pôrodníckom oddelení toľko žien nezomiera ako na klinike s lekármi. Semmelweis preštudoval viac ako 40 000 chorobopisov, aby zistil, prečo bol taký vysoký rozdiel úmrtnosti na dvoch pracoviskách. Uskutočnil pítvy mnohých žien a u všetkých zistil rovnaké postihnutie – zápal pôrodných ciest, pobrušnice, ložiská hnisu v pečeni a v mozgu. Vo februári 1847 zomrel na celkovú infekciu jeho najlepší priateľ, profesor súdneho lekárstva Jakub Kolletschka, ktorý sa nešťastnou náhodou poranil pri pitve. Pri preštudovaní pitevného nálezu zistil podobnosť príznakov ochorenia ako u rodičiek. Vtedy si uvedomil, že to on sám, jeho kolegovia a hlavne študenti, ktorí prichádzali z pitevne priamo na pôrodnú sálu boli tými, ktorí spôsobovali prenos smrtiacej infekcie priamo na rodičky. Pochopil, že po pitve nestačí umývať si ruky iba vodou a mydlom. Vyskúšal piesok s liehom, ale nebolo to účinné. Pomohla až chlóróva voda. Dal prikaz študentom i lekárom, aby si ňou dezinfikovali ruky, no nerespektovali ho. Ba čo viac, stretol sa len s pochybnosťami a výsmechom. V roku 1860 vydal významnú vedeckú prácu „Príčiny, pojem a prevencia horúčky rodičiek“, v ktorej zverejnil svoje objavy a skúsenosti a vyzval všetkých ženských lekárov, aby si osvojili ním odporúčané metódy. Jeho myšlienky však boli prijaté až o štvrtstoročie. Ignác Semmelweis zomrel ako 47-ročný paradoxne na infekciu za veľmi smutných okolností. Až o niekoľko rokov po smrti ho uznali takí veľikáni, ako Louis Pasteur, Alexander Flemming či Joseph Lister. Svojím objavom a statočnosťou si však napriek trápeniu a ťažkému spoločenskému postaveniu vydobyl trvalé miesto medzi veľikánmi lekárskej vedy.

„V čase, keď Ignác Semmelweis, sám pôvodom uhorský Nemec, navzdory odporu svojich kolegov presadzoval vo Viedni a v Pešti svoje profylaktické postupy, sme boli aj my jeho krajanmi a je veľmi pravdepodobné, že viacerí medici od nás, ktorí študovali na univerzitách v týchto mestách, sa oboznámili s jeho novátorskými myšlienkami. Za všetkých mi napadá lekár a spisovateľ Zechenter-Laskomerský. Tým menej ma teší skutočnosť, že obzvlášť v posledných desaťročiach sa najmä vďaka pôsobeniu viacerých našich politikov a médií pomerne úspešne podarilo vytlačiť na okraj verejného diskurzu uhorskú etapu slovenských dejín. V prípade „historicky mladých národov“, medzi ktoré patrí i ten náš, je takýto prístup pomerne dobre vysvetliteľný. To však neznamená, že toto videnie minulosti, ktoré nielenže je prejavom komplexu malosti, ale najmä je v príkrom rozpore s historickým poznaním, máme akceptovať. Aj preto som úplne rád, že môžem na pôde najvýznamnejšej akademickej inštitúcie v našej krajine, na pôde Univerzity Komenského v Bratislave, a zvlášť na pôde jej najstaršej fakulty, privítať túto výstavu,“ dodáva prorektor UK doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD.

doc. MUDr. Eliška Kubíková, PhD., LF UK

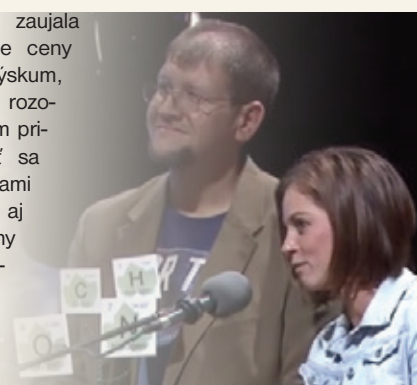
Ig Nobelova cena pre vedcov UK

V polovici septembra 2015 sa na pôde Harvardovej univerzity konalo odovzdávanie Ig Nobelových cien. Ocenenie si prevzali aj odborníci Lekárskej fakulty UK - RNDr. Jaroslava Durdiaková, PhD., a doc. MUDr. Ing. RNDr. Peter Celec, DrSc., MPH., za výskum bozkávania.

„V rámci výskumu zameraného na analýzu DNA v slinách sme u niektorých žien zistili prítomnosť mužského Y chromozómu. Po vylúčení technických chýb sme uvažovali nad možnými zdrojmi kontaminácie a medzi nimi aj o bozkávaní. Preto sme urobili štúdiu, v rámci ktorej sme sledovali prítomnosť mužskej DNA v slinách ženy po bozkávaní sa. Mužská DNA bola prítomná vo vzorkách slín aj hodinu po bozkávaní. To znamená, že môže ísť o významný zdroj kontaminácie aj v iných štúdiách, ktoré využívali DNA zo slín,“ povedali ocenení Jaroslava Durdiaková a Peter Celec sa zhodli na tom, že cena je veľmi pozitívnu motivá-

ciou: „Štúdia zaujala a aj v popise ceny je, že je za výskum, ktorý najprv rozosmeje a potom prinúti zamyslieť sa nad problémami hlbšie. Často aj zdánlivo triviálny objav má dôležitý význam a dôsledky.“

AF

Komplexná akreditácia na Univerzite Komenského

Začiatkom akademického roka 2015/2016 zverejnila Akreditačná komisia (AK), poradný orgán vlády Slovenskej republiky, zápis z rokovania k výsledkom komplexnej akreditácie jednotlivých univerzít. V súčasnosti všetky vysoké školy, ktoré predkladali podklady do komplexnej akreditácie, očakávajú doručenie výsledkov komplexnej akreditácie podpísané ministrom školstva, vedy výskumu a športu.

V súlade so zákonom č. 131/2002 Z. z. je komplexná akreditácia činností vysokej školy komplexné hodnotenie všetkých činností vysokej školy. Hodnotia sa študijné programy a priznáva právo udeľovať v nich akademický titul. V rámci komplexnej akreditácie AK hodnotí aj úroveň výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy a vyjadruje sa o jej začlenení. Hodnotenia v jednotlivých oblastiach výskumu sú jedným z indikátorov na priznanie práva konať habilitácie a vymenúvacie konania, ale aj práva uskutočňovať doktorandské štúdium. V rámci komplexnej akreditácie sa hodnotí aj vnútorný systém kvality a jeho uplatňovanie, ako aj plnenie dlhodobého zámeru vysokej školy. Výsledkom komplexnej akreditácie nie je odňatie práv, ale len pozastavenie, ak bolo o existujúce práva v rámci komplexnej akreditácie požiadané. K odňatiu práv dochádza vtedy, ak vysoká škola o práva v rámci komplexnej akreditácie nepožiadala.

Akreditačná komisia vo svojich záveroch z komplexnej akreditácie Univerzity Komenského v Bratislave (UK), ktoré predložila ministrovi školstva, potvrdzuje zaradenie UK medzi univerzitné vysoké školy, konštatuje, že plní svoj dlhodobý zámer a má vhodný vnútorný systém kontroly kvality. Podľa celkových výsledkov komplexnej akreditácie obstála naša univerzita ako celok najlepšie z hodnotených univerzít.

Až do konca februára 2015 riadil a koordinoval všetky činnosti spojené s komplexnou akreditáciou na UK prorektor doc. RNDr. Ján Pekár, PhD.

Celý proces komplexnej akreditácie na UK začal už na prelome rokov 2013/2014, kedy na univerzite vznikol tím na prípravu podkladov. Všetky podklady za UK boli vypracované v súlade s predpismi a odovzdané cez elektronické rozhranie AK. Objem odoslaných dát za UK bol 6,5 GB. Všetky predložené súbory prešli formálnou kontrolou na rozhraní, boli niekoľkokrát vrátené na opravu formálnych chýb. Anonymný Podkladov Validátor bol našim spoločníkom na niekoľko dní... (Niektoré podklady bolo treba vpisovať do formulárov, vytvorených na tento účel, v ktorých bola možnosť prepisovania aj názvov polí, čo pri validácii spôsobovalo veľa problémov a chýb.)

AK spracovala podklady univerzít a ustanovila pracovné skupiny, ktoré navštívili jednotlivé univerzity s cieľom overiť predložené skutočnosti. Na UK sa návšteva uskutočnila v týždni od 6. do 10. októbra 2014. Členovia pracovných skupín sa stretli s garantmi študijných programov aj habilitačných a vymenúvacích konaní, so študentmi fakúlt, overili si na mieste informácie o priestorovom, materiálnom, technickom a informačnom zabezpečení pracovísk, overili predložené podklady na hodnotenie výskumu, teda publikačné výstupy zamestnancov a doktorandov, citácie, získané ocenenia a boli im predložené vybrané záverečné práce študentov.

Akreditačná komisia vypracovala správu o hodnotení univerzity s podrobnými správami a vyjadreniami o jednotlivých fakultách, ktorú zaslala univerzite na vyjadrenie 17. júla 2015.

UK vypracovala na základe podkladov z fakúlt k správe stanovisko, ktoré bol pán rektor, panie dekanke a páni dekaní prezentovať na zasadnutí AK v Trnave dňa 24. augusta 2015.

Treba zdôrazniť, že aj výsledky rozhovorov s pedagógmi UK v Bratislave, ktoré AK komunikuje vo svojej správe, považuje UK za ďalší apel na vládu a Ministerstvo školstva, aby začali riešiť naliehavé problémy v oblasti vysokého školstva, osobitne vo financovaní vysokých škôl, obmedzenia súvisiace s verejným obstarávaním, ale aj problémy s kvalitou základných a stredných škôl.

V stanovisku UK zdôrazňuje, že v záujme zvýšenia transparentnosti celého procesu a aj v záujme toho, aby sa v budúcnosti chyby neopakovali, by pokladala za vhodné, keby hodnotenie výstupov v niektorých oblastiach výskumu bolo transparentnejšie a zmeny v kategorizácii výstupov zo strany pracovnej skupiny akreditačnej komisie boli zverejnené s riadnym zdôvodnením. Uvítali by sme, keby nám AK poskytla konkrétnejšie údaje o tom, ktoré publikačné výstupy boli preradené do inej kategórie a na základe akých kritérií boli ich hodnotenia znížené. Toto má veľký význam aj do budúcnosti, aby sa predišlo chybnému zaradeniu publikačných výstupov pri evidencii publikácií na účely plnení kritérií kvalifikačného rastu, ale aj delenia štátnej dotácie.

Domnievame sa tiež, že by mali byť zverejnené a udržiavané zoznamy renomovaných vydavateľstiev v jednotlivých oblastiach výskumu, opäť s cieľom nepochybiť pri evidencii publikačnej činnosti.

Kritériá súčasnej komplexnej akreditácie platia od apríla roku 2013, ale vzťahujú sa na obdobie rokov 2008 – 2013. Preto niektoré výstupy už nebolo možné spätne opraviť, resp. ich zaevidovať, a tak napr. mnohé výstupy doktorandov, osobitne externých, vo veľkej časti oblastí výskumu neboli v evidencii publikačnej činnosti univerzity.

Do komplexnej akreditácie podávala UK spolu 865 študijných programov na všetkých stupňoch štúdia, dennej a externej formy ako aj v rôznych jazykoch vyučby, väčšina konštatovaní o nespôsobilosti sa týka jazykových variantov študijných programov, kde pokyny na prípravu podkladov k žiadosti o akreditáciu študijných programov v cudzích jazykoch neobsahovali jasnú formuláciu, ako dostatočne zdokumentovať vytvorenie podmienok na uskutočňovanie študijného programu v cudzom jazyku. Návrh na pozastavenie študijných programov sa týka piatich doktorandských študijných programov, dvoch magisterských a dvoch bakalárskych v dennej a externej forme, vo viacerých jazykoch. Niektoré študijné programy získali práva na obmedzený čas, do dovŕšenia veku garanta 70 rokov. Na väčšine študijných programov s navrhovaným časovým obmedzením práv je zaistená kontinuita a sú pripravené materiály nových garantov, respektíve sa počíta s výmenou existujúceho garanta za nového pred uplynutím časového obmedzenia.

Do komplexnej akreditácie bolo podaných 112 žiadostí o práva na habilitačné a vymenúvacie konania v študijných odboroch, v ktorých má UK akreditované doktorandské štúdium. Na pozastavenie je navrhovaných 7 z nich.

Všetky vysoké školy by privítali, keby im boli doručené rozhodnutia o komplexnej akreditácii čo najskôr a keby už dnes boli jasné pravidlá a kritériá ďalšej komplexnej akreditácie, ktorej podklady by sme v súlade so súčasne platnou legislatívou mali predkladať už o štyri a pol roka.

RNDr. Zuzana Kovačičová, PhD.,
prorektorka UK pre študijné veci

Farmaceutická fakulta UK: Skúsenosti s akreditáciou

Na stránkach Našej univerzity vám budeme postupne prinášať stanoviská fakúlt UK, v ktorých priblížia svoje skúsenosti s procesom komplexnej akreditácie.

Farmaceutická fakulta UK (FaF UK) dosahuje dlhodobu z celoslovenského pohľadu významné vedecké výsledky vo všetkých odboroch vedeckovýskumnej činnosti, ktoré sa na fakulte realizujú, je etablovaná medzi poprednými fakultami na Slovensku, pričom sa netají ambíciou si túto pozíciu pri každej novej akreditácii upevniť alebo zlepšiť. Rok akreditácie bol pokračovaním plnenia týchto zámerov, ale aj implementáciou nových prvkov a aktivít hodnotenia.

Podľa zákona o vysokých školách (VŠ) je komplexná akreditácia (KA) činnosťou vysokých škôl procesom, v rámci ktorého Akreditačná komisia (AK) komplexne posúdi a zhodnotí vzdelávaciu, výskumnú, vývojovú, umeleckú a ďalšiu tvorivú činnosť vysokej školy. Pri začatí súčasného procesu akreditácie sa o hodnotení pedagogického procesu skoro ani nehovorilo. Dôraz sa výrazne kládol na vedeckovýskumnú časť, s čím naša fakulta súhlasí, keďže svetové univerzity hodnotené ako kvalitné a efektívne určite nemajú zvučné meno len pre kvalitnú výučbu, ale aj pre kvalitu ich vedy. Možno v podstate súhlasiť s tézou, že kvalitní vedci majú lepšie predpoklady stať sa kvalitnými pedagógmi, keďže svoje vedomosti môžu odovzdať študentom.

V rokoch 2014/15 tak prebehla po šiestich rokoch KA aj na FaF UK. Podklady sme odoslali akreditačnej komisii v júni 2014, a v júni 2015 sa očakávalo rozhodnutie ministra o priznaní práv na udeľovanie akademických titulov pre jednotlivé študijné programy. Pre omeškanie hodnotení však ešte ani v auguste nebolo jasné, či nový akademický rok prebehne podľa postupov predchádzajúcej alebo novej akreditácie.

Ešte si pamätáme, ako minulé akreditácie kládli dôraz hlavne na plnenie študijných plánov. S odstupom času vidíme, že toto nedokáže zvýšiť kvalitu štúdia, hlavne ak študijné plány nezohľadňujú aj potreby praxe.

Magisterský program farmácia pripravuje absolventov FaF UK na „regulované“ zdravotnícke povolanie farmaceut a sme jednou z takmer „jednoodborových“ fakúlt UK.

Kritériá súčasnej akreditácie boli v oblasti vedeckovýskumných výstupov citeľne prísnejšie, než tej v roku 2008/09, čo je pre našu oblasť správny smer. Akreditačná komisia navrhla na základe vyhodnotenia stanovených kritérií potvrdiť alebo zmeniť doterajšie začlenenie VŠ medzi univerzitné alebo odborné VŠ. Od novej akreditácie sme očakávali návrhy kritérií smerujúcich k skvalitneniu VŠ, ako aj komplexné zhodnotenie vzdelávacích a tvorivých činností VŠ či personálnych, technických a informačných podmienok, ktoré majú k dispozícii, a tiež kritické vyjadrenia k žiadostiam o akreditáciu študijných programov či habilitačným a vymenúvacím konaniam. Ako je známe, kvantita nikdy nemôže nahradiť kvalitu, a tá na našich univerzitách často je, ale stráca sa v neprehľadnej mase (pod)priemeru.

Vypracovanie akreditačných spisov v elektronickej podobe malo aj svoje negatíva, spôsobilo všetkým zapojeným kolektívom vysokú administratívnu záťaž. Pri všetkých dokazovaniach pedagogickej a vedeckovýskumnej kvality nám čiastočne chýbali každoročné centrálné spracované podklady pre vyplnenie akreditačných spisov študijných programov, najmä pri hodnotení výkonov jednotlivých kolektívov alebo fyzických osôb. Ďalším problémom pri vypracovaní bolo predkladanie formulárov vo veľmi nedokonalnej tabuľkovej forme, čo pri následnom spracovávaní spôsobilo generovanie výstupov s veľkým počtom formálnych chýb. Formulárové aplikácie neposkytli všetky potrebné funkcie na zvýšenie používateľského komfortu, napr. pomoc, automatické dopĺňovanie obsahu, logické kontroly a pod. Okrem toho sa nedokázali prispôbiť momentálnej situácii používateľa či jeho aktuálnym

údajom. Úsilie vynaložené počas opráv formálnych chýb sa nám zdalo enormné (prvotné chybové hlásenia predstavovali desiatky strán, pričom išlo o rôzne medzery a posuny v bunkách tabuliek formulárov). Pôvodný zámer, zefektívniť prípravu podkladov, ostal nedotiahnutý.

Naša fakulta sa borí aj s problémami personálneho charakteru. Súvisí to s počtom prijímaných študentov a súvisiacou potrebou adekvátneho počtu kvalifikovaných VŠ učiteľov s kvalitnými vedeckými výstupmi. Situáciu navyše zhoršuje stále pretrvávajúci systém rozdeľovania rozpočtu pre VŠ, založený prevažne na počte študentov, a celkovo nízky podiel HDP pre rozpočet VŠ. Patríme medzi fakulty s najprísnejšími kritériami, napr. na inauguračné konanie, a fakulta je súčasťou VŠ zaradenej do univerzitného typu. Preto si myslíme, že je spravodlivé, aby najlepšie školy dostávali viac financií. „Dobrá“ univerzita by mala dostať násobok toho, čo ostatné, mala by pracovať so stanovenými výskumnými kritériami a požiadavkami z praxe počas celého 6-ročného hodnoteného obdobia a mala by smieť prijať aj menší počet študentov so špičkovými schopnosťami, teda elitu, ktorá študovať naozaj chce. U nás netreba rušiť žiadnu verejnú VŠ, potrebujeme ich len odlišiť na základe stupňa kvality, čím sa dosiahne prirodzená selekcia. Cesta našej fakulty bude naďalej nasmerovaná k nadpriemeru. Ideálom našej fakulty je získať pocit, že najlepší sú aj lepšie financovaní, inak budeme stále prešľapovať na jednom mieste a oscilovať medzi kvantitou a kvalitou vzdelávania. Pri kvantitatívnom porovnávaní v oblasti vedeckovýskumných výstupov sa totiž slabí budú naďalej viezť a kvalitní budú stále viac frustrovaní. Preto očakávame, že hodnotenie bude zamerané na kvalitu a efektívnosť vzdelávania na VŠ.

za vedenie FaF UK
doc. Mgr. Martina Dubničková, PhD.

Filozofická fakulta UK

Na margo komplexnej akreditácie – niekoľko faktov a voľných úvah

Filozofická fakulta UK podávala žiadosti o akreditáciu vyše 150 študijných programov bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia, ako aj žiadosť o priznanie práv na habilitačné konanie a konanie na vymenúvanie profesorov vo vyše 20 odboroch. Tento počet nás zaraďuje pravdepodobne na prvé miesto nielen medzi fakultami UK, ale vôbec na Slovensku. V procese komplexnej akreditácie je táto pestrosť iste záťažou, ale naša fakulta ju pokladá za jednu zo svojich silných stránok, na ktorej treba stavať. Výsledky komplexnej akreditácie možno hodnotiť pozitívne napriek tomu, že v troch študijných programoch nám práva na ich realizáciu neboli pridelené (magisterské programy andragogika a dejiny umenia, doktorandský program pedagogika). V prípade dejín umenia sme Akreditačnej komisii (AK) adresovali naše námietky, ktoré však neboli akceptované, a nám ostáva dúfať, že AK bude rovnako konzekventná aj v prípade iných vysokých škôl.

Posúdenie vedeckého výkonu podľa jednotlivých oblastí výskumu možno takisto hodnotiť pozitívne: v oblasti výskumu historické vedy a etnológia sme dosiahli hodnotenie A, čo predstavuje výrazné zlepšenie oproti výsledkom poslednej komplexnej akreditácie (2009), keď sme dosiahli hodnotenie B. V oblasti výskumu spoločenské a behaviorálne vedy sme dosiahli rovnaké hodnotenie A- ako pred šiestimi rokmi. V oblasti výskumu pedagogické vedy sme hodnotenie B neobhájili a zhoršilo sa na hodnotenie B-. Väčšina študijných odborov našej fakulty patrí do oblasti výskumu humanitné vedy, kde sme dostali hodnotenie A-, čo takisto predstavuje zlepšenie, keďže v roku 2009 fakulta dosiahla hodnotenie B+. Tieto hodnotenia dokumentujú pozitívny trend, a zároveň naznačujú slabšie miesta, o ktorých sme vedeli už aj predtým a je našou úlohou zlepšiť ich. Z hľadiska našej fakulty je súčasne personálne nastavenie kritérií akreditačného procesu (jeden profesor a dvaja docenti vyučujúci v študijnom

programe) v zásade neprekonateľnou bariérou pre prípadné vytváranie nových študijných programov v disciplínach, ktoré na Slovensku nemajú dlhú tradíciu.

Akreditačný proces predstavoval enormnú administratívnu záťaž pre jednotlivé katedry, pracoviská dekanátu a vedenie fakulty. Pozitívom bolo, že sa takmer všetky dokumenty odovzdávali v elektronickej podobe, i keď následná automatická kontrola „veľkým validátorom“, programom, ktorý identifikoval 666 (!) strán údajných chýb v našom akreditačnom spise (v skutočnosti väčšina z nich boli chýbajúce body či čiarky vo formulároch), názorne ilustruje jeho limity. Zo strany vedenia Univerzity Komenského by som uvítal aktívnejšiu koordináciu činností súvisiacich s komplexnou akreditáciou na jednotlivých fakultách. Myslím tým jej prípravnú fázu (jar 2014), nie posledné 2 – 3 mesiace, keď už mám pocit, že súčasná pani prorektorka (iste aj vďaka osobnej skúsenosti z procesu komplexnej akreditácie na svojej fakulte) vo finálnej fáze celého procesu tento „servis“ poskytuje. Z hľadiska Univerzity Komenského je podľa môjho názoru dôležité zamyslieť sa nad systémom dôslednejšej kontroly a registrácie publikácií doktorandov, pretože v tomto kritériu dosiahla celá univerzita iba necelých 67% (minimom na zaradenie medzi vysoké školy univerzitného typu bolo 60%) a týka sa to aj našej fakulty. Tá pri hodnotení tohto kritéria doplatila aj na to, že neexistovala povinnosť registrovať publikačné výstupy externých doktorandov a ani doktorandov z externých vzdelávacích inštitúcií (ústavy SAV), ktorých má naša fakulta pomerne veľa a v prípade doktorandov zo SAV nie je celkom reálne očakávať, že si ako afiliáciu budú uvádzať našu fakultu (podobný problém je aj pri externých doktorandoch, ktorí často pracujú na iných fakultách).

Čítajúc vyjadrenia rektorov v médiách sa však obávam, že pre tie vysoké školy, ktorým na základe výsledkov komplexnej akreditácie

hrozí strata statusu univerzitnej vysokej školy, začala kľúčová fáza celého procesu až teraz a lobingu budú venovať minimálne toľko energie, ako samotnej príprave podkladov a zvyšovaniu kvality. Tu by ma potešilo jasnejšie stanovisko vedenia UK proti úsiliu dotknutých škôl „šibnutím čarovného prútika“ späť napraviť fakty toho typu, že v rokoch 2008 – 2013 nemali dostatočný počet doktorandských študijných programov či ich doktorandi nepublikovali vedecké výstupy. Ak celá tá námaha mala mať nejaký zmysel, tak sa musíme čo najvehementnejšie usilovať, aby sa to prejavilo aj pri diferencovanom financovaní vysokých škôl a ich vnímaní verejnosťou. Podľa vyjadrení AK budú na jej webe zverejnené základné údaje o hodnotení všetkých vysokých škôl a ich fakúlt podľa oblastí výskumu, čo pokladám za pozitívny krok smerom k transparentnosti celého procesu (a namietam iba to, že AK odmietla zverejniť konkrétne údaje o tom, ktorá štúdia a na základe akých argumentov bola preradená z kategórie A do kategórie C či D, čo otvára priestor pre subjektívne hľadiská).

Na záver možno trochu prekvapujúce (i pre mňa) „vyznanie“: napriek všetkej námahe si myslím, že systém externej evalvácie je v našich podmienkach nevyhnutný, keďže spoliehať sa na vedeckú etiku a samoreguláciu či autoevalváciu akademickej obce by bolo často naivné, ako dokazujú medializované príklady „poľských“ habilitácií na Katolíckej univerzite či na Vysokej škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety alebo prekvitajúcich pobočiek Paneurópskej vysokej školy. Treba spolu s členmi AK rozmyšľať nad administratívnym zefektívnym celého procesu a personálnym skvalitnením jej práce v budúcnosti, čo by mal byť záujem práve vysokých škôl patriacich medzi slovenskú špičku.

doc. Martin Slobodník, PhD.,
prodekan FiF UK

Predstavujeme Centrum ďalšieho vzdelávania UK

Centrum ďalšieho vzdelávania UK (CĎV UK) tvorí už 11 rokov neoddeliteľnú súčasť univerzity. Poskytuje široké portfólio vzdelávacích programov vedúcich k zvyšovaniu kompetencií a zručností so zameraním na profesijný a osobnostný rast. Naším poslaním je vzdelávať, odovzdávať skúsenosti a precvičovať zručnosti prostredníctvom kvalifikovaných odborníkov s dlhoročnými skúsenosťami v oblasti vzdelávania. Naše vzdelávacie programy zvyšujú dopyt zamestnávateľov po našich absolventoch a taktiež ich profesijnú úroveň. Portfólio vzdelávacích programov zastrešujeme prostredníctvom nasledujúcich útvarov:

Útvar pre celoživotné vzdelávanie

Prioritne sa zameriava na ponuku vzdelávacích programov so zameraním na kontinuálne, kompetenčné a kariérne vzdelávanie a ponuku študijných programov pre seniorov.

Ide o široko zamerané vzdelávacie programy a semináre pre verejnosť, ale aj firmy. Najbližšie pripravujeme na jeseň vzdelávacie programy určené pre mediátorov, ktoré môžu byť zaujímavé pre študentov právnickej fakulty. V dvoch rôznych termínoch pripravujeme kurzy *MEDIÁTOR – právne minimum mediátora (1. modul)* a taktiež *Mediačná príprava, teória a riešenie konfliktov, psychologické aspekty mediácie*. Taktiež chystáme aj *Jesenný mediačný workshop*.

Okrem aktuálnych programov máme v ponuke vzdelávacie programy, ktoré môžu byť zaujímavé nielen pre budúcich študentov UK. Študentom pripravujúcim sa na budúce povolanie by mohli pomôcť napríklad kurzy: *Ako uspieť na pracovnom pohovore; Spoločenský protokol, biznis protokol a základy diplomatického protokolu* alebo *Komunikačné zručnosti*. Z iných oblastí ponúkame napríklad *Efektívna marketingová komunikácia, Per-*

sonálny manažment; Marketing na internete s dôrazom na Google Analytics a mnohé iné.

V kontinuálnom vzdelávaní ponúkame akreditované vzdelávacie programy ako *Inovácie v riadení školy a školského zariadenia; Riadenie školy a školského zariadenia; Legislatívne riadenie škôl a školských zariadení; Rodinné právo* a iné.

Samostatné významné postavenie má u nás Univerzita tretieho veku (UTV), ktorá poskytuje vzdelávanie seniorom už 25 rokov. V akademickom roku 2014/2015 mala UTV zapísaných takmer 2000 starších študentov. Pôsobí na nej 300 pedagógov z fakúlt UK, partnerských univerzít a odborníkov z praxe.

Útvar pre jazykovú a odbornú prípravu

Zameraním útvaru je predovšetkým ponuka jazykových vzdelávacích programov pre Slovákov žijúcich v zahraničí a cudzincov, ako aj odborná príprava zahraničných študentov a cudzincov na vysokoškolské štúdium na Slovensku.

Súčasťou útvaru je aj časť Cudzí jazyky, ktorá ponúka vzdelávacie programy pre zdokonalenie jazykových kompetencií v jazyku anglickom, nemeckom a francúzskom

na úrovni všeobecného a odborného jazyka. Najpopulárnejšie sú intenzívne vzdelávacie programy angličtiny a nemčiny zamerané na všeobecný jazyk a biznis jazyk. Štvormesačná príprava týchto programov prispela k úspešnému zloženiu Cambridgeských certifikátov u nejedného študenta. Okrem nich máme v ponuke ranné alebo večerné programy angličtiny a takisto pre študentov zaujímavé *Prezentácia v anglickom jazyku, Angličtina pre manažerov, Akademická komunikácia a písanie v anglickom jazyku, Obchodné rokovanie v anglickom jazyku* alebo *Príprava na Cambridgeskú skúšku FCE a CAE*.

Študijné a kongresové stredisko v Modre-Harmónii

Stredisko sa nachádza v malebnom a tichom prostredí na úpätí Malých Karpát. Ponúka ubytovacie a stravovacie služby a priestory vhodné predovšetkým na organizáciu pracovných stretnutí a porád, školení, tréningových programov, športových sústreďení.

Mgr. Jakub Trangoš, CĎV UK

Konferencia „ATLAS Hadronic Calibration Workshop“

V dňoch 14. 9. 2015 – 18. 9. 2015 sa v priestoroch kongresového centra VI Družba UK konala pod záštitou Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského medzinárodná konferencia s názvom „ATLAS Hadronic Calibration Workshop“.

Bola to už jedenásta porada pracovnej skupiny fyzikov vysokých energií pracujúcich na experimente ATLAS na urýchľovači LHC v CERN v Ženeve. Workshop sa koná každý rok v inom meste. Minulý rok sa konal v Mníchove a rok predtým v Chicagu. V Bratislave sa stretla jedna z pracovných skupín, ktorá sa časťou tohto problému zaoberá, a to konkrétne softvérovými technikami, ktoré umožnia správnu kalibráciu tzv. hadronovej energie. Táto kalibrácia je potrebná kvôli vlastnosti kalorimetrov tzv. „nekom-

penzovanosti“, ktorá znamená, že energia uložená elektrónmi a fotónmi vygeneruje v detektore iný signál ako rovnaká energia uložená hadronmi (čo sú častice ako protóny a neutróny). Na rozoznanie typu častice a následne určenie energie ňou uloženej, je potrebný komplikovaný softvérový systém, ktorý sa neustále vyvíja vo svetle nových dát zameraných detektorom, ako aj spresnených simulácií správania sa detektora. Preto sa táto pracovná skupina raz ročne stretáva na workshope, kde sa sumarizujú výsledky dosiahnuté za posledný rok a robia plány prác na nasledujúci rok. Súčasne workshop slúži na edukáciu študentov, ktorí sa zapájajú do práce tejto skupiny. Konferencia tak poslúžila aj študentom z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK prehĺbiť ich znalosti v tejto konkrétnej oblasti experimentálnej fyziky vysokých energií. Na konferencii bolo prítomných 70 účastníkov.

RNDr. Pavol Strizenec, CSc.

Keď sa zima opýta, čo sme robili v lete – Leto 2015 v Centre ďalšieho vzdelávania UK

Sme v období, v ktorom sa občas zvykne-
me prichytiť pri tom, ako si nostalgicky oživu-
jeme chvíle z uplynulých mesiacov, keď tých
povinností nebolo až toľko. V lete, keď je
najvyšší dopyt po oddychu a zábave, si sféra
ďalšieho vzdelávania hľadá svojich klientov
o čosi ťažšie. V Centre ďalšieho vzdelávania
Univerzity Komenského v Bratislave však
bolo celé uplynulé leto veľmi rušno, a to je
určite pozitívny odkaz pre jej zamestnancov,
že ich práca má zmysel. Leto 2015 v CĎV
UK je pre nich dôkazom, že hodnota ďal-
šieho vzdelávania je investíciou s niekoľ-
konásobnou návratnosťou, o ktorú - ak má
podobu kvalitných vzdelávacích programov
-, majú záujem mladí ľudia i seniori.

Hneď na začiatku leta sme s našimi mla-
dými krajanmi absolvovali novootvorenú
Mobilnú učebňu slovenského jazyka. V nej
sa študenti stredných škôl počas exkurzií
a spoznávania malokarpatského a liptov-
ského regiónu zdokonaľovali v slovenskom
jazyku. Okrem kultúrnych a prírodných pa-
miatok im boli predstavené aj známe osob-
nosti Slovenska z histórie aj zo súčasnosti.

Aktivitou s podobným zameraním sme po-
kračovali neskôr v júli a to známou Letnou
univerzitou slovenského jazyka a kultúry.
Na 25. ročníku bolo spektrum účastníkov
opäť o čosi širšie. *Spájať svet slovenčinou*
– ako znelo heslo celého podujatia –, prišli
univerzitní študenti z Ukrajiny a záujemcovia
o slovenčinu z Ruska, Veľkej Británie, Poľ-
ska, Holandska, Egypta a ďalších krajín. Tri
týždne aktívnej výučby slovenského jazyka
si spestrili rôznymi exkurziami po Slovensku
a kultúrnymi a poznávacími podujatiami.

Okrem akcií zameraných na výučbu slo-
venského jazyka sme tento rok organizo-
vali aj populárne tematické letné školy pre
krajanov. Koncom júna k nám prišli študenti
stredných škôl z Ukrajiny, Srbska, Maďar-
ska, Rumunska, Poľska a Chorvátska,
aby sa zúčastnili na Letnej škole mladých
vedcov, ktorá mala ako pilotný program
realizovaný v spolupráci s Prírodovedec-
kou fakultou UK veľký úspech. Jej cieľom
bolo oboznámiť účastníkov so súčasným
stavom poznania a trendmi výskumu v prí-
rodných vedách, ale aj naučiť ich overiť si
svoje tvrdenia z tejto oblasti v praxi.

V rámci 6. ročníka Letnej školy choreogra-
fie slovenského ľudového tanca, ktorý sa ko-

nal na prelome júla a augusta, sme sa vybrali
do oravského regiónu, kde naši krajanja,
z ktorých mnohí vedú slovenské folklórne sú-
bory v zahraničí, získavali praktické zručnosti
v oblasti ľudového tanca tohto regiónu.

Koniec leta sa niesol v znamení Letnej
školy mladých informatikov a priemysel-
ného dizajnu. Mladých informatikov sme
ooboznámili s možnosťami využitia moder-
ných informačných technológií v rámci
programu Microsoft Office a mnohých
z nich možno aj inšpirovali pri rozhodovaní
sa o smerovaní ich ďalšej životnej cesty.

A nezabudli sme ani na našich senio-
rov. Skôr narodeným Bratislavčanom sme
v auguste ponúkli možnosť zúčastniť sa
na obľúbenej Letnej bratislavskej univer-
zite seniorov organizovanej v spolupráci
s Magistrátom hlavného mesta Slovenskej
republiky Bratislavy. Tak ako po minulé
roky aj počas tohto 5. ročníka sa kapaci-
ta Zrkadlovej siene Primaciálneho palá-
ca zaplnila do posledného miesta a 150
zvedavých poslucháčov si mohlo vypočuť
prednášky o aktuálnych problémoch Bra-
tislavy či o tom, že odkaz Ľudovíta Štúra je
aktuálny aj v 21. storočí.

Našu pozornosť počas leta sme však
nevenovali len učiacim sa, ale aj tým, ktorí
vzdelávanie poskytujú. Našich krajských
učiteľov sme vzdelávali v Srbsku, na Ukra-
jine a v Maďarsku. Hlavným cieľom týchto
programov bolo zdokonaľiť ich profesijné
kompetencie ako pedagogických zamest-
nancov v súlade s najnovšími vedeckými
a odbornými poznatkami a požiadavkami
na výkon ich činnosti.

Mgr. Klaudia Báčkaiová,
CĎV UK

Ako sme vás už v minulom čísle informovali, Akreditačná komisia identifikovala 37 špičkových vedeckých tímov – z nich 19 pôsobí na Univerzite Komenského v Bratislave. Od októbrového čísla vám budeme postupne bližšie predstavovať ich výskumné aktivity. Začíname dvoma špičkovými tímami: „Filozofia, logika, metodológia: výzvy 21. storočia“ z Filozofickej fakulty UK a „Organická katalýza a iné metódy“ z Prírodovedeckej fakulty UK.

Filozofia, logika, metodológia: výzvy 21. storočia

Výskumný tím tvoria členovia Katedry filozofie a dejín filozofie, ako aj Katedry logiky a metodológie vied Filozofickej fakulty UK – doc. Mariana Szapuová, PhD., prof. František Gahér, PhD., doc. Michal Chabada, PhD., doc. Igor Hanzel, PhD., a Igor Sedlár, PhD. Výskumné aktivity tohto špičkového tímu nám priblížili doc. PhDr. Mariana Szapuová, PhD., a prof. PhDr. František Gahér, PhD.

V čom spočívajú najvýraznejšie výzvy pre filozofiu, logiku a metodológiu vied na začiatku tretieho milénia?

Problematika vedy, vedeckého poznania je jednou z klasických otázok, ktoré stáli v centre pozornosti filozofie počas stáročí, filozofické skúmanie vedy v súčasnosti čelí vážnym výzvam, ktoré súvisia s viacerými faktormi, nepochybne s meniacim sa charakterom vedy, výskumu a vedeckých inštitúcií sprevádzanom jej rastúcou úlohou v spoločnosti. Sme svedkami narastajúcej zložitosti vedy, mení sa dynamika nielen samotného vedeckého výskumu, ale aj komplexu vzťahov a interakcií medzi vedou a jej spoločenským prostredím. Zároveň sme svedkami viacerých mýtov a predsudkov spojených s vedou, či už ide o prehnaný optimizmus a vieru v jej „všemocnosť“, alebo naopak, o stratu dôvery zo strany verejnosti. Veľmi rozšíreným predsudkom je aj presvedčenie, podľa ktorého spoločenské a humanitné vedy sú menej vedecké (ak vôbec) ako prírodné vedy.

Z čoho tento predsudok pochádza a prečo je škodlivý?

Vzťah medzi prírodnými vedami na jednej strane a spoločenskými a humanitnými vedami na strane druhej je komplexným problémom, ktorého výskum v rámci nášho tímu je zameraný okrem iného na odhaľovanie predsudkov o nižšej miere vedeckosti spoločenských a humanitných vied. Všeobecne sa napríklad verí, že na rozdiel od fyziky, biológie a pod. niektoré spoločenské a humanitné vedy nemajú čosi ako svoje všeobecné zákony; že málo používajú, alebo len veľmi okrajovo, kvantitatívne metódy – „nemerajú“, „neexperimentujú“ a pod. Ich vysvetlenia a predpovede sú vraj málo konkrétne, často neisté a mylné, nemajú pevný základ a ani sa nepribližujú pravdepodobnostným predpovediam počasias. Mnohí si myslia, že je to len také rozprávanie, literárne málo kvalitná esejistika a pod. Spoločenské a humanitné vedy sa spájajú s nezdôvodnenými poučkami, ktoré sa treba naučiť naspamäť. Tieto vedy sú potom vnímané ako nepotrebné alebo menej potrebné, akoby menej „hodnotné“, čím klesá aj ich prestíž v spoločnosti.

Ako výskum v rámci vášho tímu môže prispieť k objasneniu naznačených otázok a problémov?

V prvom rade možno povedať, že otázka toho, ako, podľa akých kritérií odlišujeme vedecké od nevedeckého, je otázkou, na ktorú špeciálne vedy, ani tie exaktné, nedávajú žiadnu odpoveď, je to otázka, nad ktorou sa zamýšľajú filozofi, logici, metodológovia vied, a treba povedať aj to, že na ňu ani v rámci uvedených oblastí neexistuje ľahká a jednoznačná odpoveď. Predovšetkým si treba položiť otázku: Je tým nutným znakom vedy „vlastný“ všeobecný zákon? Ak áno, psychológia, história, filozofia, etika a pod. disciplíny by neboli vedami. Je potom podporovanie takých disciplín nezodpovedným miňaním verejných prostriedkov? Je pravdou, že bezprostredne pri stavbe mostov, pri konštrukcii áut, pri stavbe kozmických lodí sa obídeme bez poznatkov filozofie, psychológie, jazykovedy a pod. Ale aj stavební a strojní inžinieri musia pri výrobe strojov a budovaní stavieb komunikovať. Dokonca komunikovať veľmi presne. Niektorý by mohol povedať, že na to im stačí jazyk matematiky a ten nie je jazykom spoločenských a humanitných vied. Ale tú matematiku sa učíme pomocou prirodzeného jazyka a jeho skúmanie a spresňovanie je v kompetencii spoločenských a humanitných vied. Často sa zabúda na to, že aj matematika aj jazykoveda potrebuje logiku.

Podľa čoho teda rozlišujeme, čo je vedecké a čo nie je vedecké, a tým aj hodné podporovania? (napr. je psychológia veda? je astrológia veda? numerológia?)

Vedecké od nevedeckého neodlišuje predmet skúmania či oblasť aplikácie: astronómia a astrológia, psychológia a mágia majú predmety skúmania v mnohom spoločné a ich predpovede a vysvetlenia si často konkurujú. Vedeckú činnosť od nevedeckej najvýraznejšie odlišujú používané metódy – veda je identifikovaná svojimi metódami. Sústreďme sa na analytické metódy v sociálnych a humanitných vedách si niektorí členovia výskumného tímu kladú za cieľ overiť hypotézu, že spoločenské a humanitné vedy sú rovnako vedecké ako prírodné vedy v dôsledku toho,

že používajú tie isté alebo veľmi podobné analytické metódy ako prírodné vedy.

Spomenuli ste otázku významu vedy v súčasnej spoločnosti a s tým súvisiaci význam filozofického skúmania vedy a spoločenského prostredia, s ktorým veda interaguje. Ktoré problémy považujete v tejto súvislosti za obzvlášť naliehavé?

Veda ako inštitúcia prechádza v súčasnosti zložitou transformáciou, menia sa inštitucionálne rámce produkcie vedeckých poznatkov, a tieto zmeny nepochybne ovplyvňujú aj spôsoby tvorby poznania. Preto problematika vplyvu širšieho spoločenského a kultúrneho kontextu vedeckého poznania je nanajvýš aktuálna. Pred chvíľkou sme sa rozprávali o tom, ako sa chápe veda, vedeckosť, čo sa považuje za „serióznu“ vedu a čo za „nekvalitnú esejistiku“ – nezabúdajme však, že do tohto chápania sa premietajú aj isté hodnotové postoje, napr. presvedčenie, že veda a výskum by mali prinášať (pokiaľ možno okamžitý a ekonomicky merateľný) úžitok. Mali by sme, myslím si, nanovo postaviť aj otázku hodnoty samotnej vedy. Podľa slávneho britského filozofa, matematika a logika Bertanda Russella veda plní dva základné ciele: umožňuje nám, aby sme niečo vedeli, a umožňuje nám aj to, aby sme niečo konali. Otázka znie, či samotné vedenie má vlastnú hodnotu, alebo jeho hodnota je inštrumentálna, spočíva teda v tom, že nám umožňuje niečo konať. V tejto súvislosti vyvstáva aj ďalšia otázka – máme konať všetko to, čo nám veda konáť umožňuje? Ak chceme zodpovedať otázku, bez filozofie sa nezaobídeme. Dodajme aj to, že organizovanie spoločnosti nie je možné bez rešpektovania istých hodnôt, vrátane hodnoty vedy, ktoré sú prinajmenej presvedčivo zdôvodnené. Na tomto poli je filozofia nezastupiteľná. Takéto hodnoty musia byť pretavené do nepísaných i písaných noriem, bez ktorých by sme žili v chaose. Žijeme vo svete sociálnych faktov a noriem, ktoré skúmajú okrem filozofie aj ďalšie spoločenské a humanitné vedy, čím sme sa vlastne obľúkom vrátili k téme významu týchto vied nielen pre rozvoj vedy, ale aj pre rozvoj celej spoločnosti.

Jana Blusková

Pracujú na zelenej chémii

Zelenou chémiou je označovaná chémia šetrná k životnému prostrediu. V angličtine sa označuje aj ako udržateľná chémia (*sustainable chemistry*). Práve touto oblasťou sa zaoberá špičkový tím organických chemikov v zložení prof. RNDr. Štefan Toma, DrSc., doc. RNDr. Martin Putala, PhD., doc. Ing. Mária Mečiarová, PhD., mladý člen a súčasne vedúci tímu - doc. Mgr. Radovan Šebesta, DrSc., z Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského (PriF UK). Títo naši „organici“ sú medzi 37 celoslovenskými špičkovými vedeckými tímami, a teda aj v 19-ke špičkových tímov na UK identifikovaných Akreditačnou komisiou, poradným orgánom vlády SR.

Efektívnejšia a zelenšia výroba

Jednou z oblastí, ktorou sa zaoberajú, je zefektívnenie výroby liečiv, pri ktorej sa snažia vylepšiť ich výrobu. Iniciátorom v tejto problematike boli vedci zo zahraničia, ktorí ich oslovili na spoluprácu v rámci európskeho konzorcia podieľajúceho sa na zefektívnení syntézy oseltamivíru, čo je aktívna zložka lieku proti chrípke - Tamiflu. Pri jeho výrobe je potrebných 13 reakčných krokov. Cestou k zlepšeniu je vývoj nových metód syntéz pomocou domino reakcií. Vďaka týmto metódam dokázali naši vedci vyvinúť procesy, ktoré môžu skrátiť výrobu na 3 až 4 kroky. Zeleným prvkom je zníženie materiálových nárokov, napr. nemusia sa používať ďalšie rozpúšťadlá a chemikálie, ušetrí sa čas, čo pozitívne ovplyvňuje životné prostredie a aj ekonomiku ich výroby. Možné zefektívnenie jedného z dôležitých krokov pri výrobe Tamiflu je súčasťou výsledkov spolupráce členov tímu zelenej chémie Prírodovedeckej fakulty UK s firmou SYNKOLA, s. r. o., ktorá vyústila do podania prihlášky na patent na Úrad priemyselného vlastníctva SR (registre.indprop.gov.sk), kde v súčasnosti prebieha patentové konanie. Iným príkladom je liečivo pregabalin, kde ukázali, že je ho možné pripraviť s vyššou enantiomérnou čistotou pomocou asymetrickej katalýzy.

Skúšajú to inak

„Pri chemických syntézach, okrem zefektívnenia výroby, je našim cieľom aj eliminovanie potreby používania zdraviu škodlivých rozpúšťadiel. Taktiež mnohé z doteraz používaných rozpúšťadiel sa nedajú recyklovať. Buď sa snažíme nájsť procesy, pri ktorých ich nebude vôbec potrebné použiť, alebo môžu byť nahradené ich „zelenými variantmi“,“ hovorí doc. Radovan Šebesta, vedúci tímu asymetrickej katalýzy a iných metód zelenej chémie pôsobiaceho na Katedre organickej chémie PriF UK.

Súčasne zameranie organických chemikov na oblasť zelenej chémie na PriF UK je kontinuálnym pokračovaním dlhodobého výskumu, s ktorým na UK začal prof. Š. Toma už začiatkom 90-tych rokov 20. storočia. So zámerom zefektívniť chemické syntézy skúmajú aj aplikovateľnosť použitia mikrovlnného žiarenia (obdobné, ako je napríklad v mikrovlnných rúrach v domácnostiach) a použitia ultrazvukového vlnenia na chemické procesy. Výsledkom môže byť skrátenie chemických reakcií napríklad z dvoch dní na desiatky minút. „Ďalšími formami hľadania nových ciest je použitie environmentálne prijateľnejších rozpúšťadiel, ako sú napríklad iónové kvapaliny. Iónové kvapaliny sú soli, avšak v kvapalnom skupenstve, nie sú prchavé a ani horľavé,

Širší tím Zelenej chémie UK.

s veľkou rozpúšťacou schopnosťou a dajú sa opakovane používať. Pre svoje zaujímavé vlastnosti sa začínajú používať aj v priemysle či potravinárstve,“ konštatuje doc. R. Šebesta. Výskumný tím skúma aj chemické reakcie bez rozpúšťadiel v tzv. guľovom mlyne.

Naši špičkoví organickí chemici spájajú v súčasnosti všetky vyššie spomínané metódy zelenej chémie so stereoselektívnou katalýzou, pri ktorej sú katalyzátory na báze kovu, resp. na báze organickej zlúčeniny. Stereoselektívna znamená, že dôležité je nielen chemické zloženie, ale aj usporiadanie chemických prvkov v priestore. Toto priestorové umiestnenie môžeme veľmi zjednodušene porovnať k rozdielu medzi pravou a ľavou rukou u človeka. Keď sú v zlúčenine rovnaké prvky, ale sú rozdielne rozmiestnené, môžu rôzne reagovať. V tejto oblasti naši výskumníci vyvinuli nové stereoselektívne domino reakcie, ktoré môžu v budúcnosti pomôcť pri hľadaní efektívnych syntéz dôležitých chirálnych zlúčenín.

Všetko má svoj význam

„Nie každý experiment ide smerom, ako sa predpokladalo. Ale aj mylný smer je dôležitý, keďže jeho výsledky ukazujú i na cestu, ktorou sa nemá ísť. Neznamená to, že to bolo zbytočné, lebo na to, aby sa niečo vyrobilo, je potrebná široká databáza poznatkov. Napríklad, než sa vyvinie liečivo, je potrebné preskúmať až 10 000 rôznych zlúčenín, na agrochemikáliu je to až 100 000 zlúčenín,“ uvádza doc. Šebesta. Samozrejmosťou je vedenie laboratórneho denníka, kde sa priebežne zaznačujú všetky dôležité informácie o uskutočňovaných experimentoch (dátum, čas, pridané látky, aký je priebeh a čo vzniká a i.).

Výsledky výskumu publikujú v popredných medzinárodných časopisoch, akými sú

Hlavní riešitelia tímu Zelenej chémie UK, zľava: doc. Mgr. Radovan Šebesta, doc. Ing. Mária Mečiarová, PhD., DrSc., prof. RNDr. Štefan Toma, DrSc., doc. RNDr. Martin Putala, PhD.

Green Chemistry, Chemistry – A European Journal, Advanced Synthesis and Catalysis, European Journal of Organic Chemistry alebo *Tetrahedron Asymmetry* a súčasne viaceré ich práce mali značný citačný ohlas. Svoju prácu prezentovali aj na mnohých medzinárodných a domácich konferenciách, ale aj na pozvaných prednáškach. Tím publikuje aj knižne. V tomto vyčnieva publikácia (ktorá je poctou a zároveň uznaním), kde renomovaná Kráľovská spoločnosť pre chémiu (The Royal Society of Chemistry s viac ako 170-ročnou históriou) zo Spojeného kráľovstva pozvala doc. Šebestu, aby bol editorom knihy venovanej stereoselektívnej katalýze: *Enantioselective Homogeneous Supported Catalysis: RSC (RSC Green Chemistry)*.

Viac informácií nájdete na: www.fns.uniba.sk/kor alebo www.radovansebesta.com.

Michal Jurina

Academia Istropolitana – 550. výročie

Univerzita Komenského v Bratislave (UK) si dňa 1. októbra 2015 pripomenula vedecko-akademickým podujatím 550. výročie založenia Academie Istropolitany (Universitas Istropolitana). UK s hrdosťou nadväzuje na tradície tejto najstaršej vysokej školy založenej na území Slovenska. Záštitu nad podujatím prevzal prezident SR Andrej Kiska.

Podujatie ponúklo prierez politickým, sociálnym a kultúrnym kontextom vzniku vysokého školstva v stredovýchodnej Európe v stredoveku, priblížilo vznik a činnosť Academie Istropolitany a ponúklo zamyslenie na tému univerzita a výzvy dnešného sveta. Na podujatí sa okrem prezidenta SR zúčastnili aj zástupcovia diplomatických zborov, predstavitelia slovenských vysokých škôl a Slovenskej akadémie vied, ako aj ďalší významní hostia.

Na stránkach Našej univerzity vám až do konca roka 2015 budeme prinášať celé znenia prednášok z tohto podujatia. V aktuálnom čísle ponúkame prednášku historika a prorektora UK doc. Mgr. Vincenta Múcsku, PhD.

redakcia

Politický, sociálny a kultúrny kontext vzniku vysokého školstva v stredovýchodnej Európe v stredoveku

Svoj príspevok začnem citátom zo základacej listiny Univerzity Karlovej v Prahe, *almae matris* našej univerzity, do ktorej pisár zanesol aj tieto myšlienky svojho panovníka:

„A tak, aby naši verní obyvatelia kráľovstva, ktorí neustále lačnejú po plodoch znalostí, nemuseli sa v cudzích krajinách doprosovať almužny, ale aby v kráľovstve našli stôl na hostinu prestretý a aby tí, ktorých vyznamenáva vrodená bystrosť, znalosť vied učinila vzdelanými, už nielenže nemuseli, ale

priam mohli pokladať za úplne zbytočné obchádzať sveta kraj kvôli pátraniu po vzdelaní, prosiť cudzie národy, alebo, aby sa ich žiadostivosť žobrať v cudzích krajinách ukojila, ale, aby pokladali za slávne iných cudzincov pozývať a robiť ich účastníkmi lahodnej vône a tejto vďaky.“

Karol IV. týmito slovami ako prvý panovník v priestore na sever od Álp dal skvelo sformulovať hlavné dôvody zriadenia vlastného vysokého učenia, ktoré sa potom stalo centrom intelektuálneho vývoja nielen Čiech, ale aj celého regiónu stredovýchodnej Európy,

vrátane nášho územia. Nechám bokom diskusie historikov, v ktorých sa nevedia zhodnúť, či Karol pri zakladaní univerzity motivoval univerzalistické ambície budúceho vládcu Svätej ríše rímskej, štátneho útvaru, ktorý mal v očiach stredovekých teológov i štátovedcov nezastupiteľnú úlohu v dejinách spásy, alebo či najväčšieho Čecha, za ktorého Karol pasovali naši západní susedia v ankete spred desiatich rokov, viedla k založeniu univerzity v Prahe náklonnosť k ich krajine a jej stovežatému hlavnému mestu. Radšej sa pristávam pri spomenutom

**„Predpokladom vzniku
prvých univerzít bol
v prvom rade
hospodársky, sociálny
a kultúrny rozmach miest,
ktorý v západnej Európe
sledujeme približne
od 11. storočia.“**

pojme „stredovýchodná Európa“, ktorý sa síce zdráhavo, ale predsa už postupne udomácňuje aj v našom slovníku.

Až do druhej polovice 20. storočia bola realita osobitosti regiónu, ktorý je veľmi približne určený hranicami dnešných členských krajín Visegrádskej štvorky, pociťovaná skôr intuitívne a jej vedecké vymedzenie sa viaže až k menám rakúsko-poľsko-amerického historika Oskara Haleckého, česko-amerického Františka Dvorníka, nemeckého Klauša Zernacka či maďarského Jenő Szűcsa, aby som menoval len tých najvýznamnejších.

Z ich výskumov je zrejmé, že historický vývoj stredovýchodnej Európy má svoje počiatky na prelome 10. a 11. storočia a že jeho základ tvorí prienik prvkov západného a východného vývinového modelu, pričom však nášmu regiónu sú v stredoveku v omnoho väčšej miere vlastné štruktúrne prvky charakteristické pre západ: k nim patrí napríklad pomerne jasné oddelenie cirkvi od štátu, limitovanie rozsahu panovníckej moci, otázka ľudskej dôstojnosti v spoločenských vzťahoch i práve, jestvovanie korporatívnych práv atď. Zároveň je však zjavné, že tieto západné prvky v našom regióne nejestvovali v čistej, ale akejsi hybridnej podobe, ktorá mala aj viaceré znaky vývoja východného, kde sú uvedené javy posunuté v prospech ústrednej moci.

Tento nejednoznačný profil viacerých charakteristík spoločenskej organizácie zapríčiniла zrejme vysoká rýchlosť, s akou sa krajiny nášho regiónu snažili vniesť do svojho fungovania osvedčené modely zo Západu, ktoré sa však tam postupne vyvíjali po niekoľko storočí. Spomeňme v tejto súvislosti napríklad rýchle tempo vnútornej organizácie uhorského štátu v čase jeho vzniku, „premety“ pri konštituovaní sa stavovských korporácií či urbanizáciu. Pre náš región je zároveň príznačné, že pokusy o zavedenie západných štruktúrnych prvkov boli iniciované temer vždy zhora. (Súčasná dýchavičná snaha implantovať sem – jedno či na Slovensko, do Čiech, Maďarska či Poľska – „orga-

nicky sa vyvinuvšie“ západné formy fungovania hospodárstva, spoločnosti, vedy, kultúry, ... nie je z tohto uhla pohľadu ničím novým, rovnako ako ani ich „hybridná forma“ nie.)

Z tejto perspektívy nám preto treba sledovať aj vznik vysokého školstva v našom regióne: predpokladom vzniku prvých univerzít, týchto typicky západoeurópskych inštitúcií, bol v prvom rade hospodársky, sociálny a kultúrny rozmach miest, ktorý v západnej Európe sledujeme približne od 11. storočia. V búrlivo sa rozvíjajúcom mestskom prostredí, predovšetkým v Taliansku a vo Francúzsku, vznikla aj potreba nových organizačných foriem vzdelávania, spočiatku iba viac či menej voľných zoskupení učiteľov a študentov organizovaných podľa vzoru remeselníckych cechov. Rozhodujúce mestské authority, či už to boli biskupi alebo komunálne orgány, po počiatočnom odpore vyplývajúcom z obáv o oslabenie vlastnej moci tieto *universitates magistrorum et scholarum* napokon akceptovali a tie následne získali privilégia aj od najvyšších autorít vtedajšieho sveta – pápeža a panovníkov. Už pred ôsmimi storočiami si totiž tieto authority uvedomovali, že dobre vzdelaná intelektuálna elita, ktorá svoje vedomosti a schopnosti uplatní v konečnom dôsledku v prospech mesta, cirkvi či kráľovstva, si zaslúži podporu a rešpekt. (Jedným dychom však treba dodať, že táto „dobře vzdelaná intelektuálna elita“ v stredoveku nebola masová a, už zo svojej podstaty, nemôže byť takou ani v súčasnosti.)

A tak, kým v krajinách Okcidentu univerzity vznikali spontánnym, používajúc Szűcsove slová „organickým“ vývojom, tak v našom prostredí, sú opäť výsledkom iniciatívy „zhora“: príklad Karola IV. totiž v rozpätí niekoľkých desaťročí nasledovali ďalší monarchovia: Kazimír III. Veľký roku 1364 zakladá univerzitu v Krakove, o rok neskôr rakúsky vojvoda Rudolf IV. univerzitu vo Viedni, roku 1367 vzniká univerzita v Pécsi a po jej zániku roku 1395 v Budíne.

Toto „gründerské“ 14. storočie je zároveň obdobím, keď naša „mladšia Európa“, ako ju trefne pomenoval poľský medievalista Jerzy Kłoczowski, zažívala nebyvalú dynamiku rozvoja, kým stará Európa, teda krajiny Okcidentu, sa zmietala v ťažkej kríze. Nielen hospodársko-sociálne, na ktorej sa nemalou mierou podpísala ničivá morová epidémia, ktorá pripravila niektoré dovtedy prekvitajúce regióny až o polovicu obyvateľov, ale aj v kríze ideovej a ideologickej. Štrnásťte storočie je totiž zároveň obdobím úpadku univerzalistických inštitúcií cisárstva a pápežstva, ktoré po dve predchádzajúce storočia so striedavými úspechmi medzi sebou neľútostne zápasili o to, ktorá z nich je povolaná stáť na čele západo-kresťanského spoločenstva a viesť ho na ceste ku spásu.

Skôr, než by tento zápas priniesol jednoznačného víťaza, mocenské vákuum, ktoré svojím súperením vytvorili, zaplnili namiesto nich partikulárne mocnosti – tzv. národné monarchie neskorého stredoveku (národné, prirodzene v stredoveku slova

zmysle), talianske mestské štáty atď. Avšak napriek tomu, že každá zo spomínaných univerzít našej mladšej Európy vznikla na základe iniciatívy panovníka, všetky boli zároveň potvrdené i najvyššou autoritou západnej cirkvi, pápežom. Preto sa pokúsime zodpovedať otázku, ako je možné, že v časoch krízy univerzalizmu pápežstvo, sídliace takmer sedemdesiat rokov (do roku 1378), dokonca ani nie v Ríme, ale v Avignone, si predsa zachovalo takýto vplyv?

Od konca antiky mala až do vzniku univerzít, azda s výnimkou územia Apeninského polostrova, monopol na vyššie vzdelanie cirkev. Už v prvých storočiach stredoveku stihla kristianizovať aj pôvodne anticko-pohanský obsah základu vtedajšieho vzdelania, teda siedmich slobodných umení a kresťanská náuka, najmä v interpretácii veľkých západných cirkevných otcov – Ambróza, Hieronyma, Augustína a Gregora Veľkého –, prestúpila celé vtedajšie poznanie. Je preto príznačné, že všetky zásadné intelektuálne spory, ktoré sa v tomto čase objavili, mali aj teologický rozmer. Skutočne platilo, že filozofia sa stala slúžkou teológie. Nie však v zmysle vulgárne zjednodušenej interpretácie tejto myšlienky, ktorou nás krmili pred rokom 1990, ale v tom zmysle, že filozofické metódy, chápané v najširšom slova zmysle, sa využívali predovšetkým na riešenie teologických problémov.

**„Pápežstvo ako najvyššia
riadiaca, súdna
a učiteľská inštitúcia
západnej cirkvi si
nárokovalo na dohľad
nad pravovernosťou
vyučovaných myšlienok,
na to, aby sa šírilo
– aj na univerzitách
– iba také učenie,
ktoré bolo ním
aprobované.“**

Pod vplyvom zintenzívneného kontaktu s byzantsko-gréckym a islamsko-arabským svetom sa od čias krížiackych výprav do Svätej zeme a reconquisty na Pyrenejskom polostrove začali do kánonu západnej vzdelanosti prenikať nové impulzy. Cestu doň si

**„Začiatok 15. storočia
znamenal pre univerzity
v Krakove, Viedni
a vlastne aj v Prahe
akýsi reštart, ktorý
však so sebou priniesol
zmenu v medzinárodnom
meradle.“**

našli nielen poznatky arabskej medicíny či prírodovedy, ale najmä na západe po stáročia zabudnuté myšlienky Aristotela, ktoré na univerzitách vyvolali doslova revolúciu. Aristoteles, hoci nekresťan, bol príliš veľkou autoritou a jeho učenie, zahŕňajúce v podstate všetky oblasti ľudského poznania, prírodné vedy nevynímajúc, bolo príliš príťažlivé na to, aby ho cirkev mohla ignorovať, nebodaj zakázať. Duch slobodného univerzitného bádania víťazil už aj pred temer ôsmimi storočiami a aj pokus parížskeho biskupa Tempiera zakázať na tamjšej univerzite štúdium a vykladanie Aristotela, aby som spomenul iba ten najznámejší príklad, skončil neúspechom.

Spomínal som, že v podstate každá vtedajšia vedná disciplína mala aj svoju teologickú implikáciu: z univerzitnej medicíny sa na takomto základe napríklad vylúčila chirurgia, právna veda, a to napriek jej formálnemu rozdeleniu na kanonistiku a legistiku na konci 11. storočia, sa ešte dlho nevedela jednoznačne vyhraniť voči bohomede. Pápežstvo ako najvyššia riadiaca, súdna a učiteľská inštitúcia západnej cirkvi si preto nárokovalo na dohľad nad pravovernosťou vyučovaných myšlienok, na to, aby sa šírilo – aj na univerzitách – iba také učenie, ktoré bolo ním aprobované. Preto ono potom skrze privilégia priznávalo univerzitám právo udeľovať absolventom licenciu na vyučovanie, známu *licentia ubique docendi*.

Pri hľadaní odpovede na otázku, prečo si pápežstvo, hoci sa nachádzalo v pomerne komplikovanej situácii, predsa zachovalo nemalý vplyv na dianie v oblasti, ktorú sledujeme, musíme zohľadniť, pravda, aj skutočnosť, že avignonská kúria, ktorá pri inak príkladnom a konzekventnom dobudúvaní cirkevných štruktúr doiedla do hanebnej dokonalosti nepotizmus a kuriálny fiškalizmus, bola spravidla otvorená iniciatívam, ktoré jej prinášali potenciálny nárast vplyvu a príjmov. Akiste aj preto neodmietla podporu panovníckych plánov na zriadenie univerzít v Prahe, Krakove, Viedni či Pécsi.

Všetky tieto vysoké školy vznikli podľa vzorov najstarších európskych univerzít – bolonskej a parížskej, pričom zakladatelia mali ambíciu, minimálne ju spočiatku deklarovali, zriadiť kompletne univerzity so štyrmi fakultami – slobodných umení (predchodkyňou dnešnej fakulty filozofickej), teológie, práva a medicíny. Kancelármí univerzít mali byť miestni ordinári – pražský arcibiskup a krakovský a pécský biskup. (Vo Viedni, kde v tom čase biskupstvo ešte nebolo, mal mať túto právomoc farár z farského kostola sv. Štefana, nedávno predtým čiastočne goticky prebudovaného do dnešnej nádhery.) Je nesporné zaujímavé, že pri faktickej realizácii fundačného zámeru však s výnimkou Prahy, teda v Krakove, Viedni i v Pécsi rezignovali na vytvorenie teologických fakúlt a dôraz kladli na právnické vzdelávanie: krakovská univerzita mala podľa svojej zakladacej listiny mať napríklad päť katedrií rímskeho práva, tri katedry kánonického práva, dve katedry medicíny a jednu katedru slobodných umení. Azda za tým môžeme cítiť sebavedomie tunajších vládcov, ktorí síce vzdávali Svätému stolcu povinný rešpekt, no do riadenia vlastných vecí si ním príliš rozprávať nedali. Zároveň to však môže byť aj prejavom odlišnej intencie zakladateľov, ktorí, na rozdiel od Karola IV., predpokladajúceho medzinárodný charakter svojej fundácie, uvažovali i kovali v tejto oblasti skôr s ohľadom na domáce dianie a potreby.

Zarážajúco podobné sú i rané osudy spomínaných štyroch univerzít z mladšej Európy: po ambiciózných začiatkoch po smrti svojich zakladateľov a mecénov hlboko upadli, aby potom k prelomu 14. a 15. storočia sa s pričinením ďalších osvietených vládcov vzopáli k novému rozvoju. V prípade univerzity v Pécsi sa to však nepodarilo a v 90. rokoch 14. storočia sa nám z dejín stráca, aby ju nahradila nová univerzitná fundácia v Budíne, za ktorou stál Žigmund Luxemburský. Po niekoľkoročnom prerušení svojej činnosti bola tá roku 1410 obnovená a máme doklad o tom, že na roko-

vaniach Kostnického koncilu, ktorý zasadal v rokoch 1414 – 1418 sa zúčastnilo sedem jej zástupcov. Ani táto obnovená univerzita však nemala dlhý život a okolo roku 1419 zanikla.

Uviedol som, že začiatok 15. storočia znamenal pre univerzity v Krakove, Viedni a vlastne aj v Prahe akýsi reštart, ktorý však so sebou priniesol zmenu v medzinárodnom meradle. Ak som spomenul, že vysoké školy v Poľsku, Rakúsku a Uhorsku boli orientované skôr na domáce prostredie a medzinárodný charakter si uchovávala predovšetkým univerzita v Prahe, tak v prvých decéniách 15. storočia prichádza v tomto k vážnemu obratu. Pod vplyvom nepokojov, ktoré na pražskej univerzite vyvolali dišputy o učení anglického teológa Johna Wicklefa, český kráľ Václav IV. vydal roku 1409 tzv. kutnohorský dekrét, ktorým zásadne zmenil pomer volebných hlasov v pražskej akademickej obci v prospech českého univerzitného národa, zahŕňajúceho okrem učiteľov a študentov z Čiech a Moravy aj tých z Uhorska a Sedmohradska. Na protest voči tomuto nariadeniu nemecky hovoriace univerzitné národy (saský a bavorský) opustili Prahu a odišli na univerzity vo Viedni, Krakove, Erfurte, Lipsku, ... Prahu údajne opustilo niekoľko stoviek osôb, čím akademická obec Karlovej univerzity mala prísť až o 80 % svojich členov. Zároveň sa tak počestila, kým univerzity v Krakove a vo Viedni sa secesiou pražských magistrów a scholárov zasa internacionalizovali. (V tejto súvislosti mi nedá nepripomenúť, že na tento rok pripadá 600. výročie tragickej smrti univerzitného magistra Jana Husa. Veľký český reformátor sa po odchode nemeckých univerzitných národov stal rektorom pražského vysokého učenia, a tak sa naša materská univerzita môže pochváliť síce možno dubiálnou, no i tak jedinečnou charakteristikou, totiž, že mala rektora, ktorého jej upálili.)

V tomto prehľade sme sa dostali pomaly už k predvečer dňa, keď humanisticky vzdelaný veľkvaradínsky biskup a neskôr ostrí-

homský arcibiskup Ján Vitěz zo Sredny azda už aj začal uvažovať o potrebe zriadiť novú vysokú školu v Uhorsku. Nielen preto, že sám študoval v pravlasti európskych univerzít, v Taliansku, a stamodtiaľ si doniesol lásku k vzdelaniu a umeniu, ale zrejme aj preto, že si ako rozhladený cirkevný hodnosťár uvedomoval hrozbu šírenia husitizmu, ktorému ním riadená uhorská cirkev nemohla účinne čeliť bez dobre vzdelaných kádrov.

Ak by som mal stručne zhrnúť základné charakteristiky počiatkov univerzitného vzdelávania v stredovýchodnej Európe, tak by som upozornil na nasledovné skutočnosti:

- ✓ vznikli v čase, keď tento región vstúpil do svojho vrcholnostredovekého obdobia, charakteristického na rozdiel od krízou postihnutých oblastí súdobej západnej Európy všestranným rozmachom

- ✓ za ich založením stáli panovníci, ktorí sa usilovali pozdvihnúť svoje krajiny na úroveň tých rozvinutejších západných a v záujme toho dôrazne podporovali vzdelanosť

- ✓ po smrti svojich zakladateľov (a dobrodincov) poľské a rakúske univerzity upadajú až do tmy, kým na trón nenastúpia noví osvietení panovníci pokračujúci v diele svojich predchodcov, univerzity nestabilizujú a tie sa nielenže nanovo rozbehnú, ale na úkor Prahy získajú internacionálny charakter

- ✓ výnimkou je Uhorsko, kde pod vplyvom vnútro- i zahraničnopolitického vývoja sa takáto ideová kontinuita nevytvorí a univerzity sa zakladajú vždy nanovo; úlohu pri tom zrejme zohralo aj to, že prvá uhorská univerzita nevznikla v sídle panovníka ako to bolo v Čechách, Poľsku i Rakúsku

Svoj príspevok som začal citátom zo zakladacej listiny Univerzity Karlovej v Prahe. Skončím ho podobne – parafrázou niekoľkých myšlienok obsiahnutých v listine krakovskej univerzity z roku 1364, v ktorej Kazimír Veľký uvádza privilégia pre svoju fundáciu. Sú to výsady, z ktorých väčšina je v podstate spoločná pre všetky stredoveké univerzity a v mnohom platia aj na univerzi-

tách dnešných. Panovník v nich garantuje napríklad:

- ✓ ochranu osôb, ktoré sú vo vzťahu k univerzite a ich majetku, odškodnenie v prípade majetkovej ujmy a diplomatickú intervenciu, ak k tejto ujme príde v zahraničí

- ✓ na primerané podmienky pri prenájme izieb pre študentov krakovskými mešťanmi má dohliadať komisia, v ktorej budú paritne zastúpení študenti a mešťania

- ✓ spomedzi študentov môže byť za rektora zvolený iba ten, kto nebude počas trvania svojho úradu skladať žiadne skúšky

**„Do dnešného dňa
zo stredovekého
i humboldtovského
slobodného
akademického ideálu
zostalo,
žiaľ, iba torzo.“**

- ✓ študenti sú v disciplinárnych záležitostiach podriadení výhradne rektorovi s výnimkou spáchania ťažkých zločinov; ak ich spáchajú a je to klerik, bude súdený biskupským súdom podľa noriem kanonického práva, ak laik, tak kráľovským súdom podľa rímskeho práva

- ✓ študenta univerzity možno zatknúť iba v súčinnosti s rektorovým administratívnym aparátom

- ✓ profesorov si študenti volia väčšinou hlasov a úspešne zvolení sú predstavení kráľovi alebo jeho vyslancovi

- ✓ platy profesorov sú zabezpečené ziskami zo soľných baní pri Krakove (mimo-

chodom jedným z najvýnosnejších zdrojov kráľovských príjmov)

- ✓ tí, ktorí na univerzite dosiahnu titul magistra alebo doktora, môžu vyučovať na ktorejkoľvek inej škole

Kľúčovými pojmami, ktoré sa za všetkými týmito privilégiami skrývajú, sú ochrana a sloboda. V stredovekej, striktnie hierarchicky organizovanej spoločnosti, v spoločnosti, kde sociálna mobilita bola významne obmedzená, tieto korporátne výsady predstavovali výrazné nóvum, lebo do prostredia, kde sa slobody viazali predovšetkým na sociálny pôvod či majetkový status, prinášali nebyvalú mieru demokratickosti a egalitárstva. Bola to však demokratickosť a egalitárstvo novej skupiny vyvolených, ktorých príslušnosť k nej vyvierala nie z pôvodu či majetku, ale z toho, že človek bol vzdelaný. V kráľových očiach boli teda títo vzdelaní a múdri muži, hodní jeho ochrany a zvláštnych výsad.

Tento výnimočný, áno exkluzívny status si univerzitní učitelia užívali aj v našich pomeroch od stredoveku v podstate až do konca 20. storočia. Nezmenil ho ani humboldtovský model modernej univerzity, práve naopak, ten, a to napriek pruskému etatizmu, len ešte väčšmi zdôraznil nevyhnutnosť slobody akademického prostredia. A svojím spôsobom ho rešpektovali, pravda, v deformovanej podobe, aj totalitné režimy 20. storočia.

Do dnešného dňa však zo stredovekého i humboldtovského slobodného akademického ideálu zostalo, žiaľ, iba torzo: to, čo z neho nestihli zdeformovať autoritatívne režimy, kriví v temer celej Európe súčasný bezohľadný diktát krátkozrakkej politiky, dogmatického ekonomizmu a bezduchej byrokracie. Preto, my, *cives academici*, tak vytrvalo lipneme na tom malom zvyšku, čo nám z niekdajších výsad ešte ostal – na slobode vedeckého bádania a hlásania jeho výsledkov, na slobodnej voľbe akademických funkcionárov a autonómii ich konania, na práve udeľovať akademické hodnosti a na archaicky pompézne pôsobiach akademických ceremonáliach.

Ak si však dnešní mocní neuvedomia to, čo si uvedomili ich predchodcovia pred mnohými storočiami v Prahe, Krakove, Viedni, Pécsi, Budíne či Bratislave, totiž, že výnimočné vedomosti a schopnosti sú vlastné iba úzkej vrstve najlepších a že iba tá je hodná ochrany a privilegovania, po stáročia kultivované akademické práva a slobody sa stanú obsahovo vyprázdnenými pojmami, onými *nomina post res*, ktorým podľa stredovekých nominalistov nezodpovedala žiadna samostatná skutočnosť. Je našou zodpovednosťou, a to tak pred generáciami našich dávnych učiteľov, ako aj pred našimi nasledovníkmi, aby sme to nedopustili.

doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD.

Lodenica FTVŠ UK Liptov po generálnej oprave

Jedna z najstarších častí mobilného inventáru Univerzity Komenského prešla generálnou opravou opláštenia. Loď, ktorá je rovesníkom legendárneho Titaniku, vybudovali v roku 1912 za Rakúsko - Uhorska v Linzi v lodeniach patriacich firme STABILIMENTO TECNICO TRIESTINO ako prvý kolesový parný remorkér s menom Wien.

Československá republika ho v roku 1922 odkúpila za 4 872 685,- Kčs pre Československú plavbu dunajskú a loď prekrstili na Labe. V roku 1945 bola znovu prekrstená na súčasné meno Liptov. Do roku 1967 slúžila na Dunaji. V roku 1967 z iniciatívy doc. Ladislava Čepčianskeho, pedagóga Fakulty telesnej výchovy a športu UK (FTVŠ UK) a úspešného olympionika v rýchlostnej kanoistike, remorkér Liptov v bratislavskom prístave prebudovali na lodenicu pre FTVŠ UK a Kanoistický oddiel Slávie UK. Aby sa lodenica dostala do použiteľnej podoby, bolo za 48 rokov treba veľa dobrovoľnej práce študentov, zamestnancov FTVŠ UK ako aj členov KO Slávie UK.

Lodi Liptov 14. 9. 2015 končí platnosť klasifikačného preukazu a spoločnosť Slovenský Lloyd ho odmietla predĺžiť bez generálnej opravy opláštenia, nakoľko hrúbka plášťa nedosahovala požadovaných 5 mm. Že stanovisko Slovenského Lloyd bolo správne, sa potvrdilo po vytiahnutí lode do výrobnéj haly. V plášti lode sa objavili diery a loď sa držala na vode vďaka zlepeniu hrdze s riasami a mušľami.

Loď sa podarilo zachrániť vďaka finančným prostriedkom FTVŠ UK z podnikateľskej činnosti a verejnej zbierky usporiadanej vodákmi KO Slávie UK. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a ani Rektorát UK na opravu napriek úpenlivej žiadosti neprispeli.

Po polročnom vybavovaní potrebných dokladov (napríklad Dočasné lodné osvedčenie na prepravu) a verejnej súťaži (prihlásil sa 1 dodávateľ, ostatní na Slovensku už zanikli)

nastal deň „D“. Remorkér Zborov sa pripútal k Lodnici Liptov a vycúval s ňou do Karloveskej zátoky, na Dunaji spoločne podplávali pod mostom Lafranconi, na úrovni FTVŠ UK urobili ukážkovú tangovú otočku a zamierili do Lodenic vo Vlčom hrdle, kde loď vytiahli z vody a presunuli do výrobnéj haly. Liptov sa vrátil na hlavný tok Dunaja po dlhých 48 rokoch a všetci sme na brehu trnuli strachom, či vydrží plavbu do prístavu.

Na opravu opláštenia lodného telesa bolo použitých 25 536 kg oceľového plechu a na opravu paluby 2 350 kg ocele. Pracovníci Lodnice, s.r.o. odvedli kvalitnú prácu. 28. augusta 2015 loď spustili naspäť na Dunaj a v pondelok 31. 8. 2015 ju remorkér Vihorlat dotiahol do Karloveskej zátoky. Veríme, že minimálne ďalších 40 rokov tam vydrží.

Cez Lodenicu Liptov prešlo niekoľko tisíc študentov FTVŠ UK a vyrástli v nej stovky vodákov. Generálna oprava dáva šancu niekoľkým generáciám oboznámiť sa s vodáckymi športmi a krásou rieky Dunaj.

Teraz už nám ostáva len trochu byrokracie, aby loď mohla fungovať:

- vybaviť u Slovenského Lloyd predĺženie klasifikačného preukazu
- vybaviť na dopravnom úrade lodné osvedčenie
- spracovať plán vyvážania lode
- vypracovať situačnú mapu infraštruktúry
- spracovať plán povodňových zabezpečovacích prác
- spracovať plán likvidácie odpadu
- získať súhlas od Slovenského vodohospo-

Lodenica FTVŠ Liptov kotviaca v Karloveskej zátoke

Opravná hala – tajomník a dekan FTVŠ UK

- dárskeho podniku na státie plávajúceho zariadenia
 - predĺžiť poisťku lode
 - požiadať Úrad verejného zdravotníctva o súhlas s uvedením do prevádzky a potom hurá, podme učiť a športovať.
- Tento byrokratický maratón nás čaká každé 4 roky.

PhDr. Rostislav Matoušek, CSc.,
tajomník FTVŠ UK

Tenisový turnaj o pohár rektora

Už tradične v druhý septembrový piatok (11. 9.) usporiadala Katedra telesnej výchovy a športu Farmaceutickej fakulty UK (FaF UK) náš univerzitný tenisový turnaj o pohár rektora.

zľava Ľubomír Kuchta, Vladimír Frečer, Rastislav Sysak

Opäť sme privítali nové tváre, čomu sme sa veľmi potešili. Počasie, tradične už pod mrakom, nabádalo k väčšej aktivite na kurtoch, aby hráčom nebola zima. V troch kategóriách sa devätnásť účastníkov dalo do neľútostného, ale férového boja. V najmladšej kategórii do 50 rokov sa hralo v dvoch skupinách po päť hráčov. Víťazi skupín postúpili do finále. Boli nimi Rastislav Sysak a Róbert Važan, obaja z Lekárskej fakulty UK (LF UK). Víťazom sa stal už tradičný víťaz (ak sa zúčastní turnaja) – Rastislav Sysak. V kategórii 50 – 65 rokov sa hralo v dvoch skupinách po troch hráčov a tiež o titul bojovali víťazi týchto skupín.

Víťazom sa stal Vladimír Frečer (FaF UK). V kategórii nad 66 rokov si to rozdelili traja účastníci, ktorí sa už poznajú z minulých rokov (Kuchta, Štulajter, Stowasser). V tomto roku najlepšie načasoval formu Ľubomír Kuchta z Prírodovedeckej fakulty UK. Po odohraní dvojhier sme sa posilnili gulášom, vyhlásili víťazov a kto ešte vládol, tak sa prihlásil do štvorhroveho turnaja. Šesť párov si tento vydarený tenisový deň predĺžilo a najlepšie obstála dvojica Malovec/Važan (LF UK). Unavení, ale vyhratí do sýtosti, sme sa rozlúčili a veríme, že v budúcom roku sa prihlási aj nežnejšia časť z našej univerzity.

Mgr. Dalibor Ludvig, PhD., FaF UK

Na ceste Pobaltím

Každoročná exkurzia študentov učiteľstva histórie na Pedagogickej fakulte UK sa v letnom semestri akademického roka 2014/2015 začínala v historických regiónoch Východného Pomoranska, resp. tzv. Západného (kráľovského) Pruska (v skutočnosti sme navštívili Poznaň, okolie mestečka Sępłark, Malbork a Gdansk v dnešnom Poľsku).

Pokračovala Východným Pruskom (teda návštevou dnešnej Kaliningradskej oblasti Ruskej federácie), aby sa završila poznávaním Litvy a Lotyšska. Používanie komplikovaných územných historických názvov pri našom viacstískilometrovom presune poukazuje na základný cieľ všetkých našich exkurzií: navštevovať regióny, v ktorých dochádzalo k vzájomnému prelínaniu i konfrontovaniu, spolužitiu i zrážkam rôznych etník, národov a kultúr, takže sa priamo rozvíja (v teréne „precvičuje“) obsah viacerých špecializovaných kurzov odboru. Na svedectvách konkrétnych historických symbolov a pamätníkov študentskí účastníci mnohokrát zisťujú, aké môžu byť ich znalosti o súžití ľudí v zmiešaných regiónoch bez získania praktických skúseností povrchné, teda povedané terminológiou nášho odboru, slabo ukotvené v historickom vedomí. Môžu sa potom seba i svojich budúcich žiakov účinnejšie pýtať, ako historické vedomie ovplyvňuje názory na súčasnosť. Objavovanie podob života v regiónoch s komplikovanou históriou sa v júni 2015 stalo zamýšľaním nad udalosťami neuralgických bodov vzájomného historického vedomia pobaltských národov.

Už prvá zastávka nám predstavila podstatu celej trasy – dve hlavné tváre Poznane: stredoveko-renesančnú a klasicistickú, ktoré zároveň reprezentujú súžitie i potýkanie sa jej poľského a nemeckého obyvateľstva, obsahujú však aj pamiatky protikomunistického odboja, ktorým mesto zásadne ovplyvnilo celopoľskú históriu. Ako „bonbónik“ sme si pozreli moderné nákupné stredisko v širšom historickom jadre – dôkaz, ako možno uchovať pamiatky priemyselnej architektúry. Mozaiku ďalších svedectiev o tvárach spolužitia – od tých, ktorým stáročia ubrali na bolesti a pridali nádych romantizujúcich symbolov, až po páľčivosť spomienok ovplyvňujúcich aj postoje našich súčasníkov nám dotvorili história rádu nemeckých rytierov, dejisko stredovekej bitky pri Grünwalde, ktoré je zároveň terénom hrozivej bitky prvej svetovej vojny, malebný Gdansk – zároveň dejisko vypuknutia druhej svetovej vojny i zrodu Solidarity.

V Kaliningradskej oblasti jedna skupina študentov vnímala viac dojmy z niekdajšieho pyšného Königsbergu, dnes tiesnivo pôsobiaceho veľkomesta socialistického typu, druhá zašlú slávu rekreačnej oblasti smotánky niekdajšej cisárskej nemeckej spoločnosti, rozprúdila sa však živá diskusia o možnostiach súčasných obyvateľov exklávy využiť jej polohu i pôvodné kultúrne tradície. Program v Litve a v Lotyšsku otvoril pred účastníkmi v pravom zmysle slova nepoznaný svet. A tak len ťažko povedať, ktorá zo zastávok v nich zanechala najhlbší dojem: prístavná Klajpeda, Vilnius, perla secesie východu Riga alebo spontánny pomník dlhotrvajúceho litovského odporu voči zlovůli moci Šiauliai (Hora krížov). Jednotlivé zastávky postupne menili rebríčky popularity. Stále diskutovaným problémom študentských referátov však zostávala len zdanlivo patetická otázka – dá sa nájsť cesta pokojného spolužitia rôznorodých kultúr a etník na jednom priestore? Čo treba sprostredkovať žiakom učiacim sa dejepis? Energia, ktorú vložili do jej prípravy, teda splnila svoj cieľ: pedagógovia katedry totiž stále (naivne?) veria, že keď sa situácia v slovenskom školstve zlepši, exkurzie sa stanú nezastupiteľnou pomôckou práce ich absolventov na ich učiteľských postoch.

**Mária Tonková,
Katedra histórie PdF UK**

Pri hrobe nemeckého filozofa Immanuela Kanta v Kaliningrade-Königsbergu (Rusko)

Na bitvom poli pri Grunwalde (Poľsko)

Na nádvorí hradu Malbork (Poľsko)

Univerzitný vedecký park UK vo fotografii

Univerzitný vedecký park Univerzity Komenského v Bratislave (UVP UK) predstavuje unikátne centrum s pôsobnosťou v oblasti molekulárnej medicíny, environmentálnej medicíny a biotechnológií, ktoré prepojí výskum s praxou.

✓ Celkové výdavky projektu predstavujú takmer 42 mil. EUR (eurofondy - 35,6 mil. eur, štátny rozpočet 4,2 mil. eur., vlastné zdroje UK - 2,1 milióna eur).

✓ Celková rozloha UVP UK je 13 132 m².

✓ V budove UVP UK sa nachádza 80 laboratórií (laboratória pre biotechnológiu, molekulárnu biológiu, genetiku, chémiu, mikrobiológiu, virológiu, fyziológiu, etológiu, bunkovú biológiu, fyziológiu rastlín atď.).

✓ V budove UVP UK je aj 50 pracovných a rokovacích miestností, ako aj rôzne technické a zabezpečovacie priestory (sklady, prípravne, IT serverovňa a podobne).

- Dňa 17. mája 2013 bola podpísaná Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku na vybudovanie Univerzitného vedeckého parku UK. Zmluvu na realizáciu tohto unikátneho projektu podpísali na pôde rezortu školstva ministri školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič a rektor UK Karol Mičieta.
- Dňa 9. januára 2014 rektor UK a predseda predstavenstva a generálny riaditeľ VÁHOSTAV – SK Ján Kato podpísali zmluvu o dielo o vybudovaní UVP UK.
- Dňa 27. februára 2014 o 10.00 hod. sa v blízkosti Prírodovedeckej fakulty UK v bratislavskej Mlynskej doline uskutočnilo slávnostné položenie základného kameňa UVP UK.
- Dňa 28. augusta 2015 došlo k odovzdaniu stavby zhotoviteľom.

O mechanizme fungovania a vízii ďalšieho rozvoja UVP vás budeme informovať v decembrovom čísle.

redakcia,

Foto: Vladimír Kuric a OV V RUK

cusp.uniba.sk

Doc. PaedDr. ThDr. Monika Zaviš, PhD.

Inštitút kontextuálnej teológie EBF UK

Miesto narodenia: Nový Sad, Srbsko

Vek: 36

Čím ste chceli byť ako dieťa?

S bábikou, ktorá reprezentovala mňa, som sa vždy hrávala tak, že bola misionárkou a lekárkou v Afrike. Starala sa o zdravie a vyučovanie malých černoškov.

Čo ste študovali a prečo práve tento odbor?

Študovala som evanjelickú teológiu. K štúdiu Biblie som sa ako dieťa dostala sama a jej obsah ma vždy fascinoval. Túžila som spoznať túto knihu optikou vedeckej kritiky a potom teológiu aj vyučovať. Mojou druhou láskou bola a stále je medicína; obdivujem anatómiu ľudského tela a mám radosť z toho, keď môžem niekomu pomôcť.

Aké cudzie jazyky ovládáte?

Vyrastala som v bilingválnom prostredí, takže slovenčina a srbčina boli pre mňa prvými, ktoré som ovládala. Vo svojej práci i súkromí využívam češtinu, angličtinu, nemčinu, španielčinu, taliančinu, a pre teológiu neodmysliteľné: latinčinu, biblickú hebrejčinu a koiné gréčtinu.

Čo vám napadne, keď sa povie „práca“?

Práca je celý môj život. Štúdium je mojou radosťou a nové poznatky, podnety sú pre mňa nevyhnutnosťou. Vytvárať si tak nové súvislosti, a tým sa posúvať aj moja úroveň vnímania či zorný uhol pohľadu na triviálne veci z bežného života a každodenných situácií. Pracovný čas na fakulte venujem výlučne študentom, či už na hodinách, odborných konzultáciách či ako psychická podpora pre tých, ktorí riešia životné dilemy, zdravotné problémy, atď. Študujem od príchodu z práce domov, v noci, v MHD. V noci sa mi tvorí najlepšie a preto vtedy vznikajú aj moje konferenčné príspevky, štúdie, knihy. Najintenzívnejšie sa môžem venovať téme v čase oficiálne vypísanej dovolenky, sviatkov a víkendov, lebo vtedy pre mňa neexistuje nič iné, iba daná téma.

Ako rada trávite voľný čas?

Všetky moje dni sú naplnené bezpodmienečnou láskou mojich milá-

čikov, čivavky Bambiny a britského krátkosrstého kocúra Flavia. Ich prítomnosť definuje všetok môj čas, ktorý vlastne venujem práci tak, akoby bol mojím voľným časom. Sme tím. Keďže milujem krásno ako také, kvalitná hudba rôznych žánrov je pre mňa samozrejmosťou. Hudba najlepšie vyjadruje hnutia mojej duše. Mám rada výtvarné umenie, dizajn, balet, divadlo, kino, múzeá; osobitnou kapitolou sú pre mňa kníhkupectvá a knižné výstavy, veľtrhy. Tam potrebujem najstriktnejšiu finančnú sebadisciplínu. Veľmi rada cestujem a spoznávam nové kultúry, ľudí, vône, gastronómiu, architektúru, fantastickú prírodu, zvlášť more a jeho svet.

Uprednostňujete televíziu alebo knihy? Prečo?

Jednoznačne knihy. Občas si síce pozriem dokumentárny program z oblasti medicíny, kriminalistiky, veterinárstva a interiérového, resp. exteriérového dizajnerstva, avšak knihy sú pre mňa nenahraditeľné. Platí to rovnako o odbornej i krásnej literatúre. Čítaním skúmam samu seba či život a hľadám alternatívy, ako sa dá aj inak než diktuje rutina, zvyk.

Prezradíte niečo o svojej rodine?

Rodičia ma od malička viedli k maximálnym a optimálnym výkonom, za čo som im nevysloviteľne vďačná. Mama celý život pôsobila ako učiteľka nemčiny a angličtiny, pričom svoje pedagogické povolanie robila celým srdcom v škole, ale aj doma. Vždy mala žiakov, študentov zo všetkých stupňov škôl doma na doučovaní. Otec pôsobil ako riaditeľ v odbore technického zamerania a tiež žil prácou, neustálym vytváraním čo najlepších pracovných podmienok pre zamestnancov a absolútnym prehľadom i v najmenších detailoch fungovania inštitúcie. Sestra vyštudovala manažment a pôsobí vo svojom odbore, ktorý miluje. Mimoriadne dôležitú, jedinečnú úlohu v mojom živote zohrávajú starí rodičia - moje svetlo, skryté poklady múdrosti, pokory, pravých hodnôt.

Čo vás dokáže zarmútiť?

Zlomyseľnosť, ľahostajnosť, závisť, škodoradosť, egocentrizmus, neúnavná snaha niektorých podraziť a ponížiť vás, namiesto toho, aby pracovali na sebe. Zarmucuje ma, keď študenti netú-

žia po vedomostiach; nemajú dostatočnú slovnú zásobu - čo znamená, že nečítajú; primitivizmus niektorých televíznych vysielaní, komentárov rozhlasových moderátorov, gýčovitosť v myslení i obliekaní či zariadení domu, záhrad. Grafitmi zničené fasády, odpadky na uliciach, prejavy vandalizmu. Doslovne, telesne ma bolí ubližovanie deťom, starým, chorým a zvieratám.

Čo vás dokáže rozosmiať?

Deti, zvieratá, knihy či vydarené komediálne divadelné predstavenie. Niekedy aj moji študenti.

Máte obľúbenú osobnosť (herca, spisovateľa, športovca...)?

Tých je dosť; obdivujem najmä ľudí, talentovaných a pracovitých vedcov, lekárov, umelcov, športovcov, atď., ktorí majú úžasné výkony najmä v oblasti, ktorá nie je mojou silnou stránkou. Duševne sú mi však blízki predovšetkým Albert Schweitzer a Matka Tereza; mojou filozoficko-teologickou láskou je Augustinus Aurelius.

Máte nejaký skrytý talent?

Ťažko sa mi odpovedá na túto otázku, pretože som nastavená značne sebakriticky. Od iných sa občas dozviem, že dokážem vypočuť, pochopiť a sprevádzať; že mám dobrý vkus; pansofickú povahu, organizačný talent alebo aj že dobre varím. Ku komplimentom vždy pristupujem maximálne opatrne, lebo majú tendenciu narušiť pokoru človeka, bez ktorej to nejde. Mám však radosť, keď niečo z mojich skrytých talentov prospeje a pomôže iným.

Aké hodnoty sú pre vás v živote najdôležitejšie?

Je ich veľmi veľa, ale pokúsím sa zhrnúť ich nasledovne: autentický život podľa ideálu lásky k človeku i všetkému živému, múdrosť, pokora a zdravie.

Nikdy som nebol klasický „knihomol“

Narodil sa v roku 1984 v Martine. Vo veku päť rokov sa zoznámil s počítačom, ktorý mu robil spoločnosť celé detstvo, nie však v podobe počítačových hier.

V roku 2000 sa stal spoluzakladateľom stránky Referaty.sk. V tom istom roku sa podpísal aj pod vznik najväčšieho slovenského internetového kníhkupectva Martinus.sk, dnes je jeho spolumajiteľom a výkonným riaditeľom. Úspešný manažér ovencený mnohými oceneniami, ktorý však stojí nohami pevne na zemi.

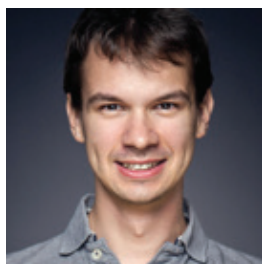
Absolvent Fakulty managementu UK (2008) Michal Meško.

Vašu úspešnú éru odštartovala už základná škola, keď ste ako štvrták stáli pri zrode časopisu Miš-Maš, ktorý ste si zobrali aj na osemročné gymnázium – ako Gymlet. Úspech časopisu podčiarkol aj výborný „marketingový ťah“ – kupón proti skúšaniam, ktorý vám vedenie školy odsúhlasilo. Nasledovali pravidelné víťazstvá na celoslovenskej úrovni – v kategórii stredoškolských časopisov Štúrovo pero, ako aj cena za najpozoruhodnejší šéfredaktorský počín. Ako si s odstupom času spomínate na túto svoju životnú etapu?

Bola to jedna z najlepších vecí, aká sa mi mohla stať. Nemyslím teraz konkrétne časopis. Ale to, že som už počas školy mal možnosť niečo robiť, teda nielen pozerieť telku alebo sa hrať hry na počítači. Objavili sme aj s kamarátmi niečo hodnotnejšie. Bol to neuveriteľný pocit ísť niečo kopírovať, potom to niekde spinkovať, niečo vytvárať... Pomohlo mi to formovať sa, odvtedy mám stále chuť niečo tvoriť. To, čo sme sa dokázali naučiť na tvorbe časopisu, bolo úžasné. Naučili sme sa, ako veci zlepšovať. Naučili sme sa aj niečo z marketingu – príkladom je spomínaný kupón. Naučili sme sa oveľa lepšie pracovať s počítačom. Tiež sme sa však naučili prekonávať ťažké obdobia, napríklad keď sme mali 40 čitateľov, z ktorých polovicu tvorili rodinní príslušníci redakcie. Dalo nám to skutočne veľa.

Za váš ďalší úspešný počín – stránku Referaty.sk – však možno ďakovať Vašej pohodlnosti... Ako to teda bolo s tou povinnou literatúrou?

Nikdy som nebol klasický „knihomol“, žeby som čítal úplne všetko. Mal som ale prečítané všetky encyklopédie, ktoré sme doma mali. Už vo veku 12 – 13 rokov som objavoval knihy ako Krstný otec. Nepáčilo sa mi však, že mám čítať Detvana a podobné veci, ktoré nám v škole predpisovali. Pamätám si, že sme museli odovzdávať čitateľské denníky. Ako „poctivý“ študent som si to všetko nechával na poslednú chvíľu. Nad tým, čo mám teraz urobiť, som začal rozmyšľať vždy deň pred termínom odovzdania. Skúšal som teda hľadať na internete, či tam nenájdem niečo spracované, čo by som

„Workoholizmus som si zažil počas strednej školy, do druhej rána som robieval na počítači a potom o siedmej vstával do školy.“

mohol použiť. Trvalo mi to asi dve hodiny, no dal som dokopy štyri referáty, ktoré som mal odovzdať. Vtedy som si povedal, že toto už v živote nechcem absolvovať – takto zabiť dve hodiny. Po pár mesiacoch, keď som sa začal viac venovať programovaniu – kúpil som si knižku Programujeme v PHP – som rozmyšľal nad tým, čo by som urobil ako prvú vec. Napadlo mi, že si pre seba urobím databázu referátov, do ktorej si ich budem môcť zapisovať, priebežne ju naplňať, bude sa v nej dať ľahko vyhľadávať... To som i urobil a možno o týždeň či dva som dostal ďalší nápad – databáza by mohla byť užitočná aj pre iných ľudí. Pôvodne som si ju totiž robil ako program do svojho počítača. Rozhodol som sa dať ju aj na internet. Ako prvé mi napadla doména Referaty.sk. Tú však už mal, aj s podobným obsahom, jeden chalan – Michal Antošík. Keďže som mal lepšiu aplikáciu, navrhol som mu, aby sme sa spojili a pracovali na stránke spoločne. A potom to už išlo, postupne sme pridávali nové a nové referáty a databáza rástla.

V roku 2004 odkúpil Referaty.sk portál Atlas. „Nezamávalo to s Vami, keď vám na účet pribudla niekoľkomierná suma?

Zľakol som sa tých peňazí. Bola to suma, ktorú som si v živote nevedel ani len predstaviť. Drvivú väčšinu peňazí som odložil na termínovaný účet a nechtyal som sa ich. Asi najdrahšou vecou, ktorú som si kúpil, bolo značkové tričko a našich som zobral niekde na večeru. Prevažoval u mňa skôr moment rešpektu. Prvé auto som si kúpil až dva či tri roky po tom, ako som si ho teoreticky mohol kúpiť.

Internetové knihkupectvo Martinus.sk vzniklo v tom istom čase ako stránka s referátmi.

Bolo totiž s referátmi prepojené. Rozmýšľali sme, či sa dá na prevádzku serverov zaradiť. Moja mama mala nápad spojiť to s predajom kníh a poslala ma za majiteľmi knihkupectva Martinus Miroslavom a Jozefom Santusovcami. V tom čase už mali jednoduchú internetovú stránku - obchod. Zistili sme však, že stránky nevieme navzájom prepojiť, ponúkli mi teda možnosť celé to nanovo naprogramovať. Mal som vtedy 15 rokov a iba niekoľkomesačné skúsenosti s programovaním... Dostal som však takúto šancu. Najbližší rok sme na tom robili a vyšlo to.

Podarilo sa vám vybudovať najväčšie internetové knihkupectvo na Slovensku, ktoré pravidelne žne úspechy - v súťažiach Najatraktívnejší zamestnávateľ, MasterCard Obchodník roka, Via Bona - cena za zodpovedné podnikanie či Podnikateľ roka. Aký je to pocit?

Je to výborný pocit, že nielen zákazníci oceňujú vašu prácu, čo je to najpodstatnejšie, ale že si niekto všimne aj veci, ktoré sa bežne nevšímajú alebo bežne nerobia. Vždy deň po prebratí akejkoľvek takejto ceny ma však zachváti úzkosť, čo ideme robiť ďalej. Je to veľký záväzok. Vždy nás to posúva dopredu - robota totiž neskončila, teraz sa musíme snažiť ešte viac.

Posunuli ste sa však aj v biznise, keď ste prednávanom podnikanie s knihami rozšírili aj o nový - gastronomický - rozmer v podobe kníhka- viarní Foxford. Nie je gastro- biznis príliš náročný?

Áno, gastro je náročné. Je to iný typ biznisu, veľmi náročný typ - práca s ľuďmi, ich získavanie... Viete vymyslieť pekný koncept, dobré recepty, ale udržať kvalitu ľudí, kvalitu servisu, čo je jeden zo základných pilierov, to je naozaj veľmi ťažké.

Späť do vašich školských čias... Ste absolventom Fakulty managementu UK. Čo vám štúdium dalo?

Dalo mi veľmi veľa kamarátov, dalo mi manželku. Dalo mi možnosť stráviť úžasný polrok v Holandsku (pozn. red.: stáž zameraná na spotrebiteľské správanie a internetový obchod na holandskej Univerzite v Groningene). Treba však povedať aj to, že škola mi dala aj dosť veľa času na rozvíjanie aktivít mimo nej. Keď sme na ňu ako prváci prichádzali, mala veľký cveng náročnosti štúdia. Prvé ročníky také naozaj

„Každé ocenenie je veľkým záväzkom.

Vždy nás posúva dopredu

- robota totiž neskončila, ale teraz sa musíme

snažiť ešte viac.“

aj boli, niektoré predmety sme sa museli učiť v angličtine, na hodiny sme pravidelne robili rôzne prípadové štúdiá... V niektorých ohľadoch to bol taký maličký Harvard, čo bolo úžasné! Potom to však už bolo postupne - z nejakého dôvodu - menej a menej

na inú debatu. Vo všeobecnosti si však na celé vysokoškolské obdobie spomínam mimoriadne dobre. Stále si myslím, že v tom čase v rámci toho, čo bolo na Slovensku dostupné, to bola najlepšia voľba.

Bol však manažment jasnou voľbou? Predsa len, pochádzate z lekárskej rodiny...

Bol jasnou voľbou mojich rodičov. Ja som najprv inklinoval k tomu, že budem lekárom ako rodičia. Z toho ma rýchlo vyliečili. Potom som chcel byť novinárom. Aj z toho ma rýchlo vyliečili. Napokon to bola dobrá voľba, pretože som získal všeobecný prehľad - akoby z každého rožku niečo, skôr zamerané na riadenie. Dnes mi možno chýba, že nie som špecialista v nejakej konkrétnej oblasti, ale na druhej strane, dáva mi to slobodu. Keby som zajtra chcel napríklad založiť časopis, viem, čo mám robiť. Viem, ako postaviť stratégiu, viem niečo z marketingu a podobne.

Je o vás známe, že ste perfekcionista. Všetky vaše aktivity však zavádzajú aj workoholizmom, hoci vlni ste v jednom z rozhovorov priznali, že už dávno to tak nie je a dokázate zostať aj dva dni doma. Nemysleli ste tým 24. a 25. december? ☺

Veru nie. Položartom zvyknem hovoriť, že workoholizmus som si zažil počas strednej školy, do druhej ráno som robieval na počítači a potom o siedmej vstával do školy... Cítil som, že takto nechcem fungovať. Aj v tomto však považujem za obrovskú výhodu, že som začal tak skoro. Mnohé veci, ktoré ľudia zažívajú vo veku 18 či 25, keď vyjdú zo školy, som ja absolvoval už dávno predtým. Keď som vyšiel zo školy, už som desať rokov podnikal. Už som ani nemal potrebu niekomu dokazovať, že viem pracovať aj 100 hodín týždenne...

Váš voľný čas vypĺňajú dcérka Lily a behanie. V akom pomere teda praktizujete detské uspávanky či rozprávky a bežec- ké tréningy?

Určite by sa dalo s dcérkou a manželkou tráviť viac času. Nemajú to so mnou jednoduché, keďže chcem robiť veľmi veľa vecí - chcem sa zlepšovať v behu, chcem tráviť čas aj s kamarátmi, chcem ísť na dovolenku, mať čas aj na čítanie kníh, chcel by som viac hrať na klavíri i fotiť... Je pomerne veľa vecí, ktoré by som do toho môjho balansu chcel „narvať“, ale prioritou, aj časovou, je určite rodina.

Andrea Földváryová

náročné. Nebolo to však len o tom, že prvý ročník by bol najnáročnejší, v ďalších rokoch to už aj prváci mali menej ťažké. A to bola obrovská škoda! Na druhej strane, výhodou bolo, že mnohé veci, ktoré sme sa tam učili, sme mohli rovno v praxi - povedľa školy - testovať. Mal som pocit, že fakulta sa rozbehla mimoriadne dobre, až nadpriemerne dobre na Slovensku, no postupne sa to menilo, čo ma veľmi mrzí. Videl som, že je tam stále viac a viac študentov a pochopiteľne, učiteľ sa nemohol stíhať venovať naraz takému množstvu. Úprimne, ak chceme mať elitnú školu, tak štúdium nemôže byť masové. Práve to považujem za zásadný problém. Samozrejme, to je už

Nové špecializačné štúdium na LF UK – Zdravotnícky manažment a financovanie

Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK) po úspešnej akreditácii v akademickom roku 2014/2015 otvorila nové špecializačné štúdium **Zdravotnícky manažment a financovanie**. Zareagovala tým na novú legislatívnu úpravu, týkajúcu sa riadiacich pracovníkov v zdravotníctve.

Ide o špecializačný odbor, ktorý je zameraný na riadenie v oblasti poskytovania a financovania zdravotnej starostlivosti v rôznych typoch zdravotníckych organizácií a vo vybraných organizačných zložkách Ministerstva obrany SR alebo na Úradoch verejného zdravotníctva. Štúdium trvá jeden rok. Nadväzuje na vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v doktorskom študijnom programe v študijnom odbore všeobecné lekárstvo a zubné lekárstvo.

Odborným garantom tohto štúdia je doc. MUDr. Vojtech Ozorovský, CSc., prednosta Ústavu sociálneho lekárstva a lekárskej etiky LF UK.

Pre medziodborovú dimenziu obsahovej problematiky daného štúdia lektorský zbor pozostáva nielen z pracovníkov Ústavu sociálneho lekárstva a lekárskej etiky LF UK v Bratislave, ale aj z mnohých odborných externých lektorov. Boli tu zastúpení odborníci z Ministerstva zdravotníctva SR, Lekárskej fakulty UK v Martine, Slovenskej zdravotníckej univerzity, Fakulty manažmentu UK v Bratislave, Univerzitnej nemocnice v Bratislave, Štátneho úradu pre kontrolu liečiv SR a Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou SR.

Obsah štúdia tvorili témy stanovené príslušnou vyhláškou – základné pojmy, koncepty a teórie zdravotníckych systémov, zdravotnícke reformy v SR a v zahraničí, politické a ekonomické a etické dimenzie zdravotníctva, oblasť poisťovníctva, právne aspekty zdravotníckej starostlivosti, trhový segment zdravotníctva, personálny manažment, finančný manažment, kvalita v zdravotníckych zariadeniach.

Organizátori špecializačného štúdia zaradili do programu aj ďalšie témy ako: marketing, cezhraničné poskytovanie zdravotnej starostlivosti, lieková politika, klinické skúšanie liekov na zdravotníckom pracovisku, bezpečnosť pacienta, implementácia DRG, krízový manažment v zdravotníctve a IT manažment v zdravotníctve.

Teoretická výučba v rozsahu 144 hodín sa realizovala formou prednášok. Rozdelená bola do 4 týždenných kurzov, ktoré sa uskutočnili v poobedňajších hodinách.

Praktická výučba bola realizovaná na pracovisku účastníka štúdia v rámci riadiacej praxe v zdravotníckom zariadení na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Trvala 12 mesiacov. Obsahom boli praktické výkony z oblasti zdravotníckeho manažmentu, napr.: budovanie zdravotníckeho tímu, spracovanie operačného plánu, vedenie porád, spracovanie hodnotenia pracovného výkonu zamestnanca, zhodnotenie indikátorov výkonu v zdravotnej starostlivosti, charakterizovanie a identifikovanie možných problémových oblastí a pod.

Výstupom praktickej časti programu daného špecializačného štúdia bolo vypracovanie individuálneho projektu účastníkom štúdia (špecializačná práca), ktorého základom je identifikovanie manažérskeho

Slávnostné odovzdávanie diplomov v zasadačnej miestnosti Vedeckej rady LF UK v Bratislave

problému a jeho riešenie prostredníctvom projektu.

Po absolvovaní všetkých prednášok, zrealizovaní ročnej predpisanej manažérskej praxe a odovzdaní špecializačnej práce, účastníci ukončili štúdium špecializačnou skúškou. Špecializačná skúška pozostávala z obhajoby špecializačnej práce a z teoretickej ústnej skúšky pred skúšobnou komisiou. Špecializačné štúdium splnilo obsahový náplň a očakávania organizátorov.

V akademickom roku 2014/2015 úspešne ukončilo toto špecializačné štúdium 56 absolventov. Slávnostné odovzdávanie diplomov z rúk odborného garanta doc. MUDr. Ozorovského, CSc., za prítomnosti členov vedenia LF UK všetkým absolventom sa uskutočnilo v zasadačnej miestnosti Vedeckej rady LF UK v Bratislave.

Pre veľký záujem organizátori otvorili v súčasnosti 2. ročník štúdia, v ktorom sú zaradení pracovníci zo zdravotníckych zariadení nielen z Bratislavy, ale aj z iných častí Slovenska.

Záujemcovia o dané štúdium, ktorého 3. ročník začína od 1. februára 2016, môžu kontaktovať organizátorku špecializačného štúdia zdravotnícky manažment a financovanie PhDr. Ivanu Vojtekovú, PhD., z Ústavu sociálneho lekárstva a lekárskej etiky Lekárskej fakulty UK v Bratislave na e-mailovej adrese: ivana.vojtekova@fmed.uniba.sk.

**doc. MUDr. Vojtech Ozorovský, CSc.,
doc. MUDr. Ingrid Brucknerová, PhD.,
LF UK v Bratislave**

Absolventi FaF UK z bývalej NDR sa vrátili po 50 rokoch

Krátko po vzniku celoštátnej Farmaceutickej fakulty na UK v Bratislave (FaF UK) (spojením s fakultou v Brne v roku 1960) nastúpila na vysokoškolské štúdium farmácie na základe medzištátnej dohody aj skupina študentov z Nemeckej demokratickej republiky (NDR). I keď sa v tom čase medzi študentmi zo Slovenska, Česka a Moravy každoročne nachádzali aj zahraniční študenti – jednotlivci napr. z bývalej Juhoslávie, Albánska, niektorých arabských štátov a z ďalších krajín, boli nemeckí záujemcovia o našu fakultu prvou väčšou skupinou zahraničných poslucháčov.

Ich štúdium začalo polročnou jazykovou prípravou slovenčiny v internátnej jazykovej škole UK v Senci. Už počas osvojovania si slovenčiny pripravovali týchto študentov učiteľia našej fakulty v Senci na vstup do výučbového procesu v Bratislave.

Celkove štúdium farmácie na UK absolvovalo v období akademických rokov 1961/62 až 1967/68 vyše 80 občanov NDR. Podľa archívnych podkladov sa slávnostných promócií v roku 1965 zúčastnilo 30 úspešných absolventov, v roku 1966

26, 1967 22 a v roku 1968 8 absolventov. Do polovice osemdesiatych rokov dosiahol počet absolventov fakulty číslo 5 000 a z toho 200 bolo z cudziny – s najvyšším podielom študentov z Nemecka.

Záujem študentov z Nemecka o univer-

Zriadenie divízie „Respirológia“ v BioMede Martin – významný stimul vedeckého výskumu respiračných ochorení

Respirologický výskum má na JLF UK v Martine tradíciu, ktorej začiatky siahajú do šesťdesiatych rokov minulého storočia. V súčasnosti tento výskum dostáva nový impulz v získaní modernej infraštruktúry a v sústredení experimentálnych respirológov v Martinskom centre pre biomedicínu v divízii „Respirológia“.

Pracovníci a spolupracovníci tejto divízie študujú fyziologické, patofyziologické, farmakologické i klinické aspekty viacerých závažných respiračných porúch a ochorení a používajú niektoré nové, na Slovensku doteraz nepoužívané, metódy. Z nich vyberáme len dve:

Na novorodeneckých klinikách sa stretávame so závažným stavom – syndrómom respiračnej tiesne nedonosených novorodencov (RDS). Prvotnou príčinou vyvolávajúcou RDS je nezrelosť pľúc, hlavne pľúcneho surfaktantu, ktorý znižuje povrchové napätie na rozhraní tekutina/vzduch, zvyšuje poddajnosť pľúc a uľahčuje dýchanie. Nedostatok, resp. nedostatočná aktivita pľúcneho surfaktantu, tejto zázračnej tekutiny vystielajúcej vnútorný povrch pľúc vedie k ťažkému klinickému stavu novorodenca, ktorý sa často končí smrťou. Dnes, okrem iných terapeutických prostriedkov a metód týmto novorodencom zásadným spôsobom pomáha exogénny surfaktant, ktorý sa vpravuje do pľúc.

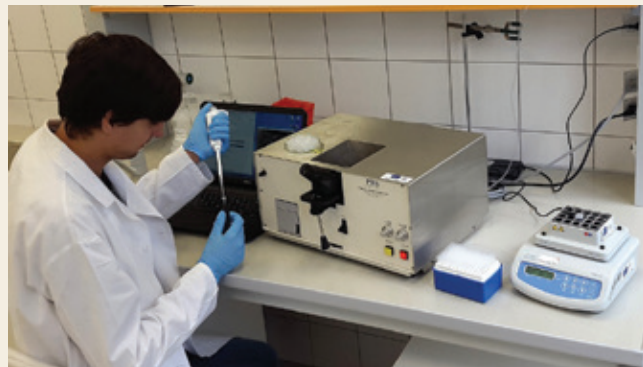
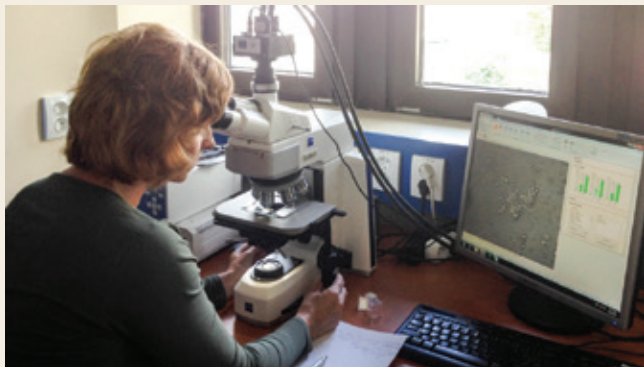
Na to, aby sme vedeli viac o stave surfaktantu v pľúcach, prípadne o vlastnostiach a možnostiach exogénneho surfaktantu slúžia v Biomedě dva prístroje – surfaktometre, ktoré sú jediné na Slovensku. Na podobných prístrojoch pracovala počas opakovaných dlhodobých študijných pobytoch na Karolinska Institut v Štokholme prof. MUDr. A. Čalkovská, DrSc. Tieto metódy „prinesla domov“ a po zakúpení surfaktometrov z USA a Kanady sa používajú v BioMedě. Sľubným smerom výskumu je štúdium možnosti zvýšenia aktivít komerčného surfaktantu, čím by sa vylepšili jeho vlastnosti a bol by účinnejší v terapii.

Dôležitým obranným mechanizmom pľúc a dýchacích ciest je tzv. mukociliárny klírens zabezpečovaný dômyselným, smerova-

ným a koordinovaným kmitaním mikroskopických riasiniek epitelu dýchacích ciest. Tieto riasinky kmitajú v dýchacích cestách frekvenciou 12-15 Hz, takže zaznamenávajú a analyzujú ich pohyb v mikrosвете je skutočnou výzvou pre konštruktérov, experimentátorov a v konečnom dôsledku i klinikov. Pohyb riasinkového epitelu sa v BioMedě sleduje *in vitro* zariadením skonštruovaným v spolupráci so Žilinskou univerzitou s podporou Európskych fondov. Sterom sliznice dýchacích ciest (experimentálneho zvieratka alebo pacienta) sa získa vzorka epitelu a kinematika cilií sa v nej zaznamenáva systémom zloženého zo svetelného mikroskopu v kombinácii s vysokorýchlostnou Basler kamerou a softvérom „Ciliary Analysis“. Uvedený systém je možné využiť aj v klinickej praxi – v pediatrii a pneumológii napríklad na diagnostiku respiračnej ciliárnej dyskinézie, ktorá sa vyskytuje pri cystickej fibróze (CF). Pri tomto geneticky podmienenom ochorení je okrem iných porúch typicky prítomná tvorba viskózných hlienov. Funkcia cilií v tomto hustom prostredí zlyháva, čo má za následok poruchy mukociliárneho klírensu. Ide o závažný stav, ročne sa rodí na Slovensku 15-20 detí s týmto ochorením a ich kvalita i dĺžka života je i dnes výrazne znížená.

Unikátna metodika registrácie a analýzy kinematiky cilií respiračného epitelu sa môže využiť aj pri vývoji nových liečiv stimulujúcich pohyb cilií alebo na zistenie a analýzu nežiaduceho ovplyvnenia pohybu cilií (napríklad látkami používanými v liečbe ochorení respiračného traktu).

**prof. MUDr. Kamil Javorka DrSc.,
BioMed a JLF UK**

zitné vzdelávanie sa na FaF UK v Bratislave bolo potvrdením medzinárodne uznávanej vysokej úrovne výchovy farmaceutov a uznaním práce vedenia fakulty a univerzity, všetkých učiteľov a pracovníkov fakulty.

Pri príležitosti 50. výročia promócie v roku 1965 prijalo terajšie vedenie FaF UK v lete tohto roka návštevu väčšiny týchto absolventov na pôde fakulty. V rámci neformálneho stretnutia i pri spoločenskom posedení, ktorého sa zúčastnili i niektorí z ich vtedajších učiteľov, veľmi pozitívne vyznelo hodnotenie organizácie, priebehu, zamerania a náplne úplného univerzitného štúdia farmácie už v tom čase na našej

fakulte. V rozhovoroch dnešní sedemdesiatnici nezostali len pri nostalgických retrospektívnych 50-ročných spomienkach na roky strávené v Bratislave. Zhodli sa aj na tom, že domov sa vrátili ako komplexne pripravení farmaceuti a aj v porovnaní kolegami, ktorí prešli vysokoškolskou výchovou v NDR, boli v tom čase na rozmanité úlohy farmaceuta ako nenahraditeľného zdravotníckeho odborníka pripravení plnohodnotne a v mnohých aspektoch lepšie.

Peter Kovács, profesor emeritus

*Prezident Slovenskej farmaceutickej spoločnosti
prof. Čižmárik odovzdáva pamätnú medailu
Dr. Haraldovi Florstedtovi*

Úspešní absolventi Právnickej fakulty UK

Právnické povolanie patrí medzi najstaršie profesie na svete a právnické fakulty sa radia medzi najstaršie súčasti všetkých významných univerzít. Nie je tomu inak ani na Slovensku. Právnická fakulta UK v Bratislave už takmer storočie formuje členov všetkých právnických profesií. Jej absolventi sa uplatnili v mnohých oblastiach na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Riešenie simulovaných prípadov sa stáva základným štandardom, prebieha tiež výučba vyše štyridsiatich predmetov v anglickom jazyku a klinických predmetov, zameraných najmä na medzinárodné právnické súťaže a na pôsobenie študentov v praxi.

Fakulta dlhodobo spolupracuje s mnohými inštitúciami aj jednotlivcami z právnej praxe. Prevažná časť slovenskej právnickej verejnosti vrátane mienkotvorných osobností patrí práve medzi absolventov Právnickej fakulty UK.

Fakulta je zapojená do mnohých prestížnych programov medzinárodnej spolupráce vrátane programu Erasmus zameraného na študentskú mobilitu na vyše 50-tich partnerských univerzitách.

Predstavujeme Vám dvoch našich absolventov, ktorí okrem štúdia na našej fakulte zaznamenali výrazné úspechy doma i v zahraničí.

ANDREJ GLÉZL sa narodil 17. júla 1980 v Bratislave, kde aj v súčasnosti žije so svojou rodinou. Štúdium na Právnickej fakulte UK začal v roku 1999. Okrem štúdia práva sa intenzívne angažoval v mimo študijných aktivitách (spoluzakladateľ Debatnej spoločnosti Právnickej fakulty UK (2000), víťaz Medzinárodných majstrovstiev ČR a SR a na medzinárodných debatačných súťažiach). Od roku 2001 sa zúčastnil na viacerých simulovaných súdnych sporoch (ELMC a CEEMC). V roku 2006 priviedol tím z Právnickej fakulty UK k víťazstvu v CEEMC (simulovaný spor organizovaný University of Cambridge).

Doktorandské štúdium úspešne ukončil v roku 2009. V roku 2006 absolvoval kurz Diploma in English and European Law na University of Cambridge, pričom sa v rokoch 2003 a 2004 aktívne pričínal o to, aby sa tento študijný program na Univerzite Komenského realizoval.

V roku 2008 úspešne zložil advokátsku skúšku a následne v roku 2009 aj správcovskú skúšku. V akademickom roku 2007/08 absolvoval postgraduálne štúdium na Harvard Law School, ktoré ukončil titulom LL.M. Na Harvard Law School bol súčasťou špecializovanej skupiny pre Corporate Governance pod vedením prof. Marka Roe-a.

Po návrate z USA v rokoch 2009 a 2010 pracoval pre poradenskú spoločnosť KPMG Slovensko na pozícii transakčný manažér. Od roku 2010 poskytuje nezávislé ekonomické a transakčné poradenstvo a podniká v oblasti softvérových služieb. Je registrovaný ako rozhodca na rozhodcovskom súde Medzinárodnej obchodnej komory v Paríži (ICC).

Na Právnickej fakulte UK naďalej vyučuje voliteľný predmet Corporate Governance.

Prečo ste sa rozhodli študovať právo na Právnickej fakulte UK?

Právnická fakulta UK bola v tom čase hodnotená ako najlepšia právnická fakulta na Slovensku a ja som chcel právo študovať na najlepšej škole. A prečo právo? Počas strednej školy som mal silný vzťah k témam ako spravodlivosť a základné ľudské práva, ktoré som si najlepšie vedel ozrejmiť štúdiom práva.

Čo bolo rozhodujúce pre vaše ďalšie pôsobenie v praxi?

Počas štúdia, no najmä počas praxe v advokátskej kancelárii, som rýchlo pochopil, že výkon práva ako slobodného povolania je predovšetkým o poskytovaní kvalitných služieb klientom. S týmto rozmerom som sa vedel ľahko stotožniť a poskytovanie kvalitných služieb s plnohodnotným klientskym servisom je dodnes mojou obživou. Hoci už neposkytujem právne služby, mnohé skúsenosti z výkonu právnej praxe dokážem dodnes zúročiť.

Čo by ste odkázali študentom a záujemcom o štúdium práva na Právnickej fakulte UK?

Užívajte si študentské obdobie a naplno ho využite pre vlastné obohatenie. Čas na škole veľmi rýchlo ubehne a pracovný svet prijme len tých najlepších. A hlavne – využite možnosť absolvovať výmenný študijný pobyt v zahraničí, ak je to čo i len trochu možné.

Ako si spomínate na svoje štúdium v zahraničí?

Mal som šťastie, že som mohol absolvovať postgraduálne štúdium na Harvard Law School. Bol to neopakovateľný zážitok. Administrácia štúdia, kvalita kurzov, prístup profesorov, ale aj možnosti realizácie v mimoštudijných aktivitách boli na špičkovej úrovni. No najmä – vytvoril som si vzťahy s úžasnými ľuďmi z celého sveta. O viacerých z nich nepochybujem, že budú v budúcnosti odbornými a spoločenskými lídrami vo svojich krajinách.

V čom vidíte hlavné rozdiely v štúdiu práva na UK a v zahraničí?

Všetko vychádza z ľudí. Aj u nás už dnes máme mnoho absolventov špičkových škôl, ktorí sú schopní priniesť moderný prístup k vzdelávaniu a majú perfektné zvládnuté odborné témy. Mnohí sú ochotní pomáhať bez nároku na odmenu. Potrebujú však dostať priestor.

Študenti potrebujú byť inšpirovaní, motivovaní – a to je zodpovednosť vyučujúceho, ktorý sám musí byť lídrom a inšpiratívnym vzorom. Výučba vedená sokratovskou metódou (t.j. lektor sa pýta študentov a otázkami ich vedie k hlbšiemu poznaniu preberanej problematiky) je absolútny základ pre splnenie tejto zodpovednosti. Je však veľmi náročná na prípravu tak pre študenta, ako aj pre učiteľa.

TOMÁŠ GÁBRIS pôsobí od roku 2004 na Právnickej fakulte UK, najprv ako interný doktorand, potom výskumný pracovník, odborný asistent, a od akademického roku 2013/14 ako docent na Katedre právnych dejín a právnej komparatistiky.

Je absolventom Právnickej fakulty aj Filozofickej fakulty UK v Bratislave, Trnavskej univerzity v Trnave, Stredoeurópskej univerzity v Budapešti a Tilburskej univerzity v holandskom Tilburgu.

Okrem teoretického spracúvania problematiky právnych dejín, v ktorej publikoval početné vedecké a odborné príspevky, monografie a učebnice, sa ako člen Rekodifikačnej komisie Ministerstva spravodlivosti pre civilné právo procesné podieľal na praktickom využití právnych dejín pri rekodifikácii civilného procesu v SR, úspešne završenej v roku 2015. Okrem právnych dejín sa pedagogicky, vedecky aj prakticky (ako advokát) venuje problematike športového práva a právnych aspektov moderných technológií. V týchto oblastiach tiež publikuje vedecké texty a učebnice a prednáša pre odbornú verejnosť (advokáti, športová obec).

Je autorom prvej komplexnej monografie o problematike športového práva na Slovensku v slovenskom aj anglickom jazyku, pôsobí v poradných a rozhodovacích orgánoch viacerých slovenských športov, je členom medzinárodných organizácií venujúcich sa športovému právu a záujmy slovenského športu zastupoval aj na medzinárodnej úrovni v orgánoch Rady Európy a Európskej únie.

Prečo ste sa rozhodli študovať právo na Právnickej fakulte UK?

Právnickú fakultu UK som si v roku 1999, keď som mal začať svoje vysokoškolské štúdium, vybral cielene ako najznámejšiu a najvýznamnejšiu právnickú fakultu na Slovensku, s najvyšším vedeckým aj pedagogickým potenciálom, a tiež s vhodným umiestnením v hlavnom meste republiky, čo iba znásobuje možnosti, ktoré sa študentovi a absolventovi tejto fakulty ponúkajú. Dnes môžem konštatovať, že v žiadnom z týchto očakávaní som sa neklamal, a svoju voľbu neoľutoval.

Čo bolo rozhodujúce pre Vaše ďalšie pôsobenie v praxi?

Môj absolventský ročník – z roku 2004 – mal jedinečnú možnosť spočívajúcu v tom, že práve v tomto roku sa začala Právnická fakulta UK viac otvárať možnostiam doktorandského štúdia. To sa prejavilo v tom, že viacerí moji spolužiaci, a ja s nimi, sme mali možnosť nastúpiť na fakultu ako doktorandi, a tým sa začať profilovať ako vedeckí a pedagogickí pracovníci.

V tomto zameraní je prirodzené, že začínajúci vedec využíva tiež možnosti zahraničných konferenčných a študijných pobytov, ktoré ešte viac prispeli k rozšíreniu našich obzorov, a tiež tým, ktorým sa vo svojej vedeckej a odbornej činnosti venujeme. Pre mňa tak boli rozhodujúcimi najmä moje dlhodobšie študijné pobyty na Stredoeurópskej univerzite v Budapešti a na Tilburskej univerzite v holandskom Tilburgu. Tie ma definitívne nasmerovali nielen k právnym dejinám, ale tiež k dovtedy na Slovensku iba málo rozvíjaným témam vzťahu práva a športu, či moderných technológií. Tieto témy som sa snažil zúročiť aj vo svojej koncipientskej a terajšej advokátskej praxi, ktorá mi poskytuje množstvo impulzov pre ďalší výskum a rozvoj skúmaných tém.

Čo by ste odkázali študentom a záujemcom o štúdium práva na Právnickej fakulte UK?

Právnická fakulta UK v posledných rokoch podstatne napreduje po stránke modernizácie právnického vzdelávania. Prejavuje sa to zavádzaním nových metód výučby, ako aj otvorením množstva netradičných a inovatívnych predmetov, a to poskytovaných vo veľkej miere v anglickom jazyku, ale napríklad aj v jazyku ruskom či francúzskom. V tom je Právnická fakulta UK jedinečnou a približuje sa fakultám, ktoré som mal možnosť navštíviť v zahraničí.

Myslím si, že práve cudzojazyčné predmety na materskej univerzite študentovi pomáhajú prekonať prípadné zábrany v ďalšom štúdiu v cudzom jazyku v zahraničí. Pedagógovia so zahraničnou skúsenosťou tiež študentom sprostredkujú predstavu o zahraničných spôsoboch vý-

učby a hodnotenia, a tým ich tiež pripravujú pre úspešné ďalšie štúdium v zahraničí, ktoré sa u najambicióznejších študentov stáva v súčasnosti pravidlom. Všetkým záujemcom o štúdium, ako aj terajším študentom by som odporúčal využiť tieto možnosti v čo najväčšej miere, pretože práve takto sa môžu odlišiť v konkurencii študentov a absolventov iných vzdelávacích ustanovizní na Slovensku ale aj v strednej Európe.

Ako si spomínate na svoje štúdium v zahraničí?

Moje štúdium v zahraničí v Maďarsku a následne v Holandskom kráľovstve som absolvoval v rámci svojej prípravy na vedeckú dráhu na Právnickej fakulte UK. Tomu som tiež prispôsobil zameranie svojho štúdia, výber predmetov a zhromažďovanie prameňov a literatúry k témam môjho záujmu. Oba moje pobyty mi otvorili nečakané možnosti. V rámci pobytu v Maďarsku to bolo najmä podieľanie sa na publikácii prekladov stredovekých uhorských zákonov do anglického jazyka v spolupráci s tými najväčšími odborníkmi na stredoveké právo alebo nadviazanie kontaktov, ktoré vyústili do pozvaní na zahraničné konferencie spojené s možnosťami publikovania v zahraničí.

Počas pobytu v Holandsku to bolo rozšírenie mojich obzorov smerom k športovému právu a právu informačných a komunikačných technológií, z čoho čerpám dodnes. Mal som to šťastie, že mojimi vyučujúcimi boli v súčasnosti zrejme najaktívnejší odborníci na športové právo v Európe, ktorí ma dodnes pravidelne prizývajú do autorských kolektívov svojich publikácií. Okrem profesných možností však v prvom rade treba uviesť, že pobyt v zahraničí študentovi pomôže aj osobnostne – naučí ho samostatnosti, medzinárodnej spolupráci a otvorí jeho myseľ novým výzvam a možnostiam, ktoré sa mu v živote ponúkajú.

V čom vidíte hlavné rozdiely v štúdiu práva na UK a v zahraničí?

V čase môjho štúdia ešte štúdium práva na UK nebolo natoľko internacionalizované ako je tomu v súčasnosti. Napokon, neboli sme ešte ani členmi EÚ. Čo ma však príjemne prekvapilo, bola skutočnosť, že slovenský študent so svojimi vedomosťami nemal problém obstať v celosvetovej konkurencii. Naopak, jeho rozhľad nadobudnutý absolvovaním často omnoho väčšieho počtu predmetov v rámci právnického štúdia na jeho domácej alma mater v porovnaní so zahraničnými univerzitami predstavoval pre študenta komparatívnu výhodu.

**Spracoval: JUDr. Marián Giba, PhD.,
prodekan PraF UK**

Szczęść Boże

Tento pozdrav, ktorý by sme mohli preložiť ako Pozdrav Pán Boh, sa pomerne často ozýval chodbami veľkej, známej a na letný semester aj mojej univerzity v Poľsku, a to Pápežskej univerzity Jána Pavla II. v Krakove. Ako už z názvu vyplýva, ide o výnimočnú univerzitu, nakoľko má prívlastok pápežská. Znamená to, že je erigovaná Apoštolskej stolici a jej je aj podriadená. Aj to bol jeden z dôvodov, pre ktoré som si vybral práve túto univerzitu.

Ako študent katolíckej teológie piateho ročníka na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte UK som na ňu vycestoval na študijný pobyt v rámci projektu Erasmus.

Krakov, mesto nám známe v spojitosti so sestrou Faustínou, Božím milosrdenstvom a najnovšie aj s konaním Svetových dní mládeže v roku 2016, mesto kde žil, študoval a pôsobil aj neskorší pápež Ján Pavol II., je považované za najkrajšie mesto Poľska a je jednou z top destinácií Poľskej republiky. A práve tu som strávil nielen študijný, ale aj formačno-poznávaci pobyt.

Tieto tri aspekty vysvetlím bližšie.

Štúdium. Študoval som v diecéznom seminári, v priestoroch, kde študovali aj známe osobnosti ako Karol Wojtyła, Stanisław Dziwisz či Franciszek Macharski. Ocitol som sa pred množstvom budúcich teológov a kňazov. Pre porovnanie - u nás študuje na teologickom inštitúte okolo 40 študentov - kandidátov na kňazstvo. V Krakove ich študuje okolo 200. Štúdium a prednášky som absolvoval v poľskom jazyku. Či som rozumel? Áno, veď tento jazyk máme akosi každý vpísaný do nášho slovanského srdca, hoci aspoň krátky kurz alebo základná znalosť je potrebná. Ako najviac prínosnú vnímam prax, ktorú som vykonával v neďalekej farnosti, kde som mal možnosť spoznať pastoráciu veľkomesta. Koncepcia vyučovania a spôsob prednášok nebol veľmi odlišný od spôsobu výkladu u nás, nakoľko aj časť našich vyučujúcich študovala práve v Poľsku. Zo štúdia malá zaujímavosť. Hodnotenie je presne opačné k nášmu čiže $5 = A$ a $2 = Fx$. Takže, keď som známym a kamarátom hovoril, že som dostal „päťku“, bolo to úsmevné.

Formácia. Tú som absolvoval v seminári bratov Vincentinov (misijná spoločnosť, ktorú založil sv. Vincent de Paul). Tam som býval a zúčastňoval sa

na dennom programe seminaristov. Bolo to pre mňa veľmi obohacujúce, nakoľko som mohol zakúsiť duchovnosť katolíckeho Poľska, Krakova a jeho seminára. Hoci denný program seminaristov nebol veľmi odlišný od nášho, predsa boli veci ktoré u nás nie sú, alebo, naopak, máme ich u nás a nie sú v Poľsku. ☺ S tzv. „adaptačným procesom“ som problémy nemal. Na druhej strane nemôžem povedať, že by som zažil nejaký šok zo zmien. Všetko prebiehalo akosi pokojne a plynulo. Tak aj tento aspekt kňazského života a účinkovania som si mohol vyskúšať (hoci jemný, ale predsa), a to vedieť sa prispôbiť novým podmienkam.

Napokon tretí aspekt: **poznávanie**. V rámci osobného voľna som využíval čas naplno. Do môjho programu patrilo, ako hlavný bod, poznávanie mesta a jeho histórie. Mal som to zjednodušené tým, že som býval priamo v centre mesta a bol som obklopený množstvom vynikajúcich ľudí - spolubratov zo seminára, ktorí mi vždy poradili a odporučili zaujímavé miesta. Múzeá, galérie či historicky významné kostoly a kláštory sa za tých päť mesiacov môjho pobytu nedali všetky stihnúť pozrieť. Našťastie som však väčšinu z nich prešiel. Takto som navštívil Wawel, kláštor kamaldulov na Bielanach, kde žijú mníši úplne odlúčení od sveta, zúčastnil sa na sv. omši s kardinálom Stanisławom Dziwiszom v Bazylíke Mariackiej, navštívil múzeum pod hlavným námestím v Krakove, tzv. Podziemia Rynku Głównego či tiež zaujímavé múzeum Fabryka Emalia Oskara Schindlera. Veľkou výhodou nielen pre študentov bolo, že väčšina múzeí a galérií bola zadarmo, len bolo treba vystihnúť správny moment a vykonať rezerváciu vopred. Tu opäť „zaúradovali“ spolubratia.

A prečo som vycestoval? Chcel som získať nové skúsenosti, vyskúšať a zakúsiť štúdium v zahraničí (k tomu na unikátnej a prestížnej univerzite). Hoci s obavami a hĺbkou administrácie, teraz po ukončení pobytu hodnotím čas strávený v Krakove za jedinečnú príležitosť, ktorá mi bola poskytnutá. A veľká vďaka patrí tým, ktorí mi to umožnili.

Úplne na záver. Kto chce skúsiť niečo nové, nie nič radikálne a odrezané od našej krajiny, ale skôr taký jemný prerod, Poľsko je, myslím, skvelou príležitosťou.

Tomáš Švingál,
študent RKCMBF UK

Po zhliadnutí videa o freestyle futbale som s tým jednoducho nevedela prestať

Niet pochýb o šikovnosti niektorých profesionálnych futbalistov alebo freestylerov s futbalovou loptou, ktoré nám demonštrujú na videách či dokonca naživo na námestiach alebo pred parížskym Sacré-Cœur. Čo sa týka žien, jeden mimoriadny talent dokonca študuje na Univerzite Komenského v Bratislave a jej triky s loptou by sa dali len s ťažkosťami zvládnuť. Lucia Kevická ako bývalá futbalistka tvrdo trénuje každý deň a má nemalé úspechy na medzinárodnej scéne. Čo však baví okrem freestyle-u študentku Fakulty managementu UK, vám prezradí v rozhovore pre Našu univerzitu.

Pôvodne ste sa venovali gymnastike a potom futbalu, prečo ste sa rozhodli pre freestyle s futbalovou loptou?

Už od malička ma veľmi bavilo športovať, a tak som cez rôzne športy prešla až k futbalu. Časté zranenia mi však nedovolili vo futbale pokračovať, a preto som po zhliadnutí jedného videa bývalého slovenského freestylera na internete začala skúšať triky s loptou vonku aj ja. Zapáčilo sa mi to a už som s tým neprestala. Freestyle futbal je super v tom, že si človek môže robiť, čo sa mu páči, nie sú tam žiadne predpísané triky, ktoré by bolo treba splniť. Došť mi pomohli aj niektoré prvky z gymnastiky, ktoré využívam pri freestyle.

Odkedy sa venujete tomuto športu a približne koľko času venujete tréningom?

Freestyle futbalu sa venujem už šesť rokov a trénujem sa snažím každý deň, niekedy aj dvakrát, jednoducho vždy, keď mám čas. Počas skúškového obdobia, samozrejme, trénujem oveľa menej. V tomto športe nie sú tréneri, preto nie som limitovaná časom a trénuvať môžem kedykoľvek mi to vyhovuje. Tréning zvyčajne trvá 1 – 2 hodiny, podľa toho, koľko vládzem.

Ako vyzerá tréning pre toto športové odvetvie? Je náročné vymýšľať nové triky?

Na začiatku tréningu obvykle skúšam nové fyzicky náročné triky, kým mám dostatok síl (naučenie nových vecí trvá aj niekoľko týždňov, mesiacov, kým sa to konečne podarí). Neskôr si zopakujem ostatné kombinácie a triky a ku koncu tréningu si opakujem fyzicky menej náročné triky na hlavu alebo v sede na zemi. Úplne nové triky sa vymýšľajú veľmi ťažko. Keď trénujem niečo nové, nezvyknem to zverejňovať vo videu pred súťažou, aby sa súperky nemohli na mňa pripraviť.

V roku 2014 ste na Red Bull Street Style v Brazílii obsadili pekné piate miesto vo veľmi silnej konkurencii a dva roky predtým ste dokonca vyhrali neoficiálne majstrovstvá sveta v Prahe. Popritom máte množstvo iných hodnotných úspechov. Ako ich vnímate?

Každý úspech, ktorý sa mi podarilo dosiahnuť, pre mňa veľa znamená. Je to vý-

sledok tvrdej driny a motivácia do ďalších tréningov. Kvalifikovať sa na celosvetové finále Red Bull Street Style do Tokia 2013 či brazílskeho Salvadora minulý rok bol pre mňa obrovský zážitok. Za jeden z ďalších úspechov považujem aj to, že som ako prvá žena skočila na súťaži vo freestyle futbale salto vzad s loptou medzi kolenami. Je totiž dôležité udržať ju tak, aby nespádla. Bolo to minulý rok v semifinále na otvorených majstrovstvách sveta. Dovtedy to skákali iba muži. Trénovala som tajne, tým pádom to bolo pre mnohých veľké prekvapenie.

Na akých súťažiach ste sa tento rok zúčastnili?

Medzi najvýznamnejšie súťaže tohto roku patrili Otvorené Majstrovstvá sveta na konci augusta, kde som obsadila druhé miesto v hlavnej ženskej kategórii a Majstrovstvá Európy v Amsterdame, ktoré sa konali len nedávno (26. 9. 2015), kde som sa taktiež umiestnila na druhom mieste. Pre tento rok som teda vicemajsterka sveta aj Európy.

Máte nejaký vzor, ako napr. Billy Wingrove alebo Laura Biondo, ktorú ste porazili práve v roku 2012 v Prahe?

Vyslovene vzor nemám, ale veľmi fandím napríklad Memovi Vazovi z Mexika alebo

Charlymu Iaconovi z Argentíny, ktorý už dva roky po sebe na finále Red Bull Street Style obsadil druhé miesto. Čo sa týka Laury Biondo, momentálne medzi nami vládne mierna rivalita, keďže sme dosť vyrovnané. Raz vyhrá jedna, inokedy druhá. Naše súboje majú preto veľmi špecifický náboj.

Páči sa vám hra konkrétneho futbalistu vo svetovom futbale?

Svetový futbal momentálne nestíham sledovať, ale keď som ešte chodila na futbal, fandila som Francescovi Tottimu z talianskeho AS Rímu. Dokonca som si bola po podpis na prípravnom tréningu, keď tu pred niekoľkými rokmi hral AS Rím proti Slovanu Bratislava.

Popri tejto zaujímavej záľube máte aj študijné povinnosti na Fakulte managementu UK (FM UK) a predtým na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK (FMFI UK). Prečo tá zmena?

Vždy som mala rada matematiku, a práve preto som chodila na matematické gymnázium na Grösslingovej ulici v Bratislave. Na FMFI UK som študovala odbor ekonomická a finančná matematika, ale, žiaľ, nestihala som sa popri tomto štúdiu venovať ničomu inému. Preto som sa rozhodla skúsiť niečo iné. Na FM UK sa mi veľmi páči a som spokojná.

Čo konkrétne študujete na FM UK?

Momentálne som absolvovala iba prvý ročník, čiže zatiaľ je to iba čistý manažment.

Ktorým smerom by ste sa chceli po ukončení štúdia uberať?

Dúfam, že sa mi podarí uplatniť v mojom odbore, ale v dnešnom svete ťažko povedať, čo bude, keď doštudujem.

Aké sú vaše ďalšie záľuby?

Keďže väčšinu celkového času mi zaberá škola a tréningy, tak mi veľa času na iné aktivity nezostáva. Rada však behám, bicyklujem a, samozrejme, veľmi rada sa stretávam s kamarátkami a rada trávim čas s rodinou.

www.facebook.com/lucka.kevicka

Eduard Csudai

Medzinárodná konferencia ECER 2015

V dňoch 7. – 11. septembra 2015 sa v priestoroch Univerzity Mateja Korvína v Budapešti uskutočnila medzinárodná konferencia s názvom *Education and Transition – Contributions from Educational Research (ECER 2015)*, na ktorej sa zúčastnilo viac než 3 000 odborníkov z oblastí rozvoja vzdelávania.

Konferenciu každoročne v rôznych mesiacoch Európy organizuje European Educational Research Organization (EERA), ktorá združuje národné a regionálne inštitúcie venujúce sa vzdelávaniu v rámci celej Európy. Prvé dva dni konferencie boli venované pre-

zentáciám mladých výskumných pracovníkov a doktorandov, pre ktorých organizátori pripravili aj plenárne prednášky, množstvo doktorandských workshopov a odborných diskusií. Doktorandi tak mali príležitosť nahliadnuť do rôznych oblastí výskumu svojich kolegov a zároveň porovnať doktorandské programy v Európe. Spolu s ďalšími 200 doktorandmi som aj ja mala možnosť aktívne vystúpiť s príspevkom, a tak predstaviť fašizované body svojej dizertačnej práce, v ktorej sa venujem skúmaniu hovoreného nemeckého jazyka a aplikácii kategórií lingvistickej analýzy rozhovoru vo vyučovaní cudzích jazykov. Program hlavnej konferencie bol naozaj rôznorodý a účastníci si mohli vybrať z množstva paralelných sekcií venovaných rôznym oblastiam od primárneho,

sekundárneho, vyššieho vzdelávania, rozvoja učiteľov až po didaktický výskum v jednotlivých odboroch, ako napríklad v matematike, prírodných vedách či cudzích jazykoch. Hlavným motívom konferencie boli premeny a rozvoj vzdelávania v Európe pod vplyvom politických a ekonomických faktorov a ich dopad na teóriu a metodológiu výskumu vo vzdelávaní. Za najväčší prínos konferencie považujem možnosť získať cenné rady a diskutovať nielen s európskymi, ale aj celosvetovými odborníkmi z oblasti vedy a vzdelávania.

**Mgr. Simona Tomášková,
doktorandka PdF UK**

JUBILEÁ

Univerzitný profesor MUDr. Karol Holomáň, CSc.

Karol Holomáň sa narodil v Bratislave 12. septembra 1945. Tu absolvoval i základné, gymnaziálne a na Lekárskej fakulte UK (LF UK) medicínske štúdium po vzore svojho otca, ktorý bol tiež lekárom (internista-gastroenterológ).

Promovaný bol v roku 1969 a pracovať začal na II. Gynekologicko-pôrodníckej klinike LF UK, FN na Šulekovej ulici. Prednostom kliniky bol prof. MUDr. Aurel Hudcovič (1911 – 1966). Intenzívne sa venoval štúdiu zvoleného lekárskeho odboru. Kvalifikoval sa, úspešne absolvoval špecializačné atestácie. Pôsobil ako mladší, starší sekundárny lekár a bol aj primárom kliniky.

Jubilant sa v zdraví, plný elánu, osobných plánov do budúcich rokov, dožíva sedemdesiatky. Naďalej plánuje svoje celoživotné vedomosti a skúsenosti odo-

vzdávať pri výchove budúcich lekárov a adeptov ženského lekárstva.

Roku 1990 ako odborný asistent obhájil kandidátsku prácu na tému „Využitie klinických skúseností s intrauterinnou antikoncepciou v praxi“. Roku 1991 sa habilitoval z vedného odboru gynekológia a pôrodnictvo spisom „Prostata u ženy a jej klinický význam“. S prof. Zaviačicom, DrSc., sa zaslúžili o jej objavenie a uznanie v odborných kruhoch.

Funkciu prednostu II. gynekologicko-pôrodníckej kliniky LF UK a UNB vykonáva od 15. decembra 1992. Univerzitným profesorom sa stal v roku 1998.

Počet vedecko-odborných prednášok, časopiseckých, knižných a iných publikácií predstavuje niekoľko stoviek. Jeho práce sú významne citované v domácej a zahraničnej literatúre. Je autorom a spoluautorom knižných a študijných publikácií. Bol úspešným koordinátorom kongresu, vedeckých konferencií a pracovných schôdzí SGPS SLS.

Bol členom Vedeckej rady i Akademického senátu LF UK, členom Predsedníctva SLS, hlavným odborníkom pre gynekológiu a pôrodnictvo MZ SR, členom Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou MZ SR, členom Centrálnaj etickej komisie MZ SR, členom výboru SGPS SLS, členom Komisie pre obhajoby kandidátskych a doktorandských dizertačných prác z vedného odboru gynekológia a pôrodnictvo, ako aj členom viacerých redakčných rád.

Za svoju aktivitu a rozsiahlu angažovanosť mu udelili mnoho uznání, ocenení, medailí rezortu školstva, zdravotníctva, univerzity, fakulty, SLS a iné.

V rámci SGPS SLS roky spolupracujeme pri zabezpečovaní neinštitucionálneho vzdelávania gynekológov, iných lekárov a ženských sestier. Vážim si a uznávam tohto vzácneho lekára, vyhľadávaného odborníka a priateľa. Obdivujem jeho svedomitosť, dochvilnosť pri plnení úloh, ktorými bol a je poverovaný a ktoré vyplývajú z jeho funkčného zaradenia. Má prirodzenú autoritu, je vážený a uznávaný svojimi spolupracovníkmi, rodičkami, pacientkami, priateľmi pre svoje pozitívne ľudské vlastnosti. Svoj vzťah k životu a plneniu povinností získal a priniesol si z rodinného prostredia.

Je uznávaný aj medzi poľovníkmi. Ide s vekom, že už menej strieľa a intenzívnejšie sa venuje starostlivosti o prírodu a zverinu v revíri.

Ctený pán profesor, milý priateľu, blahoželáme Ti, prajeme pevné zdravie, spokojnosť, hojné Božie požehnanie, aby si mohol realizovať svoje plány a predsavzatia.

Ad multos annos !

**Michal Valent, profesor emeritus,
LF UK**

**Študenti aj kolegovia
nájdu u nej
pochopenie,
ochotu poradiť
a pomôcť,
a preto sa na ňu
radi obracajú.**

K životnému jubileu folkloristky doc. PhDr. Anny Hlôškovej, CSc.

Významného životného jubilea sa 7. júla tohto roku dožila naša kolegyňa, folkloristka a pedagogička „Hanka“ Hlôšková, rod. Bazovská.

Jubilantka pochádza z Košíc, kde vyrastala v rodine rozhlasových pracovníkov. Štúdium etnografie absolvovala v r. 1978 na Filozofickej fakulte UK (FiF UK) v Bratislave, kde o dva roky obhájila svoju rigoróznú prácu na tému folklorizmu. Od roku 1981 do roku 2011 bola vedeckou pracovníčkou súčasného Ústavu etnológie SAV a v rokoch 1994 až 2004 tiež pedagogicky pôsobila na nitrianskej Katedre etnológie a folkloristiky. V roku 1998 prišla na Katedru etnológie a muzeológie FiF UK v Bratislave, kde pôsobí dodnes ako interná pracovníčka a spolugarantka odboru etnológia. A. Hlôšková získala titul kandidátky vied za prácu *Historické tradície na Slovensku a ich fabulované formy ako etnokultúrny identifikačný faktor* (1990) a v roku 2010 sa habilitovala na docentku.

Vo svojej vedeckej práci sa jubilantka zaoberá témou folklorizmu (ku ktorému mala blízko iste aj ako bývalá členka košickej Čarnice), povestí, biografických rozprávanií (spolu s ústnou históriou) a dejín odboru. Predovšetkým z týchto oblastí publikovala vyše dve stovky vedeckých štúdií, kapitol, odborných článkov, recenzií; je autorkou monografie (*Individuálna a kolektívna historická pamäť – vybrané*

folkloristické aspekty, 2008) a zostavovateľkou niekoľkých zborníkov.

Nezastupiteľná je organizačná činnosť Anny Hlôškovej, ktorú vykonáva s veľkou obetavosťou a nasadením. Viac ako 10 rokov bola výkonnou redaktorkou *Slovenského národopisu*, rovnakú funkciu zastáva pri vydávaní *Slavistickej folkloristiky* a pri *Ethnologii Slovaca et Slavica* na domacom pracovisku. Od roku 2008 do roku 2014 stála jubilantka na čele Národopisnej spoločnosti Slovenska, predtým dlhoročne pôsobila v jej výbore. Je tajomníčkou Medzinárodnej komisie slovanského folklóru pri Medzinárodnom komitáte slavistov a členkou niekoľkých medzinárodných a domácich profesných združení (napr. International Society for Folk Narrative Research, Programová rada folklórneho festivalu vo Východnej a i.) Organizovala tiež množstvo konferencií a seminárov, spolupracuje na viacerých aktivitách (prehliadky, súťaže folklóru, kurzy) mnohých inštitúcií (NOC, ULUV, múzeá, osvetové centrá atď.) Anna Hlôšková je nositeľkou viacerých ocenení, napr. Ceny za Encyklopédiu ľudovej kultúry Slovenska (ako členka autorského kolektívu), Medzinárodnej ceny etnologických a antropologických štúdií Giu-

seppe Pitre-Salvatore Salomone Marino, Palermo; Prémie Literárneho fondu za vedeckú štúdiu v r. 1984 a r. 1995; desiatky výročných cien Národopisnej spoločnosti Slovenska za vedeckú prácu a i.

Už viac ako dve desaťročia doc. Hlôšková odovzdáva študentom z priehŕstia svojich znalostí. Vo svojich kurzoch sa venuje najmä druhom a žánrom folklóru, folklorizmu, osobnostiam folkloristiky, orálnej histórii, vzťahu folklóru a masmédií, teórii a dejinám vedy. Pôsobí aj vo výučbe etnológie na Univerzite tretieho veku; v posledných rokoch tiež ako vedúca ročníkov.

Študenti aj kolegovia nájdu u nej pochopenie, ochotu poradiť a pomôcť, a preto sa na ňu radi obracajú. Svojou nekonfliktnosťou a dobrosrdečnosťou prináša príjemnú atmosféru na vyučovacie hodiny, pracovné i spoločenské stretnutia.

Milá Hanka, prajeme Ti (ale aj sebe), aby si nás ešte dlho sprevádzala svojou milou, obetavou, veselou a pracovitou povahou. Ad multos annos!

**Za kolektív Katedry etnológie
a muzeológie FiF UK
Juraj Janto**

Univerzitný profesor Anton Pontúch sa narodil pred sto rokmi

(1915 – 1989)

Dlhoročný predseda Slovenskej gynekologicko-pôrodnicej spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti (SGPS SLS) a striedavo Československej gynekologicko-pôrodnicej spoločnosti Československej lekárskej spoločnosti J. E. Purkyně v rokoch 1973 – 1989, predseda Sekcie perinatálnej medicíny pri SGPS, predseda Spolku slovenských lekárov v Bratislave, prednosta kliniky, vedúci Katedry gynekológie I. LF UK v Bratislave, člen mnohých komisií rezortu školstva a zdravotníctva na Slovensku a v Česku, predseda Edičnej rady Vydavateľstva Osveta š.p. Martin, nositeľ vysokých štátnych, rezortných, univerzitných a fakultných vyznamenaní, čestný člen zahraničných lekárskejších spoločností.

V tomto roku si pripomíname sté výročie narodenie tohto významného, vzdelaného, angažovaného reprezentanta ženského lekárstva nielen na Slovensku. Vo februári každoročne organizujeme Pontúchov deň venovaný „Analýze onkogynekologickej starostlivosti v Bratislavskom kraji“. Tento rok to už bolo XXVI. stretnutie. Profesor Pontúch patril ku generácii, ktorá sa po vzore profesorov Velitsa, Müllera, Šeligu, Štefánika, Bárdoša a docenta Kadlečíka venovala gynekologickej histológii.

V rokoch 1967 – 1970 bol prednostom Ženskej kliniky JLF UK v Martine. Tam chodieval na týždňovky. Nosil so sebou veľkú aktovku domácej aj zahraničnej literatúry, ktorú vo vlaku sústredene excerpoval.

Narodil sa 16. februára 1915 v Budapešti, kde jeho otec pracoval v robotníckom povolani. Po roku sa vrátil na Oravu. V Medvedzom prežil detské a mládežnícke roky. V Ružomberku maturoval na gymnáziu. Promovaný bol v roku 1939 na LF SU v Bratislave. Po skončení vojenskej prezenčnej služby nastúpil pracovať roku 1944 na Ženskú kliniku LF SU na Zochovej ulici v Bratislave pod vedením profesora Michala Šeligu (1881 – 1945). Získal obe špecializácie z gynekológie a pôrodnictva. Roku 1961 habilitoval prácou „Histomorfologická a histochemická štúdia normálneho a patologického endometria v menopauze“. Za riadneho profesora vedného oboru gynekológia a pôrodnictvo bol menovaný a ustanovený roku 1969.

Vo vedeckej činnosti študoval otázky prenatálnej prevencie, hemolytickej choroby, významu antropozoonóz (toxoplazmóza) vo vzťahu ku gravidite, perinatálnej

mortality, intrauterinnej smrti plodu, významu predĺženej tehotnosti, vedenia tretej pôrodnej doby, krvných strát pri pôrode a pri operáciách. V gynekológii sa venoval krvácaniu extragenitálneho pôvodu v klimakteriu, rôznym operačným problémom, hlavne histológii endometria, sekrečného typu glandulárnej hyperplázie, histomorfológii endometria v menopauze pri metrorágií.

O intenzite jeho vedeckovýskumnej činnosti svedčí veľký počet vedecko-odborných prednášok, časopiseckých a knižných publikácií doma aj za hranicami. Bol spoluautorom a zostavovateľom päťdielnej publikácie „Gynekológia a pôrodnictvo“, Vydavateľstvo Osveta š.p. Martin. Dielo získalo najvyššie odborné ocenenie Cenu Prezidia Čsl. lek. spol J. E. Purkyně.

Výraznou črtou osobnosti prof. Pontúcha bola jeho dôslednosť a dochvilnosť. Keď niečo sľúbil, nebolo prekážky, ktorá by mu bránila dané slovo splniť. Bol na plnenie povinností upriamený, často až zaťažený. Na druhej strane, pri svojej popularite, zostal jemným, citlivým, ohľaduplným lekárom vyhľadávaným široko ďaleko. Základom jeho charakteru bola skromnosť, dobrosrdečnosť, pritom však cieľavedomosť,

neústupnosť a odvaha stať si za svojím aj v najťažších životných situáciách. Celý život sa vyhýbal okázalosti a pompéznosti. Cudzí mu bola ľahostajnosť, mal veľmi blízky vzťah k ľuďom. Bol prísny strážca materinského jazyka nielen vo svojich publikáciách, ale aj dennej klinickej dokumentácii. Bol pyšný na „svoju“ Oravu. Študentom bol blízky, ale vždy nekompromisne náročný. Bol vyhľadávaný a uznávaný verný priateľ. Jeho priateľský vzťah nikdy neskĺzol do formy „kamošstva“.

Z hľadiska súkromného života hovorí o jeho záujmoch, znamenalo hovoriť o práci. Jeho denný čas od svitu do mrku, neraz aj v noci, zaberala práca na klinike. V záujme rodičky a pacientky nepoznal únavu, urobil všetko čo im mohlo prospeš a prinavrátiť oslabené zdravie. Medzi rodičkami a pacientkami bol obľúbený a vyhľadávaný.

Profesor bol dobrý manžel, starostlivý otec. Syn je profesor internej medicíny – prednosta kliniky. Dcéra uznávaná odborníčka v očnom lekárstve. V kruhu najbližšej rodiny bol však vzácny. Jeho koničkom bola návšteva knihkupectiev, najmä „Alfa“ v budove Reduty v Bratislave. Pravidelne navštevoval výstavy a kultúrne podujatia. Bol veľkým milovníkom prírody našich hôr. Na túry chodieval so spolupracovníkom, profesorom Augustínom Bárdošom (1920 – 1992). Bol vytrvalým návštevníkom zápasov bratislavského Slovana.

Stále spomínam na roky spolupráce s profesorom Pontúchom. Som mu vďačný, vážim si, že som mal možnosť sa s ním bližšie spoznať už od roku 1951, keď som na Ženskú kliniku nastúpil ako pomocná vedecká sila. Bol pre mňa nedosiahnuteľným vzorom. Obdivoval som ho a veľmi vážil. Od roku 1973 až do jeho neočakávaného odchodu do večnosti, som mu robil vedeckého sekretára v SGPS SLS, plných 16 rokov.

Profesor Pontúch sa nezmazateľne zapísal do histórie nielen slovenskej gynekológie a pôrodnictva, ale medicíny vôbec ako obetavý, vzdelaný, múdry, empatický slovenský lekár.

Roky spolupráce s ním sú pre mňa zdrojom krásnych spomienok na tohto múdreho a významného Muža slova a činu.

Vzácný a drahý pán profesor, spomínam, nezabúdam, ďakujem.

Michal Valent, emeritný profesor LF UK
foto: Zdroj: Archív UK, LF UK

Darovacia zmluva

Ako uzatvoriť darovaciu zmluvu? Môže sa darca domáhať vrátenia daru?

Darovanie predstavuje záväzkovo-právny vzťah založený medzi darcom na jednej strane a obdarovaným na strane druhej darovacou zmluvou, ktorej právna úprava sa spravuje príslušnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Podstata darovania spočíva v tom, že darca bez odplaty niečo prenechá alebo sľúbi obdarovanému a ten dar alebo sľub prijíma.

Bezodplatnosť, ako jeden zo základných znakov darovacej zmluvy, je naplnená vtedy, ak obdarovaný nemusí darcovi poskytnúť za dar inú majetkovú hodnotu (vyjadriteľnú v peniazoch), čo darovaciu zmluvu odlišuje napr. od kúpnej zmluvy. Darovanie na základe zmluvy je ale potrebné odlišiť od iných dobrovoľných úsluh, za ktoré sa neočakáva odplata, ako napr. poskytnutie veci na dobročinné účely. Predmetom darovania môže byť čokoľvek, čo môže byť predmetom občianskoprávného vzťahu, ako napr. vec (auto, byt alebo peňažné prostriedky) či právo, no aj akákoľvek iná majetková hodnota (napr. cenný papier), ktorej prijatím od darcu môže obdarovaný niečo získať. Predmetom darovania však nemôžu byť také predmety, ktoré nemožno darovať z etických dôvodov (ľudský orgán). Do tretice, obdarovaný musí prijať dar dobrovoľne; prijatie daru mu nemôže byť uložené ako povinnosť vyplývajúca zo zákona či inej zmluvy.

Darovacia zmluva musí byť uzatvorená písomne, ak je predmetom daru nehnuteľnosť, a ak je predmetom daru hnuťelná vec, zmluva musí byť uzatvorená písomne iba vtedy, ak si obdarovaný dar neprevzme okamihom darovania, ale až neskôr. Písomnú formu vyžaduje zákon aj v prípade zmluvy o darovaní cenných papierov. Nedodržanie zákonom predpísanej písomnej formy darovacej zmluvy, ako aj nesplnenie základných obsahových náležitostí darovacej zmluvy by spôsobilo jej neplatnosť. Občiansky zákonník umožňuje darovanie iba medzi živými; darovanie pre prípad smrti je zakázané.

Po prijatí daru od darcu nemôže byť dar kedykoľvek, bez akéhokoľvek dôvodu darcovi vrátený. Môže sa tak stať iba v prípade, ak má dar vady, o ktorých darca pri ponuke daru vedel a na ne obdarovaného neupozornil. Tiež sa môže darca kedykoľvek za trvania zmluvného vzťahu domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo k členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. Stupeň amorálneho správania obdarovaného pritom nemôže spočívať iba v ich menej závažnom porušení, ale musí vykazovať znaky značnej intenzity, a to či už fyzickým násilím alebo hrubými narážkami (no nemusí dosiahnuť intenzitu trestného činu). Nie je vylúčené, aby si zmluvné strany dojednali aj iné podmienky zrušenia zmluvného vzťahu, založeného medzi nimi darovacou zmluvou.

JUDr. Bianka Tkáčová, PraF UK

JAZYKOVÉ OKIENKO

Slovenčina v americkom futbale

Šport, milovaný i zatracovaný, má milióny priaznivcov a dominantné postavenie v Severnej Amerike, postupne preniká aj do Európy. Záujem o americký futbal prejavujú v čoraz väčšej miere aj Slováci, či už ako pasívni pozorovatelia (zahraničných prenosov, športových správ a článkov) alebo ako aktívni hráči v domácich kluboch, z ktorých najlepší hráči tvoria slovenský reprezentačný tím. Ako každý šport aj americký futbal má svoje pravidlá hry a osobitý slovník. Otázka je, ako a či vôbec je potrebné prekladať tieto slová? Týka sa to aj prekladu románov s touto tematikou. Sice sme si poradili s roztľeskačkami, ale tie sú len akousi čerešničkou.

Hráč, ktorému je venovaná najväčšia pozornosť a vedie útočný tím, sa nazýva *quarterback* (skrátka QB). Moderátori a autori športových článkov, v snahe priblížiť tento šport aj slovenskému divákovi, si vypomáhajú výrazom rozohrávač. To nie je úplne korektný preklad, lebo *quarterback* prijíma

rozohrávku od *centra*, ktorý by právom mohol byť označený za rozohrávača. Spracovanú prihrávku *quarterback* podáva *running backovi* alebo loptu (ľudovo nazývanú

šiška) hádže jednému z *wide receiverov*, pokiaľ sa nerozhodne s loptou bežať sám. Úloha *running backa* a *receivera* a ich postavenie na ihrisku je odlišné a slovné spojenie *running* je zavádzajúce. Oba ja prijímajú loptu a bežia, ale každý iným štýlom a za iných podmienok. Čo s tým?

Jeden výraz preložíme a druhý necháme v pôvodnom znení? Do terminológie amerického futbalu patrí množstvo ďalších slov, jednotlivé herné formácie, špeciálne pozície hráčov ako aj formy prihrávok, signály a fauly.

Slovenské ekvivalenty ako obranca, útočník, rozohrávač, prijímač (v prípade *receivera*) a zadák nie sú dostačujúce a snaha pracovať s doslovným prekladom nepokrýva celý rozsah významu jednotlivých slov. Slovenčina má však svoje miesto pri opise týchto amerikanizmov a objasnení pravidiel začiatovníkom či rekreačným divákovi, nevynímajúc odborníkov. Ten, kto má záujem spoznať niečo nové, nepotrebuje nutne preklad a neutrpí tým ani slovenčina. Veď táto „hantírka“ viazaná na komunikáciu v uvedenej športovej disciplíne nemá ambície preniknúť do bežnej slovnej zásoby.

Mgr. Kristína Piatková,
Katedra slovenského jazyka FiF UK

Gabriel Laub: „Práca vyžaduje čím ďalej tým väčšie vzdelanie; ... (tajnička).“

	Ilanz PIAT Sims	príťaž- livo	odpor	zn. zubnej pasty	nevieval	sídlo vo Švaj- čiarsku	popevok	ako (básn.)	existuješ	dvoj- hláska
	vyzvá- ňala si									
	1									
	nepod- ľahli								2	opísali sa (čes.)
	údolie							opyt. zámeno		
	Nitra (EČV)			Azerbaj- džan (kód)			citoslovce pípnutia	žiaci 5. triedy		
	predložka			jedlý (lat.)			plesnúť (angl.)			
Nomi edulis	daj piť	4	časť včelstva	Košice (EČV) Veľ. Bri- tánia (skr.)		špan. člen	bývalý kanad. hokejista			
						nepozýva				
sprvoti					neodým (zn.) nemecký spevák		Vladimíra (dom.) brit. proti- tank. zbraň			
vykonaj					nepou- pratoval					
					burína					
jarný mesiac				zlepili tlak krvi (skr.)						
Eurocity (skr.)			3					znížený tón C		
cér (zn.)			oživujte					Internat. Journal of Epidemio- logy (skr.)		

FNDR, Daniela Kalinová, PhD.

Správne znenie krížovky posielajte na adresu nasa.univerzita@uniba.sk do 15. novembra 2015 a vyhrajte hrnček UK. Spomedzi správnych odpovedí vyžrebujeme víťazcu, ktorého meno uverejníme v budúcom čísle Našej univerzity. Vyhodnotenie z minulého čísla: Isaac Asimov: „Pevne verím, že sebazvdelávanie je... TAJNIČKA: jediným možným druhom vzdelávania.“ Správnu odpoveď poslala aj Miroslava Urbašiková. Srdečne blahozeláme!

LISTUJEME V STARÝCH ČÍSLACH

Naša univerzita, november 1959, ročník V., č. 3

Dňa 22. októbra 1959 sa v Aule UK začali oslavy 40. výročia založenia Univerzity Komenského.

Čo nájdete v novembrovej Našej univerzite?

✓ generálny tajomník OSN si prevzal
čestný doktorát UK: Ako slávnostná cere-
mónia prebiehala?

✓ 550. výročie vzniku Academie Istropolitany: Prinesieme
vám druhú prednášku o vzniku a činnosti Academie Istropolitany,
ktorá zaznela na vedecko-akademickom podujatí pod záštitou pre-
zidenta SR.

✓ slávnostné otvorenie Konfuciovho in-
štitútu pri UK: Čo je jeho náplňou? Aké kurzy
nájdeme v ponuke?

✓ tváre z mimoriadneho čísla Našej uni-
verzity pre záujemcov o štúdium: Kto sú títo
mladí sympatickí ľudia? Čo študujú?

✓ otvorenie spoločného študijného programu Univerzity
Komenského a Univerzity Viedeň – Physics of the Earth: Ako
bude prebiehať výučba tohto programu? Aký prínos bude mať pre
študentov?

✓ veľa ďalšieho zaujímavého čítania

Comenius University is among the top 800 universities in the world

Comenius University in Bratislava (CU) reaffirmed its permanent place among the top universities in the world. In the *Times Higher Education World University Rankings 2015 – 2016*, the university was ranked 601st–800th. Two Slovak universities (CU and the Slovak University of Technology) got into the rankings this year. Pg 3

The Literary Fund awarded CU scientists

An awards ceremony for scientific and professional literature published in 2014 was held at Zichy Palace in Bratislava on Thursday 24 September 2015. Prizes were awarded by the Literary Fund. Experts from Comenius University were among the recipients. Pg 3

From the Rector's Programme

21 Sept. – CU Rector Prof. Karol Mičieta officially opened the 2015/2016 academic year in the CU Auditorium. Pg 6

22 Sept. – Prof. Mičieta praised the members of the 19 elite research teams working at the university and gave them a CU silver medal in the Rector's Hall. Pg 5

25 Sept. – Prof. Mičieta attended the opening ceremony of the Festival of Science – European Researchers' Night 2015 in Bratislava's Old Market Hall. Pg 14

The university awarded its elite scientific teams

CU Rector Prof. Karol Mičieta praised the members of the 19 elite research teams working at the university and gave them a silver medal on 22 September 2015. The awards ceremony was also attended by the Minister of Education Juraj Draxler, MA. These elite teams were acknowledged by the Accreditation Commission, a government advisory body, which in mid-June published a list. From the 37 elite teams at Slovak universities, 19 are from Comenius University. Pg 5

CU scientists explained the mechanism of cardiac side effects in cancer treatment

Scientists from Comenius University discovered the mechanism of cardiac side effects in the treatment of cancer. Research by experts at the Faculty of

Pharmacy was focused on the drugs used in the treatment of oncological diseases, specifically for anthracycline medicines. The aim was to find out why these drugs cause heart problems in some patients. Pg 9

The CU Faculty of Physical Education and Sports celebrated its 55th anniversary

The CU Faculty of Physical Education and Sports celebrated its 55th anniversary on 24 September 2015. On that date in 1960 the Institute of Physical Education and Sports (which was the direct predecessor of CU FPES) was established. Pg 8

The Canadian Studies Centre has been a significant part of CU for nearly two decades

The Canadian Studies Centre is the only educational institution of its kind in Slovakia. At Comenius University it offers a wide range of Canadian courses in English for all students. The centre has continually operated as a part of the university for 17 years. Pg 12

European Researchers' Night 2015

The 9th Festival of Science – European Researchers' Night was held on 25 September 2015. Five Slovak cities offered the most interesting results of Slovak science and introduced personalities who have been able to succeed in research beyond the borders of Slovakia. Comenius University also participated in Researchers' Night. Pg 14

A tribute to the rescuer of mothers at the CU Faculty of Medicine

The opening ceremony of a *Europe-wide touring exhibition* to mark the 150th anniversary of the death of the giant and medical icon Dr Ignac Semmelweis was held at the Faculty of Medicine on 23 September 2015. Pg 18

The ATLAS Hadronic Calibration Workshop

The ATLAS Hadronic Calibration Workshop took place at the VI Družba Congress Centre under the patronage of the CU Faculty of Mathematics, Physics and Informatics from 14 to 18 September 2015. Pg 22

The 550th anniversary of Academia Istropolitana

A commemoration event to mark the 550th anniversary of Academia Istropolitana (Universitas Istropolitana) took place at Comenius University on 1 October 2015. CU proudly follows in the tradition of the oldest institution of higher education established in Slovakia. The event was under the patronage of Slovak President Andrej Kiska. Pg 26

The Rector's Cup tennis tournament

As is tradition, the Department of Physical Education and Sport at the CU Faculty of Pharmacy held the Rector's Cup tennis tournament on the second Friday in September. Pg 30

New specialized study at the CU Faculty of Medicine – Health Management and Financing

The CU Faculty of Medicine opened a new specialized study programme in Health Management and Financing after its successful accreditation in the 2014/2015 academic year. Through this the faculty is responding to new legislative amendments concerning the management of health professionals. Pg 36

The establishment of a respirology division at the BioMed Martin centre for biomedical research – a major stimulus for scientific research into respiratory diseases

Respiratory research has a long tradition at CU's Jessenius Faculty of Medicine in Martin, with its origins dating back to the 1960s. Currently this research is receiving a new impetus with its acquisition of modern infrastructure and concentration of experimental respirology experts at BioMed Martin in the respirology division. Pg 37

The ECER 2015 international conference

Corvinus University of Budapest hosted an international conference entitled Education and Transition – Contributions from Educational Research (ECER 2015) from 7 to 11 September 2015, which was attended by more than 3000 experts in the development of education. Pg 42

Mgr. Petra Ďurinová,
Mgr. John Peter Butler Barrer, PhD.

UNIVERZITNÁ KVAPKA KRVÍ 2015

V SPOLUPRÁCI S NÁRODNOU TRANSFÚZNOU SLUŽBOU SR

PÁR KVAPIEK ŤA NEZABIJE...

...A NIEKOMU MÔŽE ZACHRÁNIŤ ŽIVOT!

ČAKÁME ŤA VŽDY OD 8.00 DO 11.00 HOD. NA TÝCHTO MIESTACH:

3. NOVEMBER (UTOROK)

PRÁVNICKÁ FAKULTA UK

ŠAFÁRIKOVO NÁM. 6

HISTORICKÁ BUDOVA, UČEBŇA Č. 10, PRÍZEMIE

4. NOVEMBER (STREDA)

FAKULTA TELESNEJ VÝCHOVY A ŠPORTU UK

NÁBR. ARM. GEN. L. SVOBODU 9

MIESTNOSŤ Č. 093

JESSEŇOVA LEKÁRSKA FAKULTA UK V MARTINE

VŠ INTERNÁT, NOVOMESKÉHO 7

VEĽKÝ KLUB TU OD 11.00 DO 14.00 HOD.

5. NOVEMBER (ŠTVRTOK)

FAKULTA SOCIÁLNYCH A EKONOMICKÝCH VIED UK

MLYNSKÉ LUHY 4

MIESTNOSŤ Č. B 132

9. - 11. NOVEMBER (PONDELOK - STREDA)

PRÍRODOVEDECKÁ FAKULTA UK

MLYNSKÁ DOLINA

MIESTNOSŤ PLUS B1 - 322

3 DNI !!!

12. NOVEMBER (ŠTVRTOK)

FAKULTA MANAGEMENTU UK

ODBOJÁROV 10

ZASADAČKA Č. 14, 4. POSCHODIE

PARTNERI:

+ PREKVAPENIE PRE KAŽDÉHO DARCU

